

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND TALLINNAS

Avaliku õiguse instituut

Jaanus Jõgi

**ÕIGUSE TÕLGENDAMISEL ABSURDI REEGLI KASUTAMISEST VÄLISRIIKIDE
JA EESTI ÕIGUSPRAKTIKAS**

Magistritöö

Juhendaja: Virgo Saarmets

Kaasjuhendaja: dr iuris Mario Rosentau

Tallinn 2015

Sissejuhatus	4
1. Õiguse tõlgendamine	
1.1 Tõlgendamise olemus ja ajalooline areng	7
1.2 Tõlgendamise ideoloogia	11
1.3 Selge tähenduse reegel	13
1.4 Tõlgendamise piirid	14
1.5 Korrigeeriv tõlgendamine.....	14
1.6 Õiguse edasiarendamine.....	15
1.7 Tõlgendamise meetodid.....	17
1.8 Tõlgendamise valikud.....	19
1.8.1 Kohtuniku passiivne või aktiivne roll tõlgendamisel.....	19
1.8.2 Seadusandja tahe või juhtumi adekvaatne lahendus.....	21
1.8.3 Õiguskindlus või õigluspärasus.....	21
1.8.4 Üldine või individuaalne õiglus.....	22
1.8.5 Seadusandja õiglane ratsionaalsus või tehniline ratsionaalsus.....	22
1.8.6 Õiguse väärtused.....	22
1.8.6.1 Õiguskindlus.....	22
1.8.6.2 Mõistlikkus.....	23
1.8.6.3 Õigluspärasus.....	24
1.8.6.4 Õiguse kongruentsus.....	25
1.9 Absurdi reegli teoreetiline käsitus.....	26
2. Absurdi reegli kasutamine Eesti ja välisriikide õiguspraktikas.....	30
2.1 Absurdi iseloomustus.....	30
2.2 Absurdi reegli rakendamine välisriikide õiguspraktikas.....	31
2.2.1 Absurdi reegli rakendamine Austraalias.....	31
2.3.2 Absurd Ameerika Ühendriikides.....	32
2.3.3 Absurdi reegli rakendamine Inglismaal.....	35
2.3.4 Absurdi reegli rakendamine Iirimaa.....	39

2.3.5 Absurdi reegli rakendamine Kanadas.....	41
2.3.6 Absurdi reegli rakendamine Indias.....	45
2.3.7 Absurd reegli rakendamine Lõuna-Aafrikas.....	47
2.3.8 Absurd reegli rakendamine Prantsusmaal.....	48
2.3.9 Absurd reegli rakendamine Saksamaal.....	48
2.3.10 Absurd reegli rakendamine Euroopa Kohtus.....	49
2.4 Absurd reegli rakendamine Eesti õiguspraktikas.....	50
2.5 Absurdi reegli poolt ja vastu argumendid ning ettepanekud.....	56
2.5.1 Absurdi reegli kriitika.....	56
2.5.2 Vastuväited kriitikale ja ettepanek.....	57
Kokkuvõte.....	68
The use of absurdity rule in interpreting laws in foreign and Estonian legal practice	71
Kasutatud kirjandus.....	75
Kasutatud kohtupraktika.....	84

Sissejuhatus

Kui panna google.ee leheküljele päring „interpretation“, siis annab otsingumootor 193 miljonit vastust, mis näitab seda, et „tõlgendamine“ on fundamentaalse tähendusega fenomen.

Seadused kehtestavad raamid, kuid need on vaid käitumise üldised piirid lubatu ja mittelubatu vahel. Elu on aga mitmekesine ja värvikas, kuid inimeste kooselu vajab mitte ainult reguleerimist, vaid ka ühiselu reguleerivate normide tõlgendamist.

Tõlgendamise mõistel on õiguses mitmeid tähendusi. Õiguse tõlgendamine on ratsionaalne tegevus, mis annab õiguse tekstile tähenduse. Samas tõlgendamise ülesanne ei ole mitte ainult avastada ja teada anda tähendusi, vaid lahendada ka aktuaalseid praktilisi probleeme. Õiguse tõlgendus mõjutab võib mõjutada inimesi vägivaldsel ja segadusttekitaval viisil, sest tõlgendamise tulemusena keegi võib ilma jääda oma vabadusest, omandist ja väärikusest¹.

Nii nagu ratsionaalne õiguse tõlgendaja ei või õiguse reeglit tõlgendada eeldamata, et selle võttis vastu mõistlik seadusandja, nii ka mõistlik seadusandja eeldab, et reeglid, mis ta vastu võtab, tõlgendatakse mõistlikult. Kontinentaalses õigussüsteemis on õiguse tekstil seega kahesugune iseloom. Esiteks on ta lähtekohaks mõtte avamisel ja teiseks seab ta piirid tõlgendamisele enesele². Tõlgendamise meetod peab andma mõistlikult ennustatava tulemuse ning tulemus on ennustatav seni kui tõlgendus paikneb tõlgendamise piiride vahel³. Samas ei ole tähenduse piirid nii selgepiirilised ja ühemõttelised, mis annab jällegi ühe võimaluse kohtulikuks loovuseks⁴. Lähtumine üksnes seaduse sättest tähendaks inimese saatuse paragrahvi järgi parajaks lõikamist⁵. Burke on leidnud, et kaasajal tavatsetakse aga eriti sageli rõhutada seda, et kohtunik ei ole mingil juhul vaid seadusandja tahte või siis kohtupretsedendist lähtuva õiguse mehaaniline rakendaja⁶. Eeldatakse, et seadusandja tahe ei ole vastuoluline, mõttetu ega vale. Seadusandja ei saa olla vastuoluline ja ebaõiglane. Seadusandjal on head kavatsused ning seadusandja soovib eelistada tõlgendust, mis on mõistlik. Madis Ernits on leidnud, et kohus peab õigusriigis vältima absurdseid tulemusi ja hoiduma sisuliste küsimuste hinnangu andmisel pea jaanalinnu kombel liiva alla

¹ Cover, Robert M. „Violence and the Word“ (1986) 95 Yale LJ 1601.

² Narits, R. Tõlgendamine: teadus või seadus? Juridica nr 9, 1994. lk 228-230

³ Hadley, Slynne. They Call it Teleological. *Denning Law Journal*, Vol. 7. p 231

⁴ Burrows, John. Changing Approach to the Interpretation of Statutes. *Victoria University of Wellington Law Review*, Vol. 33, Issue 3 (2002). p 579

⁵ Sildam, T; Mattson, T. Kohtunik seaduste ja väärtuste vahel. – Luup 1997, nr 21, lk 12.

⁶ Burke, John. Kohtuniku roll Ameerika õigussüsteemis. Juridica nr 3, 1993. lk 59-60.

peitmise⁷. Samas seaduse tekstist või sätte sõnasõnalisest tähendusest kõrvalekaldumine võib vähendada õiguse adressaatidel tegevuste ette planeerimist ja teeb raskemaks seaduse ühetaolise kohaldamise ennustataval viisil⁸.

Eesti Vabariigi Riigikohus on mitmetes lahendites asunud seisukohale, et kui seaduse sätte sõnastus on selge ja ühemõtteline, siis tuleb sellest lähtuda ning ei tohi anda tekstiga vastuolus olevat tõlgendust.

Eelnevast tekib küsimus, kas kohus võib eirata seaduse teksti selget tähendust, kui see toob kaasa absurdse tulemuse või mitte.

Magistritöö autor esitab hüpoteesi, et ka seaduse selge sätte puhul, mis toob kaasa absurdse tulemuse, tuleb absurdi reeglit rakendada.

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on käsitleda tõlgendamise olemust ning lühidalt ka tõlgendamise ajalugu, et aru saada, mis suunas ühiskond tõlgendamise käsitluste küsimuses on liikunud ja liigub (1. peatükk). Edasi selgitatakse tõlgendamise meetodeid ning absurdi reeglit lähemalt, selgitatakse absurdse tulemuse vältimise reegli legitiimset alust ning kontrollitakse hüpoteesi, kas seaduse sõnasõnalise teksti tähendus, mis toob kaasa absurdse tulemuse, tuleb tagasi lükata, paikapidavust. Uurimise käigus analüüsitakse valdavas osas võõrkeelset õiguskirjandust ning kohtupraktikat (1 ja 2. peatükk), samuti Eesti õiguskirjandust ja kohtupraktikat (2. peatükk). Kuna käesoleva töö autori võõrkeele valdamine piirdub inglise keelega, siis see seab piirid ning sellest tulenevalt saksa ja prantsuse keelne kirjandus ei ole tähelepanu saanud. Samas on võrdleva õigusega tegelemisel tavapärane, et otsustust, milliseid riike uurida, põhjendatakse muuhulgas ka autori keele oskusele viidates.

Kuna aga absurdi reegli käsitlemisele keskendunud õigusala kirjandust on erinevalt tõlgendamist puudutavat kirjandusest vähe, siis on käesolevas töös tähelepanu pööratud ka India ja Lõuna-Aafrika õiguspraktikale, millel on samuti kõrvuti teiste riikidega oluline roll absurdi reegli tähenduse ja praktika selgitamisel.

Käesolev magistritöö on aktuaalne ja uudne, kuna Eesti õiguskirjanduses ei ole ebamõistliku tulemuse vältimise temaatikat õiguse tõlgendamise kontekstis uuritud ega isegi õiguskirjanduses kommenteeritud. Ka Riigikohus ei ole absurdse tulemuse vältimise reegli

⁷ Ernits, M. Avalik väljendusvabadus ja demokraatia. Juridica nr 3, 2007. lk 155-172

⁸ Sunstein, C. Avoiding absurdity. A New Canon in Regulatory Law. JOHN M. OLIN LAW & ECONOMICS WORKING PAPER NO. 158. Kättesaadav http://ssrn.com/abstract_id=323662. P 11

üksikasju, kas absurdi reegel rakendub ka selgelt sõnastatud sätte puhul või mitte, täpsemalt selgitanud ning Tallinna Ringkonnakohus on vastupidiselt magistritöö autori hüpoteesile ebamõistliku tulemuse kaasa toonud normi kohaldanud põhjusel, et kohus ei saa seadusandja asemel kehtestada norme, mida seadusandja pole kas tähelepanematuses, kogenematuses või teadlikult kehtestanud. Ka riigikohtunik Jüri Põld on eriarvamuses leidnud, et kohtul puudub seaduse selgetele ja ühemõttelistele sätetele täiesti uue sisu, s.o uute õigusnormide loomise pädevus. Selliselt toimides väljub kohus seaduse tõlgendamise piiridest⁹. Veel teiseski kohtuasjas on riigikohtunik Jüri Põld heitnud koosseisu enamusele ette seaduse tõlgendamise piiride ületamist ning leidnud, et keskmine inimene ei ole kursis Riigikohtu lahenditega ega pea eeldama, et Riigikohtu lahend tõlgendab sätet risti vastupidiselt, kui sättes eneses kirjas on¹⁰. Seega absurdsse tulemuse vältimise reegli korral seaduse selgesõnalisele sättele võidakse anda hoopis tekstiga vastuolus olev tähendus. Pinge võimude lahususe, õiguslike tagajärgede ennustatavuse ja õige ning mõistliku lahendi vahel on silmatorkav ning küsimus vajab uurimist.

⁹ Riigikohtunik Jüri Põllu eriarvamus Riigikohtu halduskolleegiumi otsusele haldusasjas nr 3-3-1-54-09. Kättesaadav <http://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=222519668>.

¹⁰ Riigikohtunik Jüri Põllu eriarvamus põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsusele asjas nr 3-4-1-11-10. <http://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=222532592>.

1. Õiguse tõlgendamine

1.1 Tõlgendamise olemus ja ajalooline areng

Sõna tõlgendamine tuleneb ladina terminitest *interpretari* ja *interpretatio*, mille tähendusteks on „esitus“, „seletus“, „tähendus“ ning „arusaamine“¹¹. Termin „tõlgendamine“ on samas mitmetähenduslik, sest mõnikord tõlgendamine viitab tunnetusele, teinekord otsusele ning mõnikord reegli loomisele¹². Tõlgendamine on protsess, kus tehakse kindlaks teksti tähendus¹³ ning tõlgendamise eesmärgiks ongi kindlaks teha seadusandja subjektiivne kavatsus ning seaduse objektiivne eesmärk¹⁴. Õiguslik tõlgendamine erineb teistest tõlgendamise liikidest oma normatiivse ja institutsionaalse olemuse poolest¹⁵. Tõlgendamine ei ole staatiline, vaid dünaamiline ja tõlgendamine ei ole üksnes arheoloogiline avastamine, vaid dialektiline loomine¹⁶. Tõlgendamise eesmärgiks on edendada kahte fundamentaalset eesmärki, mida enamus riikidest taotleb - õiglust ja õiguskindlust¹⁷. Kuna seadused võivad olla hägusad, halvasti sõnastatud, ebaadekvaatsed ning seadusandja ei näe ja ei saagi ette näha kõiki tulevikus tõusetuda võivaid probleeme¹⁸, siis seadus võib reaalses elus toimida elulisi üksikasju arvesse võtmata¹⁹, kuid sellepärast peabki kohtunik neid probleeme ja lünki selgitama ja lahendama²⁰. Kohus peab arvestama, et õiguslik tõlgendamine leiab aset valu ja surma lahinguväljal, sest kohtu tõlgenduse tulemusel keegi kaotab oma vabaduse, omandi, oma lapsed või isegi elu.²¹ Üldised seadused, mis on isegi põhjendatud enamikel juhtudel, võivad olla ebamõistlikud konkreetsetes olukordades²². Kuna inimesed usuvad, et nad elavad õiglasel ühiskonnas ning meelevaldsuse, ebamõistlikkuse või ebaõigluse avaldumine on

¹¹ Vogenauer, S. Statutory Interpretation. In Smits, Jan M. Elgar Encyclopedia of Comparative Law. Edward Elgar Publishing Limited, 2006. P 677.

¹² Guastini, R. Rule#Scepticism Restated. In Leslie Green and Brian Leiter. Oxford Studies in Philosophy of Law. Oxford University Press, 2011. P 142.

¹³ Brozek, B. Legal Interpretation and Coherence. In Coherence: Insights from Philosophy, Jurisprudence and Artificial Intelligence. Springer Science+Business Media Dordrecht, 2013. P 115.

¹⁴ Brugger, W. Concretization of Law and Statutory Interpretation. 11 Tul. Eur. & Civ. L.F. 207 1996. P 230.

¹⁵ Klatt, M. Making the Law Explicit. The Normativity of Legal Argumentation. Hart Publishing, 2008. P 4.

¹⁶ Eskridge, Jr., William N. Dynamic Statutory Interpretation, 135 U. PA. L. REV. 1479 (1987). P 1482.

¹⁷ Vogenauer, S. Statutory Interpretation. In Smits, Jan M. Elgar Encyclopedia of Comparative Law. Edward Elgar Publishing Limited, 2006. P 683.

¹⁸ Prüm, H. P. The Didactic Turn of German Legal Methodology. Jurisprudence. 2011, 18(4): 1233–1282. P 1261.

¹⁹ Wintgens, Luc J. Oliver-Lalana, A. Daniel. The Rationality and Justification of Legislation: Essays in Jurisprudence. Springer Science & Business Media, 2013. P 11.

²⁰ Prüm, H. P. The Didactic Turn of German Legal Methodology. Jurisprudence. 2011, 18(4): 1233–1282. P 1239.

²¹ Cover, R. Violence and the Word. 95 Yale L.J. 1601 1985-1986. P 1601.

²² Bardach, E., Kagan, Robert A. Going by the Book: The Problem of Regulatory Unreasonableness. Transaction Publishers, 2010, p 3.

pigem erand kui reegel²³, siis ühiskonnas tõusetuvad õiguslikud probleemid tuleb lahendada õigluspärasel viisil²⁴. Moraalne ei ole õige ja hea abstraktselt, vaid hea ja õige on see, mis on konkreetsel juhul sobiv²⁵. Kõik seadused peavad saama mõistliku tõlgenduse²⁶ ning arenenud riigid on aktsepteerinud, et seaduste tõlgendamisel kehtib absurdse tulemuse vältimise reegel ehk mõistliku seadusandja eeldus, kes ei soovi absurdseid tulemusi²⁷.

Oodatakse, et kohtuniku otsus on mõistlik ja õiglane adressaatide jaoks, s.t veenev või vähemalt aktsepteeritav. Mõistlikkus peegeldab ühiskonna, kus tõlgendamine aset leiab, ootusi tagajärgede osas. Mõistlikkust on sageli kujutatud ette kui õigusele omast, mis aitab täita lünki ja lahendab positiivse õiguse vastuolusid²⁸.

Tõlgendamise arengut ajaloolises kontekstis selgitades Kreeka filosoofias õiglus tähendas tõlgendamisel seaduse korrigeerimist või kohandamist vastavalt juhtumi asjaoludele. Õigluspärasus oli Platoni jaoks negatiivse emotsiooniga. Platoni järgi seadusi pidi austama täie rangusega ning igasugust kõrvalekaldumist või erandit õigluspärasuse alusel tuli käsitleda nõrkusena²⁹. Aristotelese käsitus erines Platoni omast selle poolest, et õigluspärasus ei ole kõrvalekaldumine ega erand seadusest, vaid seaduse korrigeerija. Aristotelese õigluspärasusel on võrreldes Platoni õigluspärasusega positiivne emotsionaalne kaal. Aristotelese arvates mitte kivid ei pea ennast kohandama vastavalt reeglile, vaid reeglid peavad kohandama ennast vastavalt kividele. Kohtunik siiski ei asu seadusandja asemele, vaid peab käituma kui seadusandja kavatsuse tõlgendaja. Selline kohtuniku allutatud seisund tugineb faktile, et teda ei ole varustatud volitusega dikteerida seadusi. Kohus on üksnes volitatud kohaldama seadusi kohtuvaidlustes, tal on volitus taastada legaalsus korrektiivse õigluse kaudu³⁰. Platonist erinevale arvamusele asudes Aristoteles leidis, et on võimatu tagada teoreetilist täpsust praktilistes küsimustes, millest tulenevalt eetiline arutlemine ei peaks püüdlema rangust, mis on kohane teadusele. Need Aristotelese ideed said teoreetiliseks aluseks kasuistlikule

²³ J.M. Balkin, Understanding Legal Understanding: The Legal Subject and the Problem of Coherence, 103 YALE L.J. 105,163 (1993). P 147.

²⁴ Zippelius, R. Introduction to German Legal Methods. Carolina Academic Press, 2006 . P 13.

²⁵ Hans Küng. Values and Ethics for the 21st Century. P 43. https://www.bbvaopenmind.com/wp-content/uploads/2013/10/Values-and-Ethics-for-the-21st-Century_BBVA.pdf.

²⁶ Le Baron B Colt. Law and Reasonableness. 26 Annu. Rep. A.B.A. 341 1903. P 355.

²⁷ Bongiovanni, G, Sartor, G, Valentini, C. Reasonableness and Law. Springer Science & Business Media, 2009, p 312.

²⁸ Focarelli, C. International Law as Social Construct: The Struggle for Global Justice. Oxford University Press, 2012, p 80, 325.

²⁹ María José Falcón y Tella. Equity and Law. BRILL, 2008. P 15-17.

³⁰ María José Falcón y Tella. Equity and Law. BRILL, 2008. P 16-22.

meetodile³¹. Teine õigluspärasuse tähendus tuleneb Rooma õigusest, kus õigluspärasus „aequitas“ tähendas seaduse ranguse pehmemdamist või leevendamist, et absoluutne õigus ei muutuks absoluutseks ebaõigluseks³². Thomas Aquinas defineeris õigluspärasust kui voorust, mis eiras seaduse tähte ning järgis õigluse ja üldise heaolu nõudeid³³. Glossaatorid siiski andsid prioriteedi seaduse tähele, kuid selline rõhuasetus pöörati ümber post-glossaatorite poolt, kes andsid seaduse tähe ja selle mõtte vastuolu korral prioriteedi seaduse mõttele ja eelistasid teleoloogilist tõlgendust³⁴. 16. sajandil kohtunikel oli tõlgendamisel suur diskretsioon, mis hõlmas ka protsesse, mida kaasaegse käsitle kohaselt oleks käsitletud õiguse edasiarendamisena. Kui 16. ja 17. sajandil tõlgendus sõltus mõistlikust tulemusest, siis 17. ja 18. sajandil see sõltus seadusandja käsust, mitte tõest, seega autoriteedist³⁵. Huvijurisprudentide keskendus peamiselt aga normi eesmärgile ja kavatsusele³⁶. Thomas Hobbes leidis, et teksti tõelist tähendust tuleb võrdsustada autori tõelise kavatsusega. Seaduse tõlgendamisel ei ole muud eesmärki kui jõustada valitseja tahet³⁷. Spinoza mõjutas oluliselt õiguse tõlgendamise arengut. Spinozat peetakse kuni 16. sajandini valitsenud õigusliku mõtlemise hävitajaks³⁸, kuna tõlgendaja ei tohi suverääni reeglit kohandada vastavalt mõistusele ning valitseja käske peab realiseerima kuitahes absurdsed need näivad olevat³⁹. Täielik autoriteedi (intsitutsiooni) ja mõistuse eraldamine avas teed õiguspositivismile⁴⁰. Õiglust (equity) võrdsustati absurdi vastase presumptsiooniga⁴¹ ja seda terminit seostasid juristid terminiga „vabameelsus“, kuid õigluspärasus hakkas muutuma

³¹ Shytov, Alexander Nikolaevich. *Conscience and Love in Making Judicial Decisions*. Kluwer Academic Publishers, 2001. P 76.

³² Falcon Y Tella, M. J. *Three Dimensional Theory of Law*. Brill Academic Publishers, 2010. P 151.

³³ Falcon Y Tella, M. J. *Three Dimensional Theory of Law*. Brill Academic Publishers, 2010. P 150-152.

³⁴ María José Falcón y Tella. *Equity and Law*. BRILL, 2008. P 41.

³⁵ Morigiwa, Y. Stolleis, M. Halpérin, J-Louis. *Interpretation of Law in the Age of Enlightenment: From the Rule of the King to the Rule of Law*. Springer Science & Business Media, 2011. P 103-104.

³⁶ Prümm, H. P. The Didactic Turn of German Legal Methodology. *Jurisprudence*. 2011, 18(4): 1233–1282. P 1236.

³⁷ Hobbes, T. *Leviathan: or, the Matter, Forme and Power of a Commonwealth, Ecclesiastical and Civil* (New York, NY: Collier Books, 1962). P 312, 321-323.

³⁸ Frydman, B. *Divorcing Power and Reason: Spinoza and the Founding of Modern Law*. P 2. Kättesaadav <http://ssrn.com/abstract=1980187>.

³⁹ Spinoza, B. de. *A Theologico-Political Treatise and a Political Treatise*, translated by R. H. M. Elwes, Dover Publications, Inc., New-York, 1951. P 205.

⁴⁰ Frydman, B. *Divorcing Power and Reason: Spinoza and the Founding of Modern Law*. P 22. Kättesaadav <http://ssrn.com/abstract=1980187>.

⁴¹ *State v. Comptoir National D'Escompte de Paris*, 51 La. Ann. 1272, 1281, 26 So. 91, 95 (1899), *Washington & I.R.R. v. Coeur D'Alene Ry. & Navigation*, 160 U.S. 77, 101 (1895); *DePaige v. Douglas*, 234 Mo. 78, 89, 136 S.W. 345, 348 (1911); *Thomas' Election*, 198 Pa. 546, 550, 48 A. 489, 490 (1901); *Turbett Twp. Overseers v. Port Royal Borough Overseers*, 33 Pa. Super. 520, 524 (1907); *Hasson v. City of Chester*, 67 W. Va. 278, 281-83, 67 S.E. 731, 733 (1910); *People ex rel. Twenty-Third St. R.R. v. Commissioners of Taxes*, 95 N.Y. 554, 557-59 (1884).

kasutuks nendele, kes tuginesid üksnes seadusandja kavatsusele. Kohtud, kes kasutasid seadusandja kavatsusele tuginevat käsitlust hakkasid eirama „õiglust“ ja kasutama selle asemel termineid nagu „üldine eesmärk“ ja „seaduse poliitika“⁴². Ka kohtuasjades, kus tugineti absurdi reeglile, eemalduti õigluse mõistest ja eelistati termineid nagu „mõistus“ ja „vaim või hing“⁴³. Klassikaliste 19. sajandi Ameerika juristide arvates õigluspärasus oli muutunud mittetöötavaks, kuid 20. sajandil Ameerika progressiivid hakkasid õigluspärasust analoogia tõlgendamise vormis jälle rohkem kasutama⁴⁴.

20. sajandini keskpaigani domineeris ideaal, et kirjutatud õigusel on ainult üks õige tähendus, mille kohus peab avastama. Selline kognitiivne teooria kontrollis kohtu tegevust. 20. sajandi teisel poole Alf Rossi⁴⁵, Hans Kelseni⁴⁶ ja Herbert L.A. Harti⁴⁷ skeptilised ja eklektilised teooriad vaidlustasid kognitiivse teooria. Nende autorite kirjeldavad teooriad eitasid ühe unikaalse tähenduse olemasolu⁴⁸. Hart üritas lepitada formalismi ja anti-formalismi eklektilise teooriaga, kus tõlgendamine avastab tähendused lihtsates kaasustes ja loob uued tähendused rasketel juhtumitel⁴⁹.

Uue generatsiooni juristid nagu Chaim Perelman ja Jürgen Habermas on üritanud siiski taastada mõistuse osatähtsust positiivse õiguse sees. Võttis palju aega enne kui teadlased pöördusid tagasi õiguse tõlgendamise paradigma juurde ja pühendusid uutele seaduse tõlgendamise teooriatele, mis kombineerib teksti ja pretsedentide autoriteeti ratsionaalsete printsiipide kriitilise pilgu läbi⁵⁰. Moodsad õiguse tõlgendamise teooriad on pöördumas tagasi süsteemi juurde, kus mõistuspärasust käsitletakse seaduste osana⁵¹.

Aleksander Astrov Eesti keeleseadust kommenteerides tema enda poolt esitatud küsimusele-seadus või terve mõistus?- vastates leiab, et nii nagu rahva „terve mõistus“ ehk kultuur vajab seadusandlikku kaitset ehk riiki, nii vajab ka seadus selleks, et teda täidetaks, tervet mõistust. Ühiskond ei võta ühtegi seadust omaks, kui selle võimalikud tõlgendused ei vasta ühiskonnas

⁴² *Tompkins v. First Nat'l Bank*, 18 N.Y.S. 234, 236 (1892).

⁴³ *Church of the Holy Trinity v. United States*, 143 U.S. 457, 459-61 (1892).

⁴⁴ Blatt, William S. *The History of Statutory Interpretation: A Study in Form and Substance*. *Cardozo Law Review*, Vol. 6, Issue 4 (Summer 1985), pp. 799-846. P 822.

⁴⁵ Ross, A.: *On Law and Justice*. Stevens and Sons Ltd., London (1958).

⁴⁶ Kelsen, H.: *General Theory of Norms*. Oxford University Press, Oxford (1991 (1979)).

⁴⁷ Hart, H.: *The Concept of Law*. Clarendon Press, Oxford (1961).

⁴⁸ Damele, G. Dogliani, M. *On Legal Argumentation Techniques: Towards a Systematic Approach*. P 1-2.

⁴⁹ Villa, V. *A Pragmatically Oriented Theory of Legal Interpretation*. *Revus* (2010) 12, 89–120. P 102-104.

⁵⁰ Frydman, B. *Divorcing Power and Reason: Spinoza and the Founding of Modern Law*. P 23. Kättesaadav <http://ssrn.com/abstract=1980187>.

⁵¹ Morigiwa, Y. Stolleis, M. Halpérin, J-Louis. *Interpretation of Law in the Age of Enlightenment: From the Rule of the King to the Rule of Law*. Springer Science & Business Media, 2011. P X.

väljakujunenud traditsioonidele⁵². Absurdsus võib tõusetuda mitmetel põhjustel nagu seadused võivad olla üle- ja ala reguleerivad, siis see omakorda võib kaasa tuua veidraid tulemusi, mis on vastuolus seadusandja kavatsusega. Samuti võib õigusakti keel olla ebatäiuslik ja ebatäpne, millest tulenevalt tekivadki soovimatud vead⁵³. Chaim Perelman on leidnud, et mõistlikkuse nõue nõuab kohtult seaduse rakendamist õiglasel viisil ning ebatäiuslik õigus ei tohi nõuda tingimusteta allumist, sest tema liialduste leevendamine õigluse, ligimese armastuse ja helduse abil on normaalne⁵⁴. Olaus Petri on tabavalt öelnud, et see, mis ei ole õige ja õigluspärane, ei saa olla õigus⁵⁵.

1.2 Tõlgendamise ideoloogia

Nii nagu on inimloomust võimalik implitsiitsete teooriate kohaselt võimalik käsitleda staatilise (jäävusteooria) või dünaamilise (juurdekasvusteooria) duaalsusena⁵⁶ nii on ka õiguses võimalikud duaalsused nagu formalism vs realism, legalism vs pragmatism kogu aeg esinenud. Nende duaalsuste taga on erinevad kontseptsioonid, kas õigus peab olema fikseeritud ja staatiline või hoopis dünaamiline ja kasvav. Jäävusteooria pooldajad käsitlevad õigust fikseerituna ning juristid peavad õigust kohaldama deduktiivselt positiivsetest õiguse allikatest ning kohtunikud põhjendavad otsuseid formaalselt ning reegleid ei kohandata vastavalt juhtumi erilistele asjaoludele. Õiguse juurdekasvu kontseptsioon käsitleb õigust dünaamilisena ning sellisel juhul inimesed usuvad, et kohtunikud peavad olema tundlikud kui puutuvad kokku uute probleemide, kontekstide ja situatsioonidega. Inimesed usuvad, et kohtunikel on kaalutlusruum ning kohtunikud argumenteerivad instrumentaalselt ja muudavad õiguse paremaks. Juurdekasvu teooria väljendub pragmatismis. Kui ühiskonna ja sotsiaalsete institutsioonide jäävusteooria on esiplaanil, siis juristid tajuvad seda ühiskonda ning selle norme, tavasid, traditsioone muutumatutena. Selle meelelaadi järgi on kõige sobivamaks õiguse käsitus, kus õigus on staatiline, fikseeritud ja eelnevalt määratletud ning see väljendub formalismis ja legalismis, seaduse tõlgendamisel kitsas tekstualismis. Kui ühiskonna juurdekasvu teooria domineerib, siis juristid tajuvad ühiskonda ja selle korda ning norme ja traditsioone muutuvatena ning neid saab muuta paremaks. Sellise käsitluse kohaselt kõige kongruentsem tunnetus on õiguse juurdekasvu kontseptsioon, kus õigus on dünaamiline,

⁵² Astrov, A. Seadus või terve mõistus? Eesti keeleseaduse rakendamine on Toomas Hendrik Ilvese näitel meelevaldne. Arvamus. Postimees, 12.03.2007.

⁵³ Jellum, L. But That is Absurd! Why Specific Absurdity undermines Textualism. Brooklyn Law Review, Vol. 76, p. 917, 2011. P 922.

⁵⁴ Perelman, C. Õigluse teooriast. Akadeemia, 1994, nr 2, lk 305.

⁵⁵ Raitio, J. The Principle of Legal Certainty in EC Law. Kluwer Academic Publishers, 2003. P 382.

⁵⁶ Quintanilla, V. D. Judicial Mindset. 90 Neb. L. Rev. 611 2011-2012, p 617.

paindlik ja kohanev. See vastab õiguse realismile ning pragmatismile, mis võimaldavad seaduse tõlgendamisel tugineda seaduse ajaloole ning seaduse eesmärgile. Jäävusteooria pooldaja usub, et seadusandja nägi ette staatilist probleemi, lahendas probleemi täpse sättega ja kohtu roll on üksnes olla seadusandja truu esindaja, kes rakendab seadust. Jäävusteooriale vastavad seaduse tõlgendamise staatilised meetodid. Sobivaks tõlgendamismeetodiks on sellisel juhul tekstualism. Juurdekasvu meelelaadiga juristide arvates seadusandja tõenäoliselt ei näinud ette tõusetuvaid dünaamilisi ja ebaharilikke sotsiaalseid probleeme ning tõlgendamisel on kõige sobivamaks paindlikud tõlgendamise meetodid, mis võimaldavad seaduse eesmärkide täitmist. Sobivaks meetodiks on purposivism ja pragmaatilised tõlgendamise meetodid.⁵⁷

J. Wroblewski arvates on olemas kaks põhilist õiguse tõlgendamise ideoloogia tüüpi. Ühe aluseks on õiguskindlus, ennustatavus ja stabiilsus. Teine tugineb ideel, et õiguse tõlgendamine peab õigust kohandama vastavalt muutuvatele vajadustele ja huvidele⁵⁸. Esimest ideoloogiat, mis eelistab selliseid väärtusi nagu õiguskindlus, ettenähtavus, õiguse stabiilsus, käsitleb Marcelo Dascal staatilise ideoloogiana ning teist, mis on huvitatud õiguse vastavusest elu muutuvatele vajadustele, dünaamilise ideoloogiana. Staatiline ideoloogia vastab saatja tähendusele, mis on identne ajaloolise seadusandja kavatsusega ning tähendus, mis seondub dünaamilise ideoloogiaga, on saatja modifitseeritud tähendus, mis võib muutuda kuigi muutust ei toimu kirjutatud seaduses. Staatilise ideoloogia järgi õigusnormi tähendus peaks olema sama stabiilne nagu õigusnormi formulatsioon. Tähenduse stabiilsus tagatakse kui tähendust defineeritakse ajaloolise seadusandja kavatsusena, sest mineviku psühholoogiline fakt ei saa muutuda ajas. Dünaamilise ideoloogia modifitseeritud kõnelejatähenduse käsitluse järgi kui seaduse tekst ei muutu vaatamata elus toimuvatele muutustele, siis tõlgendamise protsess eeldab muutust tähenduses ning õiguse adekvaatseks muutmine on tõlgendaja ülesanne, kes omistab asjakohased muutused tähenduses aktuaalsele seadusandjale⁵⁹. Nõustun Sebastian Urbina väitega, et mõistlik tõlgendamise ideoloogia peaks sisaldama mõlema ideoloogia aspekte⁶⁰.

⁵⁷ Quintanilla, V. D. Judicial Mindset. 90 Neb. L. Rev. 611 2011-2012. P 617, 630, 633.

⁵⁸ Urbina, S. Legal Method and The Rule of Law. Springer, 2002. P 58.

⁵⁹ Dascal, M. Interpretation and Understanding. John Benjamins B.V, 2003. P 354, 355.

⁶⁰ Urbina, S. Legal Method and the Rule of Law. Springer Science & Business Media, 2002, p 58.

1.3 Selge tähenduse reegel

Euroopas selge tähenduse reegel („clara non sunt interpretanda“) keelab kohtutel tõlgendada selget seaduse teksti⁶¹, millest tulenevalt puudub selle reegli kohaselt vajadus kasutada teisi tõlgendamise meetodeid. Õigust võib reegli järgi tõlgendada üksnes õigusakti teksti ebaselguse kõrvaldamiseks⁶².

Seisukoht, et on olemas „selge tähendusega“ tekstid, mis ei vaja tõlgendamist, eksisteerib paljude juristide seas ja selle juured ulatuvad Rooma õigusesse⁶³. Selge tähenduse kriitikute arvates igat seaduse teksti peab tõlgendama. Teksti selgus selgub samuti pärast tõlgendamist. Isegi kui teksti tähendust ei ole vaidluse alla seatud, siis kahtluse alla seadmatuse on samuti tõlgendamise produkt. Seisukohta, et igat teksti peab tõlgendama jagavad ka Ronald Dworkin⁶⁴, Matthias Klatt⁶⁵, Maria Jose Falcon Y Tella⁶⁶, Patrick Colm Hogan⁶⁷ ning Ameerika üks konservatiivsemaid kohtunikke Antonin Scalia⁶⁸.

Hoecke on tabavalt märkinud, et õigusnorm ja õiguse tekst ei ole üks ja seesama asi, sest tekst annab reegli kohta informatsiooni, kuid ta ise ei ole reegel. Sellepärast seaduse tõlgendamine võibki kaasa tuua tulemusi, mis võivad kõrvale kalduda või isegi minna vastuollu teksti esmase tähendusega⁶⁹. Lisaks on selge teksti kriitikud tabavalt märkinud, et õiguse mõistete kui ka kultuuri objektide tähendus määratletakse humanistliku tõlgendamise kaudu, mis kinnitab „clara non sunt interpretanda“ reegli tagasilükkamist⁷⁰. Selge teksti teooria tugineb arvamusele, et enamus tekste on selged, kuid selline määratlus on kunstlik, kuna teksti selgus ise on subjektiivne mõiste, sest reaalsuses seaduse teksti selguse tunnistamine on tõlgendamise tulemus⁷¹. Teksti selgus ilmneb kui teksti on tõlgendatud faktide valguses⁷². Teksti tähendus ei ole samuti selge senikaua kui see ei ühildu seaduse selge eesmärgiga⁷³.

⁶¹ Hoecke, M van. *Law as Communication*. Hart Publishing, 2002, p 138.

⁶² Tanajewska, R. Malarewicz-Jakubow, A. *The Ambiguity of Law Interpretation*. *Studies in Logic, Grammar and Rhetoric* 31 (44) 2012, p 21.

⁶³ Paulus, Dig. Book 32, 25.

⁶⁴ Dworkin, R. *Law's Empire*. 1986. P 352.

⁶⁵ Klatt, M. *Making the Law Explicit. The Normativity of Legal Argumentation*. Hart Publishing, 2008. P 4.

⁶⁶ Falcon Y Tella, M. J. *Three Dimensional Theory of Law*. Brill Academic Publishers, 2010. P 115.

⁶⁷ Hogan, P. C. *On Interpretation. Meaning and Inference in Law, Psychoanalysis, and Literature*. University of Georgia Press, 1996. P 95.

⁶⁸ Scalia, A. and Garner, B. *Reading Law. The Interpretation of Legal texts*. Thomson/West, 2012. P 53.

⁶⁹ Hoecke, M van. *Law as Communication*. Hart Publishing, 2002, p 167.

⁷⁰ Jemielniak, J. Miklaszewicz, P. *Interpretation of Law in the Global World: From Particularism to a Universal Approach*. Springer Science & Business Media, 2010, p 108.

⁷¹ Bergel, Jean-Louis. *METHODOLOGIE JURIDIQUE* (2001). P 233.

⁷² Pierre-Andre Cote, *THE INTERPRETATION OF LEGISLATION IN CANADA* (Katherine Lippel, John Philpot, William Schabas & Douglas J. Simsovic trans., 3d ed. 2000). P 283.

⁷³ Barak, A. *The Judge in a Democracy*. Princeton University Press, 2009. P 150.

Seaduse sätte selgus sõltub ka selle sätte tõlgendamise ajaloost⁷⁴. Filosoof Odo Marquart on väitnud, et inimkond ja hermeneutika tugineb selgete tekstide ja märkide võimatuse oletusele, sest igat teksti saab tõlgendada vähemalt kahes tähenduses⁷⁵.

1.4 Tõlgendamise piirid

Tõlgendamise piirid kehtestavad tõlgendamistegevuse legitiimsuse. Kohtunikud, kes toimivad väljaspool tõlgendamise piire peavad leidma alternatiivse legitiimsuse allika nende tegevuse õigustamiseks. Tõlgendamise piire on keeruline kindlaks teha. Piir tõlgendamise ning mittetõlgendamise vahel on ähmane ja sõltub konkreetse õigussüsteemi traditsioonist ning – kultuurist. Aharon Baraki arvamuse järgi teksti piirid seavad piirid õiguse tõlgendamisele ning keele piirid seavad õigustekstile piirid. Kui tekstile omistatud tähendus tuleneb väljaspool semantilist tähendust, siis ei ole tegemist tõlgendamisega ning sellisel juhul peab tuginema mittetõlgendamise doktriinidele. Tõlgendamine lõpeb kohas, kus lõpeb keel. Tõlgendamise käigus võib tekstile anda laiendava või kitsendava tähenduse, tähendus võib olla loomulik või innovatiivne, kuid teksti tähendus peab võimaldama antud tõlgendust⁷⁶. Sõnade potentsiaalse tähenduse piirid on ka tõlgenduse piirid⁷⁷. Ka Karl Larenz leiab, et tekst määrab kindlaks tõlgenduse piirid⁷⁸. Hans Kelsen võrdles teksti keelt pildi raamiga, mille kohaselt tõlgendamine annab tähenduse raami sees asuvale pildile⁷⁹. Zaluski on leidnud, et õiguse tõlgendamine oleks objektiivne, siis selleks peavad eksisteerima semantilised piirid, er oleks võimalik puhtalt lingvistilistel alustel eristada õigusnormi lubatud tähenduste hulka. Väide lingvistilise tõlgenduse semantiliste piiride olemasolu kohta on võrdne väitega, et eksisteerib semantiline normatiivsus, s.t on olemas korrektsed ja ebakorrektsed lingvistiliste väljenduste kasutused⁸⁰. Samas on Aulis Aarnio tabavalt märkinud, et sõnadel ei ole selgepiirilisi puhtaid tähendusi, mille ületamist oleks võimalik tõendada⁸¹.

1.5 Korrigeeriv tõlgendamine

⁷⁴ Morawski, Lech (2002), Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz [Interpretation in the Courts' Jurisdiction. A Commentary], TNOiK "Dom Organizatora", Toruń. P 64.

⁷⁵ Marquard, Odo. Zukunft braucht Herkunft. Philosophische Essays, 2003. P. 84.

⁷⁶ Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton University Press, 2005. P 16-20.

⁷⁷ Zippelius, R. Introduction to German Legal Methods. Carolina Academic Press, 2006 . P 65.

⁷⁸ Franz Bydlinski, Juristische Methodenlehre und Rechtsbegriff (2nd edn, Springer 1991) 423; Wegener (n 3) para 12. According to Arthur Meier-Hayoz the wording serves a double purpose 'Er ist Ausgangspunkt für die richterliche Sinnermittlung und steckt zugleich die Grenzen seiner Auslegungstätigkeit ab.' Der Richter als Gesetzgeber 42, quote from Larenz (n 6) 210.

⁷⁹ Kelsen, H. The Pure Theory of law. 2d ed. P 348.

⁸⁰ Zaluski, W. Game Theory and Legal Interpretation. P 4. Kättesaadav http://www.tilburguniversity.edu/upload/5a203de0-74c2-425a-bf99-3ed1fcd6da81_paper-WZaluski.pdf.

⁸¹ Aarnio, A. Õiguse tõlgendamise teooria. Avatud Eesti Fond, 1996. Lk 202.

Korrigeeriv tõlgendamine võib aset leida nõ vähendamise (reduktsioon) või elimineerimise käigus kui õigusakti säte saab uue tähenduse. Korrigeeriv tõlgendamine leiab aset ka uue üldise normi loomise käigus, samuti siis kui õigusakti sätted ei sobi loogiliselt kokku⁸². Kui õigus on defektne ja esineb nii kvantitatiivne kui ka kvalitatiivne defekt, siis reguleerimisala kitsendamisel ja piiramisel ning laiendamisel (ekstensioon) tuginetakse samuti õigluspärasusele. Seaduse kvalitatiivse vea (seaduse sisu) korral, kui õigus on radikaalselt ebaõiglane, siis kohaldatakse õigluspärasust. Kui seaduse reguleerimisala on liiga üldine, siis kaasatakse ka õigluspärasus⁸³.

Kuna mittetõlgendamise doktriinid on tihedalt seotud tõlgendamisega, siis sellest tulenevalt Aharon Barak käsitleb mittetõlgendamise doktriini tõlgendamisena selle laias tähenduses⁸⁴. Mittetõlgendamise doktriinid toimivad väljaspool teksti keelt⁸⁵. Praktikast mittetõlgendamise doktriinid võimaldavad kohtunikul jõuda mõistliku lahenduseni ilma, et oleks vajadust tõlgendamise reeglite järele⁸⁶. Kui kohtunikud muudavad seaduse teksti, kas mõnda sõna lisades või eemaldades, siis peavad nad tuginema mittetõlgendamise doktriinidele nagu lünga täitmine ja absurdi reegel⁸⁷. Absurdsuse vältimiseks võib seaduse sõnadele anda tähenduse, mida ei toeta teksti sõnastus. Selliselt toimides kohtunik eemaldub oma tavapärasest tõlgendaja rollist. Mittetõlgendamise doktriini poolt volitatuna võib kohus lisada sõnu või eemaldada sõnu seaduse tekstist⁸⁸.

1.6 Õiguse edasiarendamine

Klatti arvates niipea kui õigusnormi tõlgendus ei tulene sõnastusest, siis ei ole tegemist tõlgendamisega, vaid pigem õiguse edasiarendamisega. Semantilised piirid aitavad eristada õiguslikku tõlgendamist õiguse edasiarendamisest. Iga õigusakti rakendamine, mis jääb sõnastuse võimalike tähenduste piiridesse, on tõlgendamine, kuid iga sõnastuse piiridest väljapoole jääv rakendamine on õiguse edasiarendamine. Õiguse edasiarendamisena saab käsitleda nii analoogiaid, mis laiendavad õiguse reguleerimisala kui ka teleoloogilisi reduktsioone, mis kitsendavad õigusakti reguleerimisala võrreldes võimaliku tähendusega. Iga tõlgendus muudab õigust ja arendab seda edasi. Seda nimetatakse edasiarendamiseks laias tähenduses, millest tuleb aga eristada edasiarendamist kitsas tähenduses. Viimast iseloomustab

⁸² Peczenik, A. On Law and Reason. Springer Science+Business Media B.V., 2008. P 319.

⁸³ Falcon Y Tella, M. J. Three Dimensional Theory of Law. Brill Academic Publishers, 2010. P 100.

⁸⁴ Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton University Press, 2005. P 63.

⁸⁵ Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton University Press, 2005. P 61.

⁸⁶ Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton University Press, 2005. P 63.

⁸⁷ Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton University Press, 2005. P 20.

⁸⁸ Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton University Press, 2005. P 62.

see, et tõlgendus ei jää õigusakti sõnastuse semantilistesse piiridesse⁸⁹. Frank Cross on leidnud, et raske on tõmmata joont lubatud tõlgendamise ning tõlgendamise vahele, mis läheb liiga kaugemale ning on vastuolus tekstiga⁹⁰. Jemelniak on leidnud, et alati ei ole võimalik tõmmata täpset piiri seaduse tõlgendamise õiguse loomise vahele⁹¹.

Samas on Saksamaal ammu väljakujunenud seisukoht, et kohtu tegevust ei piira sõnastuse piirid⁹². Saksamaa Föderaalne Konstitutsiooniline Kohus leidis, et õiglus ei ole identne kirjutatud seadusega. Teatud juhtudel õigus eksisteerib väljaspool riigi poolt vastuvõetud positiivseid norme. Kohtu ülesanne ei piirdu seadusandlike otsuste selgitamise ja rakendamisega, vaid võib teha õigluspärasus hinnanguid ning tuua otsusesse neid väärtusi, mis on õiguskorrale omased, kuid mis ei ole või on ebaadekvaatselt, väljendatud õigusakti sõnastuses....Kui kirjutatud õigus ebaõnnestub, siis kohtunik eksisteeriva lünga täitmiseks kasutab kogukonnas väljakujunenud tervet mõistust ja õigluse mõistet⁹³. Mitmes Saksamaa kohtuasjas on tõlgendus ületanud sõnade grammatilist tähendust. Nii on kohtuasjas kohus andnud sõnale „politseiametnik“ tõlgenduseks „liiklusmärk“⁹⁴. Näiteks ühes kohtuasjas kohus deklareeris, et „võiks olla lubatud“ tähendab „peab olema lubatud“⁹⁵. Kuigi Euroopa Kohus ei erista tõlgendamist õiguse edasiarendamisest, siis Matthias Klatti arvates tuleb eristada tõlgendamist õiguse edasiarendamisest, kuna õiguse edasiarendamise piirid ja seega ka õigusemõistmise piirid sõltuvad selgest edasiarendamise kontseptsioonist. Sõnastuse piiride doktriinil on konstitutsiooniline tähtsus ning see doktriin teeb võimalikuks õigusriigi printsiibi realiseerumise. Nii demokraatia kui ka õigusriigi põhimõtte sõltuvad semantiliste piiride eksistentsist, samuti õigusriigi väärtused nagu stabiilsus, prognoositavus ja õiguskindlus. Seega sõnastuse piiride doktriin on üks tähtsamaid vahelülisid konstitutsiooni ja õiguse metodoloogia vahel⁹⁶. Õiguse edasiarendamisel võib eemalduda seaduse tekstist üksnes siis kui konkreetse kaasuse põhjused on kaalukamad õiguskindluse ja võimude lahususe argumentidest. Õiguskindluse ja võimude lahususe argumendid teevad seaduse tekstist

⁸⁹ Klatt, M. Making the Law Explicit. The Normativity of Legal Argumentation. Hart Publishing, 2008. P 5.

⁹⁰ Cross, F. Theory and Practice of Statutory Interpretation. Stanford University Press, 2008. P 47.

⁹¹ Joanna Jemielniak, Przemyslaw Miklaszewicz. In Interpretation of Law in the Global World: From Particularism to a Universal Approach. Springer Science & Business Media, 2010. P 108.

⁹² BVerfGE 34, 269; 35, 263; 49, 304; 65, 182; 71, 354; 82, 6.

⁹³ BVerfGE 34, 269 (Soraya) at 287. Cf DP Kommers, The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany, 2nd edn (Durham NC, 1997) 125.

⁹⁴ C f. Ekardt, F.; Beckmann, K. Polizeivollzugsbeamte und aufschiebende Wirkung – grammatische versus teleologische Auslegungsmethode im öffentlichen Recht. VerwArch, 2008, p. 241, 258.

⁹⁵ BVerwGE 18, 247 (250).

⁹⁶ Klatt, M. Making the Law Explicit. The Normativity of Legal Argumentation. Hart Publishing, 2008. P 16-19.

eemaldumise keerulisemaks⁹⁷. Euroopa Kohus on kohtuasjades leidnud, et tõlgendus ei tohi olla *contra legem*⁹⁸, kuid Gerald Conway on tabavalt öelnud, et selline tõlgendamise käsitlus on vaieldav küsimuses, mis on legitiimne tõlgendus ja milline mitte kui mängu tuleb evolutiivne ja innovaatiline tõlgendamine⁹⁹. Dworkin ja Raz on leidnud, et innovatiivne tõlgendamine lisab uue perspektiivi õigussallikale ja selle tähendus on juba osa õigusallikast¹⁰⁰.

1.7 Tõlgendamise meetodid

On öeldud, et ilu on vaataja silmades. Ilu on subjektiivne mõiste, kuid igas valdkonnas teatud ilu standardid võimaldavad paljudel juhtudel teha üldistusi erinevate inimeste välimuse kohta. Tõlgendamise reeglid on analoogilised ilu standarditega¹⁰¹. Hart on leidnud, et tõlgendamise reeglid ei ole lihtsalt valikud, vaid nad on sekundaarsed reeglid¹⁰². Bennion leiab, et ei ole kuldreeglit ega sõnasõnalist reeglit ega kõike ravivat põidlareeglit, vaid hoopis on „tuhat üks“ tõlgendamise kriteeriumit¹⁰³.

Studnicki on leidnud, et tõlgendamise reeglid ei baseeru semantilisel teoorial, vaid poliitilisel filosoofial. Tõlgendamise reeglite normatiivne jõud tugineb väärtustele. Tõlgendajad aktsepteerivad ja kohaldavad teatud tõlgendamise reegleid, kuna nad aktsepteerivad poliitilise moraali väärtusi, mis neid reegleid toetavad. Tõlgendamise reeglid on tõlgendamisotsuste jaoks teise järgu kaalutlusteks. Esimese järgu kaalutlusteks on nende aluseks olevad väärtused. Kui tõlgendaja kohaldab reeglit, mis annab prioriteedi seaduse tekstis sisalduvale teksti sõnasõnalisele tähendusele, siis selline reegel on teise järgu reegliks otsuse jaoks, samas õiguskindluse ja seaduse läbipaistvuse väärtus on tõlgendamisotsustuse jaoks esimese järgu kaalutluseks. Kui tõlgendaja absurdi reeglile tuginedes kaldub kõrvale seaduse sõnasõnalisest tähendusest kaasuse õiglase lahenduse huvides, siis tema otsuse esimese järgu aluseks on õigluse väärtused. Seega tõlgendamise reeglid saavad oma normatiivse jõu nende aluseks olevatest väärtustest¹⁰⁴.

⁹⁷ Zippelius, R. Introduction to German Legal Methods. Carolina Academic Press, 2006 . P 92, 113.

⁹⁸ C-105/03, Maria Pupino [2005] ECR I-5285, para. 47; C-268/06, IMPACT v. Minister for Agriculture and Food [2007] ECR I-12327, paras. 100–101.

⁹⁹ Conway, G. The Limits of Legal Reasoning and the European Court of Justice. Cambridge University Press, 2012. P 106.

¹⁰⁰ Raz, J. Some Preliminaries. P 186; Dworkin, R. Justice in Robes. Cambridge, MA:Harvard University Press, 2006. P 123.

¹⁰¹ Pierre-André Côté, Mathieu Devinat, Stéphane Beaulac. The Interpretation of Legislation in Canada. Carswell, 2011. P 305.

¹⁰² H.L.A. Hart. The Concept of Law (2d. ed. 1994). P 128.

¹⁰³ Bennion, F.A.R. Understanding Common Law Legislation: Drafting and Interpretation . Oxford University Press, 2001, p 12

¹⁰⁴ Araszkievicz, M; Banas, P. Gizbert-Studnicki, T; Pleszka, K. Problems of Normativity, Rules and Rule-Following. Springer, 2014. P 243, 249.

Enamus õpikuid näiteks Saksamaal lähtub Savigny neljast sõnastuse tõlgendamise meetodist (sõnade grammatiline tähendus, reegli ajalugu, õigussüsteemi süstemaatiline kontekst, normi eesmärk või tahe), kuigi eksperdid ise lähtuvad seitsmest tõlgendamise meetodist. Ralf Dreieri loetelu on grammatiline, loogiline, ajalooline, süstemaatiline, komparatiivne, teleoloogiline. Christian Starck lisab ajaloolistele meetoditele juurde „praktilise kooskõla“ ja „funktsionaalse korrektsuse“ ning Christian Kirchner räägib lisaks majanduslikust-, dünaamilisest ja institutsionaalsest-majanduslikust tõlgendamisest. Kui normi lugemisel ei jõuta praktiliste ja mõistlike tulemusteni, siis õiguse metodoloogia pakub välja lünkade täitmise ja õiguse defektide korrigeerimise võimaluse ning neil juhtudel otsus tehakse seaduse sõnastust mittejärgides või vastuolus sõnastusega, sest põhimõtet „tõlgendamine peab alati olema tekstile tuginev“ ei ole enam võimalik järgida. Need meetodid on eksklusiivsed erandid, mida saab kasutada üksnes möödapääsmatus olukorras¹⁰⁵.

Spaaki arvates õigusemetodoloogia, mille keskmes on tõlgendamise argumentid, funktsiooniks on juhendada ja piirata kohtunikku õigusnormi tähenduse kindlakstegemisel. Spaak eristab nelja tõlgendamise argumenti: 1. Teksti argumentid 2. Süsteemi argumentid. 3. Tahte argumentid. 4. Teleoloogilised argumentid. Esimesena nimetatud tekstualism edendab prognoositavust, sest kui seadused ja pretsedendid on formuleeritud selges keeles ja kohaldatakse vastavalt, siis isikud võivad lihtsalt leida üles õigused ja õiguslikud kohustused ning planeerida oma elu sellest lähtudes. Süstemaatiline käsitlus edendab kooskõla ja koherentsust. Seadusandja tahte tuginev käsitlus edendab demokraatiat, kuna seadused väljendavad seadusandja tahet. Teleoloogiline käsitlus tugineb arusaamisele ratsionaalsusest ja soodustab seaduste efektiivsust¹⁰⁶. Tarello tõlgendamisargumentide kataloog koosneb alljärgnevatest argumentidest: 1. A contrario 2. Analoogia 3. A fortiori 4. Täielikkuse argument 5. Koherentsuse argument 6. Seadusandja kavatsuse argument 7. Ajaloo argument 8. Apagoogiline ehk absurdi argument 9. Teleoloogiline argument 10. Liiasuse argument 11. Pretsedendi argument. 12. Süstemaatiline argument 13. Asjade olemusest tulenev argument 14. Üldistest printsiipidest tulenev argument¹⁰⁷.

¹⁰⁵ Prümm, H. P. The Didactic Turn of German Legal Methodology. Jurisprudence. 2011, 18(4): 1233–1282. P 1241.

¹⁰⁶ Spaak, T. Legal Positivism and the Objectivity of Law. Analisi e diritto 2004, a cura di P. Comanducci e R. Guastini. P 160-161.

¹⁰⁷ Ribeiro, H. J. Systematic Approaches to Argument by analogy. Springer, 2014. P 250.

Saksamaal teleoloogilist argumenti (tema katte all seaduse õigluspärase tõlgendamise käsitlus) kasutatakse kõige sagedamini. See teeb tavaliselt ka kindlaks, kas õigusnormi võib kitsendada või laiendada väljapoole sõnastust või kas võib kohaldada analoogiat¹⁰⁸.

1.8 Tõlgendamise valikud

Kohtunikud peavad tõlgendamisel tegema alati valikuid. Nii tulebki kohtutel teha valik vastanduvate väärtuste ja printsiipide vahel.

1.8.1 Kohtuniku passiivne või aktiivne roll tõlgendamisel

Seadus reguleerib inimestevahelisi suhteid. Õigus peegeldab ühiskonna väärtusi. Kohtuniku roll on mõista õiguse eesmärki ühiskonnas ning aidata õigusel saavutada oma eesmärgi. Õigus on elav organism, kuna ta baseerub faktilisel ning sotsiaalsel reaalsusel, mis on pidevas muutumises. Kui sotsiaalne reaalsus muutub, siis peab muutuma ka õigus. Tihti aga ei ole normid piisavalt paindlikud ning norm ei kohandu uue reaalsusega. Tekkinud on lünk ühiskonna ja õiguse vahel, millest tulenevalt on vaja normi kohandada vastavalt asjaoludele. Seadusandlikul võimul on peamine roll muuta õigust vastavalt vajadustele. Kohtunikul on sekundaarne ning piiratud roll õigusloomes. Kohtunikul on siiski tähtis roll seadusandlikus projektis, kuna kohtunik tõlgendab seadusi. Kohtunik võib anda seadusele uue ning dünaamilise tähenduse, mis täidab lünga seaduse ja elu muutunud reaalsuse vahel ilma seadust ennast muutmata. Seadus jääb samaks, kuid tema tähendus muutus, sest kohus andis seadusele uue tähenduse, mis sobitub paremini uute sotsiaalsete vajadustega¹⁰⁹.

Kohtunike poliitilist funktsiooni käsitledes ei saa mööda minna kohtuliku aktivismi ja passivismi doktriinist. Kohuliku passivismi seostatakse tavapäraselt Montesquieu võimude lahususe doktriiniga ning seaduse rakendamise positivistliku mudeliga. Selle käsitluse järgi seadust tuleb rakendada süllologistliku mudeli järgi, kohus peab oma otsuse rajama üksnes õigusaktidele, kohus ei tohi viidata õigusvälistele argumentidele (moraal, majandus), korrektse otsuse standard viitab üksnes õigusaktidega kooskõlale, kohus ei või korrigeerida õigust isegi siis kui seadus on ebaõiglane või irratsionaalne ning eetose, mis on iseloomulik passivismi doktriinile, nimel on kohus poliitilistes kaasustes oluliselt piiratud. Aktivistlikke doktriine seostatakse anti-positivistlike trendidega jurisprudentsis. Aktivistliku käsitluse järgi õiguse rakendamine eeldab argumentatiivset vormi, mille otsuse tegemise protsessis kaalutakse argumente ning valitakse nendest parim, kohus võtab arvesse nii õiguslikke kui ka õiguse väliseid argumente, kohus teeb otsuse, mis ei ole kooskõlas mitte ainult kehtiva

¹⁰⁸ Zimmermann, R. Statuta Sunt Stricte Interpretanda? Statutes and the Common Law: A Continental Perspective. 56 Cambridge L.J. 315 1997. P 320-321.

¹⁰⁹ Barak, A. The Judge in a Democracy. Princeton University Press, 2006. P 3-4.

õigusega, vaid mis on õigusväliste kriteeriumide järgi ka kõige õiglasem ja ratsionaalsem, õige otsuse standard määratakse kindlaks mitte ainult otsuse õigusele vastavuse järgi, vaid ka õigusväliste kriteeriumide järgi, kui õigusakt on vastuolus õigluse ja ratsionaalsuse fundamentaalsete väärtustega, siis kohus võib kehtivat sätet korrigeerida või luua uue reegli, eetos ei välista konkreetsete väärtuste kaitsmisel aktiivsust poliitilistes küsimustes. Passivismi doktriin tugineb õiguslikul uskumusel, et kohtu ainus ülesanne on viia meie maailm õigusega kooskõlla. Aktivismi puhul kohtu moraalne kohustus on aktiivselt parandada meie ümber olevat reaalsust tehes õiglasemaks ning ratsionaalsemaks. Aktivismi järgi kohus ei vastuta mitte ainult otsuse seadusele vastavuse pärast, vaid otsuse moraalse ning sotsiaalsete tagajärgede pärast. Passivismi käsitus eraldab õiguse moraalist ning teistest sotsiaalsetest normidest, aktivism aga jaatab seost moraali ja õiguse vahel¹¹⁰. Morawski arvates on võimalik eristada tugevat ja nõrka aktivismi, reegli ja hoiakute aktivismi, õiguslikku ning mitte-õiguslikku aktivismi, kõrgema ning madalama astme kohtute aktivismi ning argumentatiivset aktivismi ning poliitilist aktivismi. Nõrga aktivismi ehk tõlgendava aktivismi puhul on tegu ka olukorraga, kus absurdse tulemuse või konflikti korral õigluse ja ratsionaalsusega eemaldutakse reegli sõnastusest. Kõikide aktivismi vormide iseloomulikuks tunnuseks on, et kohtunikud loovad uusi õiguslikke reegleid või modifitseerivad juba kehtivaid reegleid. Kohus üritab aktivistliku mudeli kohaselt teha õiguse ja sotsiaalse korra võimalikult ratsionaalseks ja õiglaseks ehk teha inimese maailma parimaks võimalikuks maailmaks¹¹¹. Kelseni arvates seisukoht, et seadusloome, mitte aga õiguse rakendamine, on poliitiline protsess, on sama ekslik nagu seisukoht, et seadusandlus on produktiivne õiguseloomine, samas kui õigusemõistmise protsess on ainult reproduktiivne seaduse rakendamine. Volitades kohtunikku teatud piirides vastandlikke huve kaaluma ja teha otsus nendest ühe kasuks, annab seadusandja kohtunikule volituse luua õigust, mis on volitus, mis annab kohtu funktsioonile samasuguse poliitilise iseloomu, kuigi mitte samas ulatuses nagu seadusandjale. Erinevus

¹¹⁰ Morawski, L. Two Doctrines of Judicial Application of Law, in Biernat, T. and Zirk-Zadowski, M. Politics of Law and Legal Policy. Between Modern and Post-Modern Jurisprudence. Oficyna Wolters Kluwer Polska, 2008. P 159-162.

¹¹¹ Morawski, L. Two Doctrines of Judicial Application of Law, in Biernat, T. and Zirk-Zadowski, M. Politics of Law and Legal Policy. Between Modern and Post-Modern Jurisprudence. Oficyna Wolters Kluwer Polska, 2008. P 164.

seadusloome ja õiguse rakendamise vahel on üksnes kvantitatiivne, mitte aga kvalitatiivne¹¹². Kaasajal domineerib kohtulik aktivism¹¹³.

Magistritöö autor leiab samuti, et kohus on paremas olukorras üldiste reeglite rakendamisel konkreetsetele juhtumitele ning kohtul on teatud vabadus tõlgendamisel. Kohtuniku enda käsitus tema rollist mõjutab tõlgendamisvalikuid¹¹⁴.

1.8.2 Seadusandja tahe või juhtumi adekvaatne lahendus

Kohtunik peab vastavalt oma rollile valima, kas järgida seadusandja tahet isegi kui see toob kaasa absurdse tulemuse või ebamõistliku tulemuse vältimiseks kalduda kõrvale seadusandja tahtest. Tuleb nõustuda välismaises õiguskirjanduses märgituga, et kui seaduse sätte tõlgendus toob kaasa vastuvõetamatu või ebaõiglase tulemuse, siis oodatakse kohtult aktiivsemat rolli¹¹⁵.

1.8.3 Õiguskindlus või õigluspärasus

Seadusandja tahte ja juhtumi mõistliku lahendamise valikut saab formuleerida ka õiguskindluse ja õigluspärasuse vastandumisena, kuna arvatakse, et kuna õiguse adressaadid planeerivad tegevusi seaduse tekstist lähtudes, siis kui kohus ei järgi seaduse (esmapilgul näivat) tähendust, siis rikutakse kodanike usaldust.

Õiguse adressaadi seisukohast vaadatuna tuleb samas arvestada, et kui sõna tähendus on väga absurdne, siis avalikkus ei tugine tegevustes absurdselle tõlgendusele ja tõlgendajad ei saa väita, et neid on ebaõiglaselt eksitatud seaduse sõnastusega¹¹⁶. Absurd paneb keele kompetentse kasutaja tõlgendama keelt viisil, mis väldib mõeldamatut tulemust¹¹⁷. Kui seadus on väga ebamõistlik või väga ebaõiglane, ilmselgelt absurdne või moraalselt vastuvõetamatu siis on põhjendatud, et pooled ootavad üksteiselt sellise normi vältimist¹¹⁸.

Hoecke arvates enne käituma asumist üksnes vähesed isikud loevad seadusi ja konsulteerivad juristidega. Enamus inimesi lähtuvad oma piiratud teadmistest kehtiva õiguse kohta ja lähtuvad oma moraalsetest uskumustest, õiglustundest, mõistlikkusest. Inimesed ei oota, et

¹¹² Kelsen, Hans, Wer soll der Hüter der Verfassung sein?, in: Robert Chr. van Ooyen(ed.), Wer soll der Hüter der Verfassung sein? Abhandlungen zur Theorie der Verfassungsgerichtsbarkeit in der pluralistischen, parlamentarischen Demokratie, Tübingen 2008, pp. 58 ff.

¹¹³ Prumm, H. P. The Didactic Turn of German Legal Methodology. Jurisprudence. 2011, 18(4): 1233–1282. P 1237.

¹¹⁴ Hoecke, M van. Law as Communication. Hart Publishing, 2002, p 153.

¹¹⁵ Brugger, W. Legal Interpretation, Schools of Jurisprudence, and Anthropology: Some Remarks From a German Point of View. 42 Am. J. Comp. L. 395 1994. P 411.

¹¹⁶ Word-Meaning in Legal Interpretation. P 30. Kättesaadav

<http://web.law.columbia.edu/sites/default/files/microsites/law-theory-workshop/files/Sinnott-Armstrong.pdf>.

¹¹⁷ Gold, Andrew S. Absurd Results, Scrivener's Errors, and Statutory Interpretation. University of Cincinnati Law Review, Vol. 75, p. 25, 2006. P 74. Kättesaadav SSRN: <http://ssrn.com/abstract=960584>.

¹¹⁸ Mutual Expectations: A Conventionalist Theory of Law. P 191.

kohtud kohaldavad seadusi sõnasõnalises tähenduses, kuna nad ise ei teagi neid tekste. Pigem ootavad inimesed kohtunikelt mõistlikke ning õiglaseid otsuseid. Õiguskindlus ja õigluspärasus ei ole seega vastandid¹¹⁹.

1.8.4 Üldine või individuaalne õigus

Seadusandja tahte ja konkreetse juhtumi adekvaatne lahendamine seonduvad vastavalt üldise ja individuaalse õiglusega. Võrdsusõigus, mis on õiguse põhiprintsiip, taotleb juhtumite ühetaolist lahendamist. Õigluspärasus olles samuti õiguse oluline väärtus taotleb üksikjuhtumi mõistlikku lahendamist¹²⁰.

1.8.5 Seadusandja õiglane ratsionaalsus või tehniline ratsionaalsus

Õigluspärane ratsionaalsus ja tehniline ratsionaalsus võivad praktikas viia ühe ja sama teksti suhtes erinevatele ja isegi vastandlikele tõlgendustele. Tehniline ratsionaalsuse korral eeldatakse, et ühes seaduses defineeritud sõnal on samasugune tähendus ka teistes õigusaktides, välja arvatud juhul kui on antud teistsugune definitsioon; eeldatakse, et sõnal on tavapärane tähendus, v.a kui seadusandja ei ole teisiti määranud. Selge tähenduse reegel seonduv tehnilise ratsionaalsusega, kuna eeldatakse perfektset seadusandjat, kel alati õnnestub oma tahe formuleerida selgetes seaduse tekstides. Seadusandja õiglase ratsionaalsuse eeldus lähtub ideest, et seadusandja on õiglane ja mõistlik. Järeldus, et seadusandja tehnilise ratsionaalsusele tuginev tõlgendus toob kaasa ebamõistliku tulemuse, tõendab, et selline tõlgendus ei ole korrektne, sest see ei vasta seadusandja tõelisele tahtele¹²¹.

1.8.6 Õiguse väärtused

1.8.6.1 Õiguskindlus

Õiguskindlust seostatakse ühetaotlise kohtlemisega, regulaarsuse ja ennustatavusega- õigus mida saab kvalifitseerida õiguskindlana esitab ühetaolise ja püsivad üldistused, mis on suhteliselt pimedad üksikjuhtumite eripärade suhtes. Selline definitsioon raamib õiguskindlust kui epistemeilist probleemi. Võimalus teada üldiste ja abstraktsete normatiivsete lausungite sisu on vajalik kuigi mitte piisav tingimus selleks, et õigus oleks kindel¹²². Luigi Ferrajoli kombineerib epistemoloogilist ratsionalismi (uskumus, et faktid on objektiivselt tuvastatavad) ja eetilist mitte-kognitivismi (puudub objektiivne teadmine väärtuste kohta). Igasugune

¹¹⁹ Hoecke, M van. Law as Communication. Hart Publishing, 2002. P 153.

¹²⁰ Hoecke, p 154.

¹²¹ Hoecke, p 157.

¹²² Berteau, S. Towards A New Paradigm of Legal Certainty. Legispudence 2, 2008, 25-45. Kättesaadav SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2112999>.

hinnangutel tuginev võimu kasutamine kuulub väljapoole kontrolli valdkonda- õiguskindlus ja nii ka õiguskindlusega kaasnev isikute kaitse seatakse kahtluse alla kui võimu kasutus tugineb hinnangutele. Õiguskindluse ideaal nõuab, et õiguse rakendamine ei toimuks faktilistest kaalutlustest sõltumatult, sest fakte saab hinnata objektiivselt ja kontrollitavalt¹²³.

Formaalne õiguskindlus tähendab, et õiguskaitsevahendid on isikutele kättesaadavad, samas kui materiaalne õiguskindlus seondub konkreetse asja sisuga. Samas peab Raitio võimalikuks ka kolmikjaotust, mis lähtub erinevate õigusteoriatest. Õiguspositivistid rõhutavad süsteemset kehtivust, õiguse realistid faktilist kehtivust ja loomuõiguse käsitus aksioloogilist kehtivust. Nii saabki rääkida formaalsest õiguskindlusest (ennustatavus), faktiline õiguskindlus ja materiaalne õiguskindlus¹²⁴. Raitio ise rõhutab küll formaalse õiguskindluse prioriteetsust demokraatia põhimõttest lähtudes, kuid ei alahinda kasuistlikku õiglust. Ka Aarnio on põhjendatult leidnud, et õiguskindluse materiaalne aspekt nõuab, et kohtu tõlgendus oleks kooskõlas seadusega ja ta peab vastama õigluse ja õigluspärasuse miinimum nõuetele¹²⁵.

1.8.6.2 Mõistlikkus

Mõistlikkus paindlik mõiste, mille sisu mõjutavad mingi inimkoosluse ajalugu, traditsioonid ja kultuur. Seda, mida ühes ühiskonnas peetakse mõistlikuks, võidakse mõnel teisel ajastul või mõnes teises ühiskonnas vaadelda hoopis teisiti¹²⁶.

Mõistlikkus on normatiivne mõiste, mis osutab, mida on mõistlik teha või tegemata jätta konkreetses olukorras. Käitumise mõistlikkuse hindamise alused erinevad valdkonniti ning mõistlikkus on väga konteksti tundlik. Mõistlikkuse sisu sõltub erinevatest nii normatiivsetest kui ka faktilistest kaalutlustest. Kohtunikule on jäetud diskretsioon otsustamiseks, mis on mõistlikkuse sisu konkreetsel juhul. Mõistlikkuse norm muudab õiguse paindlikumaks kontekstides, kus see on vajalik. Teatud raskete juhtumite puhul kui on vajadus korrigeeriva õigluse järele, siis kohtunikud mõnikord viitavad mõistlikkusele kui ollakse veendunud, et õigust peab korrigeerima absurdse, vastuvõetamatu või ebaõiglase tulemuse vältimiseks. Sellisel juhul kohus lahendab pinget õigusliku otsuse õiguskindluse ja ennustatavuse ning teiselt poolt konkreetse asja õiglase lahendamise vahel¹²⁷. Ebamõistlikkuse puhul

¹²³ Berteau, S. Towards A New Paradigm of Legal Certainty. *Legisprudence* 2, 2008, 25-45. P 8. Kättesaadav SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2112999>.

¹²⁴ Raitio, J. *The Principle of Legal Certainty in EC Law*. Kluwer Academic Publishers, 2003. P 338, 372-373.

¹²⁵ Raitio, J. *The Principle of Legal Certainty in EC Law*. Kluwer Academic Publishers, 2003. P 342.

¹²⁶ Perelman, C. Õigluse teooriast. *Akadeemia*, 1994, nr 2, lk 310.

¹²⁷ Bustamante, T. Dahlman, C. *Argument Types and Fallacies in Legal Argumentation*. Springer, 2015. P 181, 182.

ignoreeritakse asjassepuutuvaid faktoreid või käsitletakse olulistena faktoreid, mida peaks ignoreerima¹²⁸. Mõistlikkuse mõiste eeldab erinevates situatsioonides diskretsiooni olemasolu¹²⁹. Mõistlikkus on kohaldatav üksnes siis, kui on konflikt üldise ja üksiku vahel, normi ja reaalsuse vahel ja kriteeriumi ning meetme vahel¹³⁰. Ebamõistlikkust ja ebaõiglust ei tolereerita enam seadusandluses ja ametnike käitumises¹³¹.

1.8.6.3 Õigluspärasus

Mida rohkem seadusõigust seda suurem vajadus on õigluspärasuse järele¹³². Õigluspärasuse, mis on õiguse oluline väärtus, eesmärgiks on saavutada mõistlik lahendus konkreetset juhul ilma teisi juhtumeid arvesse võtmata¹³³.

Õigluspärasus väljendab seda, mis on õiglane spetsiifilises, spontaanses, täielikus ja elavas reaalsuses. Õigluspärasus ei vastandu seaduse ega õigusliku õiglusega. Ta ei hinda seadust ega modifitseeri seda. Õigluspärasust saab defineerida kui sõnasõnalisele tähendusele vastanduvat modereeritud ja sügavat õiguse tõlgendust, mis järgib seadusandja mõtlemise protsessi vastavalt aja, koha ja isiku asjaoludele. Tavaliselt tähendab õigluspärasus võrdsust, rahu, terviklikkust, heasoovlikkust, õiglust, paindlikkust¹³⁴. Õigluspärasust ja seadust võib käsitleda hõõrdumisena seadusandja ja seaduse, mõtte (vaimu) ja seaduse kirjatähe, hea ja kurja, aktuaalse ja potentsiaalse, individuaalse ja abstraktse, diskretsioonilise, mitteametliku, elava, sotsiaalse, intuiitiivse ja teadusliku seaduse vahel¹³⁵. Seadusandja poolt kehtestatud reeglid kohalduvad normaalsetele juhtudele, mitte aga erandlike või erakordsete juhtumite jaoks ning viimastel juhtudel astubki õigluspärasus mängu ja toob õiguse staatilisse olemusse sisse dünaamilise elemendi¹³⁶. Seadust seostatakse tekstuaalsusega, õigluspärasust aga kõnega (suulisusega) ja aktuaalsusega. Seadus on stereotüüpse maskuliinne, järeleandmatu, patriarhaalne. Õigluspärasus aga feminiinne, paindlik ja diskretsiooniline, õigluspärasus huvitub individuaalsest õiglusest. Seadus vaatab situatsioonile etteantud reegli vaatenurgast, õigluspärasus vaatab situatsioonile reegli aktuaalsele situatsioonile rakendamisega kaasnevate

¹²⁸ D.N. MacCormick, "On Reasonableness," in *Les Notions à Contenu Variable en Droit* (Ch. Perelman and R. Vander Elst eds., 1984). P 136.

¹²⁹ Barak, A. *The Judge in a Democracy*. Princeton University Press, 2006. P 70-71.

¹³⁰ Avila, H. *Theory of Legal Principles*. Springer, 2007. P 99.

¹³¹ Goldswain, GK. The purposive approach to the interpretation of fiscal legislation !the winds of hange. *Meditari Accountancy Research* Vol. 16 No. 2 2008 : 107-121. P 115.

¹³² Fletcher, Joseph F. *Situation Ethics: The New Morality*. Westminster John Knox Press, 1966. P 21.

¹³³ Hoecke, M van. *Law as Communication*. Hart Publishing, 2002. P 154.

¹³⁴ Falcon Y Tella, M. J. *Three Dimensional Theory of Law*. Brill Academic Publishers, 2010. P 146-148.

¹³⁵ María José Falcón y Tella. *Equity and Law*. BRILL, 2008. P 89.

¹³⁶ Atria, F. *Legal Reasoning and Legal Theory Revisited*. *Law and Philosophy*, Vol. 18, No. 5, Laws, Facts, and Values (Sep., 1999), pp. 537-577. P 558.

tagajärgede vaatenurgast ning seejuures küsitakse, kas tulemus riivab kohtu südametunnistust ja tulemus tuleb seetõttu kõrvale jätta. Sümboolselt on tegemist vastuoluga näotu ja isikupärase seaduse (seadus on pime elu suhtes) ja personifitseeritud seaduse ja südametunnistuse vahel (õiglus kõrvaldab silmakatte)¹³⁷. Õigluspärasus ei ole mitte hulk reegleid, vaid eriline käsitlus nendega tegelemiseks. María José Falcón y Tella rõhutab, et võrdsust ja õigluspärasust ei tohi samastada. Õigluspärasus esitleb valitud lahendust kui parimat või kui head lahendust kui kasutada Dworkini terminoloogiat¹³⁸.

Õigluse küsimuse puhul on tegemist inimlikult tähtsa, isegi eksistentsiaalse probleemiga. „...inimesed ihalevad õiglust, tahavad, et neisse suhtutakse õiglaselt ja arvavad, et vähemalt üldjoontes ollakse ise õiglased.”¹³⁹ Negatiivsed väärtuselamused puudutavad meid tavaliselt tugevamini kui positiivsed. Nii tajume me ka ebaõiglust märksa intensiivsemalt kui õiglust.¹⁴⁰ Kohus ei ole kompuuter, vaid tema ülesanne on kindlaks teha, mis on õiglane, mitte lihtsalt automaatselt, ebaintelligentselt ja vastutustundetult kohaldada seadust ja pretsedenti¹⁴¹.

1.8.6.4 Õiguse kongruentsus

Iga õiguskorra fundamentaalseks väärtuseks on õiguse kongruentsus. Kongruentsus, mille üldine tähendus on harmoonia, tuleneb ladina keelsest verbist „congruere“, s.t vastavuses olema. Kui välditakse absurdseid tulemusi, siis sellega tagatakse õiguse kongruentsust¹⁴². Õiguse kongruentsuse tagamiseks ja absurdsete tulemuste vältimiseks kohtunikud peavad minema seaduse sõnastusest väljapoole ja rakendama teleoloogilist meetodit¹⁴³. Teleoloogiline tõlgendamine kaldub ohverdama õiguskindlust õiguse kongruentsuse kasuks, mis tähendab, et see meetod väldib ebaõiglaseid tulemusi¹⁴⁴. Jäigad normid, mis garanteerivad õiguskindlust, ei ole võimelised kohandama ennast õiguse kongruentsuse säilitamiseks. Kohanemisvõime puudumine tekitab kongruentsuse lünga jäiga õiguse ja peene reaalsuse vahel¹⁴⁵.

¹³⁷ Hutton, Christopher. *Language, Meaning and the Law*. Edinburgh University Press, 2009. P 79.

¹³⁸ María José Falcón y Tella. *Justice and Law*. Martinus Nijhoff Publishers, 2014. P 133-134.

¹³⁹ Raska, E. (2004) Õiguse apoloogia. Sissejuhatus regulatsiooni sotsioloogiasse. OÜ Fontese Kirjastus, lk 44.

¹⁴⁰ Tammelo, I. (2006) Õiglus ja hool. Koostajad: Raul Narits ja Marju Luts. Teine trükk, Tartu: Ilmamaa, lk 147.

¹⁴¹ Barden, G. Murphy, T. *Law and Justice in Community*. Oxford University Press, 2010. P 151.

¹⁴² Saydé, Alexandre. *Abuse of EU Law and Regulation of the Internal Market*. Bloomsbury Publishing, 2014. P 170.

¹⁴³ Saydé, Alexandre. *Abuse of EU Law and Regulation of the Internal Market*. Bloomsbury Publishing, 2014. P 173.

¹⁴⁴ Saydé, Alexandre. *Abuse of EU Law and Regulation of the Internal Market*. Bloomsbury Publishing, 2014. P 174.

¹⁴⁵ Saydé, Alexandre. *Abuse of EU Law and Regulation of the Internal Market*. Bloomsbury Publishing, 2014. P 190.

1.9 Absurdi reegli teoreetiline käsitlus

Välismaises õiguskirjanduses absurdsete tagajärgede argumenti nimetatakse absurdi reegliks¹⁴⁶, „absurdse tulemuse vältimise reegliks¹⁴⁷“, „absurdi argumendiks¹⁴⁸“, absurdist tulenevaks argumendiks¹⁴⁹, „reductio ad absurdum¹⁵⁰“, „absurd sunt vitanda argument¹⁵¹“, „apagoogiliseks argumendiks“¹⁵², modifitseerimise meetodiks¹⁵³, kuldreegliks¹⁵⁴, absurdi doktriiniks¹⁵⁵, absurdi kaanoniks¹⁵⁶, pragmaatiliseks ja kontsekventsialistlikuks „ad absurdo“ argumendiks¹⁵⁷, õiguse mõistlikuks rakendamiseks ja õiglusel rajanevaks argumendiks¹⁵⁸, kontekstualismiks¹⁵⁹ või „kogu ühiskond hüppab püsti erandiks¹⁶⁰ ning „teiste tõlgendamise reeglitega võrreldes jultunumaks meetodiks“¹⁶¹. Absurdi reeglit on nimetatud isegi teatud õiguspoliitika programmiks¹⁶². Kommentaatorid ei ole absurdi reeglit kommenteerides tagasihoidlikud olnud, sest Stawecki on lisaks väitnud, et absurdi reegel on rohkem nagu meetod¹⁶³ ning Torben Spaak Neil McCormickule viidates märgib, et kuldreeglit ei tohiks käsitleda reeglina, vaid praktilise tõlgendava tarkuse maksiimina¹⁶⁴.

¹⁴⁶ Graham, Randy N. A Unitarian Theory of Statutory Interpretation. Dissertation, 1999. Graduate Programme in Law Osgoode Hall Law School York University. P 8.

¹⁴⁷ Bongiovanni, G, Sartor, G, Valentini, C. Reasonableness and Law. Springer Science & Business Media, 2009, p 312.

¹⁴⁸ Twining, W. How to Do Things with Rules. Cambridge University Press, 2010. P 341.

¹⁴⁹ Alexy, R. A theory of legal argumentation. The theory of rational discourse as theory of legal justification. Oxford: Clarendon Press, 1989, p 283.

¹⁵⁰ Pattaro, E. A Treatise of Legal Philosophy and General Jurisprudence. Springer Science & Business Media, 2012, p 652. Urbina, S. Legal Method and the Rule of Law. Springer Science & Business Media, 2002, p 188.

¹⁵¹ Stawecki, T. Argument against Absurdity of Legal Reasoning- Fundamental, Subsidiary or Rhetoric. Kättesaadav https://www.academia.edu/4190499/Argument_against_absurdity_of_legal_reasoning_-_fundamental_subsidary_or_rhetoric. P 93-94.

¹⁵² Feteris, Eveline T. Arguments from Unacceptable Consequences and a Reasonable Application of Law. P 1.

¹⁵³ Sarathi, Vepa P. Interpretation of Statutes. Eastern Book Company, 2010. P 14.

¹⁵⁴ Duxbury, N. Elements of Legislation. Cambridge University Press, 2012. P 155.

¹⁵⁵ Manning, John F. The Absurdity Doctrine, 116 HARV. L. REV. 2387 (2003).

¹⁵⁶ Popkin, W D. The Judicial Role: Statutory Interpretation and the Pragmatic Judicial Partner. Carolina Academic Press, 2013. P 14.

¹⁵⁷ Christoffer C. Eriksen, Marius Emberland. The New International Law: An Anthology. Martinus Nijhoff Publishers, 2010. P 25.

¹⁵⁸ Feteris, Eveline T. Arguments from Unacceptable Consequences and a Reasonable Application of Law. P 1.

¹⁵⁹ Spigelman, J.J. Statutory Interpretation and Human Rights. The MacPherson Lecture Series, Vol 3 (2008). P 12.

¹⁶⁰ Fagan, James (1993) "The Legal Phoenix: The Plain Meaning Rule is Dead, Long Live the Rule!," California Western Law Review: Vol.29: No. 2, Article 2. P 376.

¹⁶¹ Zander, M. The law making process. Cambridge University Press, 2007. P 148

¹⁶² Stawecki, T. Argument against Absurdity of Legal Reasoning- Fundamental, Subsidiary or Rhetoric. Kättesaadav https://www.academia.edu/4190499/Argument_against_absurdity_of_legal_reasoning_-_fundamental_subsidary_or_rhetoric. P 99.

¹⁶³ Stawecki, T. Argument against Absurdity of Legal Reasoning- Fundamental, Subsidiary or Rhetoric. Kättesaadav https://www.academia.edu/4190499/Argument_against_absurdity_of_legal_reasoning_-_fundamental_subsidary_or_rhetoric. P 92.

¹⁶⁴ Spaak, T. Guidance Constraint.: The Action-Guiding Capacity of Neil McCormick's Theory. Law and Philosophy (2007) 26:343–376. P 356.

Thomas Bustamante arvates on olemas kaks versiooni absurdi argumendist. Esiteks ad absurdum argumenti saab käsitleda kitsalt loogika tähenduses- absurd on vastuväitelise tõestuse vorm. Absurdiga loogika tähenduses on õiguses vähe tegemist. Teiseks on olemas apagoogiline (absurd) argument, mida saab klassifitseerida kui pragmaatilist argumenti või argumenti teatud propositsiooni soovitatavuse või vastuvõetamatuse kohta¹⁶⁵. Pragmatism on fundamentaalselt tsirkumstantsiaalne, mitte jäigalt doktrinaalne kohtuotsuse tegemise käsitlus, mille hulka kuulub ka seaduse tõlgendamise absurdi reegel¹⁶⁶.

Absurdi reegel võimaldab kohtutel ignoreerida seaduse teksti üldlevinud tähendust kui see tähendus toob kaasa absurdsed tagajärjed. Seadusandja ei soovi kunagi kehtestada seadust, millel on absurdsed tagajärjed¹⁶⁷. Kui tõlgendaja eemaldub seaduse selgest tähendusest absurdi reeglile tuginedes selleks, et lahendada juhtum õiglaselt, siis kohtuotsuse esimese järgu põhjenduseks on õiglus¹⁶⁸.

Aharon Barak märgib, et sõnasõnalise reegli, mis kohaldub kõikidele õiguse tekstidele, kohaselt tõlgendajad peavad mõistma teksti keelt selle loomulikus ja tavatähenduses. Absurd võimaldab esiteks kohtunikul eemalduda seaduse sätte loomulikust ja tavatähendusest kui selline tähendus toob kaasa absurdse tulemuse. Absurdi reegel on oluline erand, mis võimaldab absurdse tulemuse vältimiseks loomulikust ja sõnasõnalisest tähendusest kõrvale kalduda. See aspekt absurdist on siis tõlgendav, kui on võimalik tõlgendajal valida semantiliste tähenduste vahel, mis tulenevad teksti keelest. Tõlgendaja valib semantilise tähenduse, mis ei ole absurdne. Teine aspekt absurdist toimib Baraki arvates väljaspool keele piire lubades kohtul korrigeerida keelt, lisada sellesse midagi ning eemaldada sealt midagi absurdse tulemuse vältimiseks¹⁶⁹. Ka Tomasz Stawecki on sarnaselt leidnud, et absurdi argumenti saab käsitleda kitsas tähenduses sellises olukorras, kus õigusakti tekstil on mitu tähendust ning nende hulgast valitakse tähendus, mis ei too kaasa absurdset tulemust ning laias tähenduses, kus kohus võib absurdse tulemuse vältimise eesmärgil modifitseerida õigusakti teksti tähendust. Viimasena kirjeldatud olukorras lükatakse tõlgendus tagasi mitte

¹⁶⁵ Bustamante, T. On the Argumentum ad Absurdum in Statutory Interpretation: Its Uses and Normative Significance. P 21. In Dahlman, C; Feteris, E. Legal Argumentation Theory: Cross-Disciplinary Perspectives. Springer Science+Business Media Dordrecht 2013.

¹⁶⁶ Cross, F. The Theory and Practice of Statutory Interpretation. Stanford University Press, 2008, p 108.

¹⁶⁷ Jellum, L. But That is Absurd! Why Specific Absurdity undermines Textualism. Brooklyn Law Review, Vol. 76, p. 921-922.

¹⁶⁸ Araszkievicz, M; Banas, P. Gizbert-Studnicki, T; Pleszka, K. Problems of Normativity, Rules and Rule-Following. Springer, 2014, p 249.

¹⁶⁹ Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton University Press, 2005. P 80.

üksnes sellepärast, et see toob kaasa võimatu tulemuse, vaid ka sellepärast, et reegli tagajärgi ei aktsepteerita moraalsest ja religioosest seisukohast või tavadest lähtudes.¹⁷⁰

Kaasajal Euroopa õiguskirjanduses domineeriva absurdi argumendi käsitlese kohaselt kohtunik peab tagasi lükkama igasuguse teksti absurdse tõlgenduse, kuna ratsionaalne seadusandja ei soovi, et seadust tõlgendataks sellisel viisil. Marcin Matczak pakub ratsionaalse seadusandja presumptsioonile tuginevale käsitlesele välja alternatiivse käsitlese, mis on teksti, mitte teksti autori keskne, kuna filosoofid ei ole teksti kahtluse alla seadnud, küll aga seadusandja kavatsuse¹⁷¹. Matczaki arvates teadlikkus füüsilisest maailmast (tekst) on rohkem objektiivne (intersubjektiivselt kontrollitavam) kui teadlikkus isiku aksioloogilistest eelistustest. Ontoloogilistele alustele tugineva käsitlese, mille kohaselt absurdi argument tugineb oletusel, et õiguse tekst on tuleviku reaalsuse, milles antud ühiskond funktsioneerib, disainimise instrument ning see reaalsus, mida kutsutakse maailmaks, on ratsionaalne. Ratsionaalsus ei ole isiku (seadusandja), vaid teksti poolt disainitud maailma omadus. Ontoloogilistele alustele tuginev absurdi argument on kui maailma ontoloogilisest struktuurist tulenev argument, mitte aga seadusandja ratsionaalsetest eelistustest tulenev argument. Keel on üksnes maailma disainimise vahend¹⁷². Dougherty leiab samuti, et seadusandja kavatsus ei ole absurdi reegli ainukeseks aluseks ja see on põhjendatav ka sellega, et paljud teoreetikud eitavad seadusandja kavatsuse olemasolu seaduste tõlgendamisel. Dougherty arvates absurdi reegel seondub pigem ratsionaalsuse, mõistlikkuse ja terve mõistusega. Absurdi reegel esindab väärtusi, mis seonduvad tõe, mõistlikkuse, ratsionaalsuse ja terve mõistusega.¹⁷³

¹⁷⁰ Stawecki, T. Argument against Absurdity of Legal Reasoning- Fundamental, Subsidiary or Rhetoric. Kättesaadav https://www.academia.edu/4190499/Argument_against_absurdity_of_legal_reasoning_-_fundamental_subsidiary_or_rhetoric. P 93-94.

¹⁷¹ Matczak, Marcin, Argumentum Ad Absurdum and the Rational Legislator Assumption – Critical Analysis (May 27, 2014). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2442499>. P 1, 5, 8, 11. Paljud filosoofid, kirjanduse teoreetikud ja õigusteadlased (Barthes, Berger, Derrida, Dworkin, Foucault, Lyon) on samuti leidnud, et autori kavatsus ei piira kirjanduse, filosoofiliste või õiguse tekstide tõlgendamist. Need autorid väidavad, et kuigi autorid võivad teada, mida nad kavatsevad, siis nende mõte ja keel on sotsiaalmajanduslike, psühholoogiliste ja ajalooliste jõudude meelevaldas, millest tulenevalt nende sõnade tähendus erineb nende esialgsest kavatsusest. Vt Susan R. Fussell, Roger J. Kreuz. Social and Cognitive Approaches to Interpersonal Communication. Psychology Press, 2014.

¹⁷² Matczak, Marcin, Argumentum Ad Absurdum and the Rational Legislator Assumption – Critical Analysis (May 27, 2014). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2442499>. P 1.

¹⁷³ Dougherty, Veronica M. Absurdity and The Limits of Literalism: Defining the Absurd Result Principle in Statutory Interpretation. 44 Am. U.L. Rev. 127 1994-1995. P 133, 141, 149, 152, 161, 164.

Feteris märgib, et absurdi argument on spetsiifiline teleoloogilise argumendi vorm, samas ka pragmaatilise argumentatsiooni negatiivne vorm, kuna tagajärjed on hinnatud absurdi puhul negatiivseteks¹⁷⁴.

Küsimuses, kas absurdsete tagajärgede puhul seaduse semantilisest tähendusest kõrvalekaldumise puhul on tegemist contra legem tõlgendamisega on Wiarda leidnud, et mõistlikkusele tuginevat argumenti ei tohiks käsitleda contra legem argumendina, vaid argumendina, mis tugineb seadusandja kavatsusele¹⁷⁵. Argumentatsiooni teoreetik Feteris ei ole seda väidet kahtluse alla seadnud.

¹⁷⁴ Feteris, Eveline T. Arguments from Unacceptable Consequences and a Reasonable Application of Law. P 3, 15.

¹⁷⁵ Wiarda, G.J. Drie typen van rechtsvinding. Bewerkt en van een nabeschouwingvoorzien door T. Koopmans. Vierde druk. Zwolle: Tjeenk Willink, (1999), p 39. Viidatud Feteris, Eveline T. Arguments from Unacceptable Consequences and a Reasonable Application of Law. P 3.

2. Absurdi reegli kasutamine Eesti ja välisriikide õiguspraktikas

2.1 Absurdi iseloomustus

Kuigi puudub universaalselt aktsepteeritud absurdi definitsioon¹⁷⁶, siis on katseid absurdi määratleda tehtud ning Black's Law Dictionary sõnastiku kohaselt on absurdne see, mis on nii füüsiliselt kui ka moraalselt võimatu, kusjuures moraalselt võimatu käsitatakse seda, mis on vastuolus mõistusega ja seda, mis on kindlalt vastuolus ilmse tõega kui ka seda, mis ei ole kooskõlas terve mõistusega või on loogiliselt vastuoluline ja on mõttetu või naeruväärne¹⁷⁷. Sõnastike kohaselt on absurdsena käsitletud selgelt ebaõiget või ebamõistlikku, naeruväärset, vastuolu mõistusega või loogilist vastuolu, lisaks ka irratsionaalsust, väga ebasobivat ja tobedat¹⁷⁸. Oxfordi sõnastiku järgi absurd tähendab meeletult ebamõistlikku, ebaloogilist või sobimatut ja kohatut. Sünonüümidenä on veel välja toodud jabur, naeruväärne, idiootlik, loll, rumal, ajuvaba, ebamõistlik, mõttetu, ebakongruentne, groteskne, uskumatu, mõeldamatu, ebausutav¹⁷⁹. Üks absurdsete asjade ühine element on nende ekstreemne irratsionaalsus. Teiseks absurdi korral alati kaks objekti on omavahel disharmoonias, mida nimetatakse objektide vaheliseks ebakongruentsuseks. Üldjuhul objekte, mis ei sobi omavahel kokku-abinõud ei sobitu kokku eesmärkidega, eeldused ei ühildu järeldustega, ideaalid aga praktikaga, nõudmised on konfliktis reaalsusega- leidub kõikjal, kus on absurd. Mõttetu tegevus on selline, millel puudub intelligentne eesmärk või põhjendus (iva või tähendus). Kuna sellisel tegevusel puudub väärtus omaette või pigem on tal negatiivne väärtus, siis ta on täiesti väärtusetu¹⁸⁰. Lauri Vahre on väitnud, et me ei oska absurdi seletada, kuid me tunneme ta ära kui ta on kohal. Absurdi võib defineerida mitmeti, kuid üldistavalt võib öelda, et absurdi näol on tegemist terve mõistuse tüssamisega stiilis „üks buss pööras vasakule, teine buss oli sinine“. Absurd võib olla nii looduslik kui inimtekkeline, viimane omakorda nii sihilik kui tahtmatu¹⁸¹. Camus väitis, et absurd sünnib inimlike ootuste ja maailma meeletu vaikimise vastandusest¹⁸². Absurdsus tõusetub konfliktist soovitud ja võimaliku tulemuse vahel ja see on olukord, millest inimesed üritavad põgeneda ja oma soove ühtlustada vastavalt tegelikkusega ja võimalikuga. Kui inimene leiab ennast absurdsest situatsioonist, siis ta

¹⁷⁶ Jellum L. *Modern Statutory Interpretation. Problems, Theories and lawyering strategies*. Carolina Academic Press, 2009. P 102.

¹⁷⁷ Black's Law Dictionary (1968). Page 24.

¹⁷⁸ WEBSTER'S NEW UNIVERSAL UNABRIDGED DICTIONARY 8 (2d ed. 1983). OXFORD AMERICAN DICTIONARY 5 (1st ed. 1980).

¹⁷⁹ Oxford Dictionaries. Kättesaadav <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/absurd>.

¹⁸⁰ Feinberg, J. *Freedom and Fulfillment: Philosophical Essays*. Princeton University Press, 1994. P 300, 303.

¹⁸¹ Vahre, L. *Absurdi Impeerium*. Tammerraamat, 2007. lk 9-10.

¹⁸² Camus, A. *Sisyphose müüt*. Tallinn, 1989. lk. 21.

tavaliselt üritab muuta seda enda püüdluste modifitseerimise kaudu või üritab tegelikkust viia vastavusse oma püüdlustega või kõrvaldada ennast absurdsest situatsioonist täielikult. Absurd tekib arvamusest, et tehtav otsus laiemas perspektiivis moonutab asju¹⁸³.

2.2 Absurdi reegli rakendamine välisriikides õiguspraktikas

Käesolevas punktis selgitatakse, millised on absurdi levinumad tüübid välisriikide õiguspraktikas ning uuritakse, kas absurdse tulemuse korral kohtud kalduvad kõrvale seaduse teksti üldevinud või ühemõttelisest tähendusest või mitte.

2.2.1 Absurdi reegli rakendamine Austraalias

Austraalias varem domineerinud käsitle kohaselt ilma hea ja piisava põhjusega kohus ei kaldu kõrvale seaduse sõnasõnalisest tähendusest¹⁸⁴.

Tõlgendamise printsiipidest lähtudes õigusakti sõnasõnalist tõlgendust aktsepteeritakse senikaua kui see annab mõistliku tähenduse¹⁸⁵. Kui sõnasõnalise tähenduse tagajärjed on absurdse ja ebaõiglased, siis võib kohus kõrvale kalduda sõnasõnalisest tähendusest ja tuvastada seadusandja tõelise kavatsuse õigusaktist kui tervikust.¹⁸⁶ Samale seisukohale asus kohus veel kahes asjas¹⁸⁷.

Seaduse eesmärki ja tervet mõistust ei eirata, kuid konflikti korral sõnasõnalise reeglga viimane siiski valitseb¹⁸⁸. Kui tahes naeruväärsed ja ebaõiglased seaduse tagajärjed on, siis selline seadus on vastuvõetud Parlamendi poolt ja kohtul on kohustus seda täita¹⁸⁹. Kui seaduse sõnastus võimaldab ainult ühte tähendust, siis tuleb sellest ka lähtuda sõltumata sellest kui irratsionaalne tulemus on¹⁹⁰.

Seega kolmes kohtuasjas absurdse tulemuse korral ei järgitud seaduse teksti sõnasõnalist tähendust ning kolmes asjas absurdse tulemuse korral kohus järgis sõnasõnalist tähendust. Kuivõrd kaasajal Austraalias kohtud enam ei viidata käsitlesele, mille kohaselt seadusandja eesmärgi kasutamine eeldas mitmetähenduslikkust või vastuolu¹⁹¹, kuna modernsema seaduse tõlgendamise käsitus on rohkem paindlikum kui varasemad sõnasõnaline, kuldreegel ja

¹⁸³ Nina Holm Vohnsen. Absurdity and the Sensible Decision implementation of Danish labour market policy. Aarhus University, August 1st 2011. P 176-177, 204.

¹⁸⁴ Sewell v Sandle (1973) 2 NZLR 584 at 589 (NZ CA).

¹⁸⁵ Sakhuja v Allen (1973) AC 152 at 183; (1972) 2 WLR 1116 at 1143, per Lord Pearson (HL).

¹⁸⁶ Geading v Elston (1980) 23 SASR 491 at 494, per King CJ (SA SC FC).

¹⁸⁷ McLelland v Mowbray (1970) 15 FLR 442 at 446 (NSW SC); Devis (W) & Sons LTD v Atkins (1977) AC 931 at 959; (1977) 3 WLR 214 at 227, per Lord Simon of Glaisdale (HL).

¹⁸⁸ Gifford, D. J. Statutory interpretation. Law Book Company of Australia, 1990. P 6.

¹⁸⁹ Johnson v Moreton (1980) AC 37 at 50; (1978) 3 WLR 538 at 543; (1978) 3 All ER 37 at 41.

¹⁹⁰ Cooper Brookes (Wollongong) Pty Ltd v Commissioner of Taxation (Cth) (1981) 147 CLR 297 at 310; 55 ALJR 434 at 439.

¹⁹¹ Mills v Meeking (1990) (1990) 169 CLR 214.

eesmärgi reegel (mischief rule)¹⁹². Seega võib eeldada, et Austraalias välditakse tulevikus rohkem absurdseid tulemusi võrreldes varasemaga.

2.3.2 Absurd Ameerika Ühendriikides

Absurdi reegli kasutamise sagedust on uuritud Texase Kõrgemas Kohtus (Texas Supreme Court), kes on 144 aasta jooksul kasutanud absurdi reeglit 28 korral sõnasõnalise tähenduse eiramiseks¹⁹³.

Alljärnevast nähtub, milliseid tulemusi on Ameerika Ühendriikides absurdsena käsitletud. Võimatuid tulemusi on absurdsena käsitletud kohtuasjades *Underwood v. Howland*, Comr. of Motor Vehicles¹⁹⁴, *Comr. of Insurance v. Rate Bureau*¹⁹⁵ ja *Re Appeal of Bosley*¹⁹⁶. Ebaõiglaseid tulemusi on absurdsena käsitletud kohtuasjades *King v. Baldwin*¹⁹⁷, *State v. Jones*¹⁹⁸, *Harris v. Nationwide Mut. Ins. Co.*¹⁹⁹; *State v. Bidgood*²⁰⁰, veidraid tulemusi on absurdsena käsitletud kohtuasjades *Commissioner of Insurance v. Automobile Rate Office*²⁰¹ ja *Green v. Bock Laundry Mach. Co.*²⁰², seletamatuid tulemusi on absurdsena kirjeldatud kohtuasjas *Charns v. Brown*²⁰³, mõeldamatut tulemust on absurdsena kirjeldatud kohtuasjas esitatud eriarvamuses *Concurrence of Justice Scalia in Green v. Bock Laundry Mach. Co.*²⁰⁴, naeruväärset tulemust on absurdsena kirjeldatud kohtuasjades *State v. Spencer*²⁰⁵, *Montgomery v. Hinton*²⁰⁶; *State v. Cole*²⁰⁷, terve mõistuse vastaseid tulemusi on absurdsena käsitletud kohtuasjades *State v. Raines*²⁰⁸ ja *Darby v. Darby*²⁰⁹ ning seaduse eesmärgist eemaldumisi on

¹⁹² Sanson, M. *Statutory Interpretation*. OUP Australia & New Zealand, 2012. P 167.

¹⁹³ J. Woodfin Jones. *The Absurd-Result Principle of Statutory Construction in Texas*. 15 Rev.Litig. 81 (1996). P 116.

¹⁹⁴ *Underwood v. Howland*, Comr. of Motor Vehicles, 274 N.C. 473, 479, 164 S.E.2d 2 (1968).

¹⁹⁵ *Comr. of Insurance v. Rate Bureau*, 300 N.C. 381, 436, 269 S.E.2d 547 (1980).

¹⁹⁶ *Re Appeal of Bosley*, 29 N.C. App. 468, 472, 224 S.E.2d 686 (1976).

¹⁹⁷ *King v. Baldwin*, 276 N.C. 316, 325, 172 S.E.2d 12, 18 (1970).

¹⁹⁸ *State v. Jones*, 353 N.C. 159, 170, 538 S.E.2d 917 (2000).

¹⁹⁹ *Harris v. Nationwide Mut. Ins. Co.*, 332 N.C. 184, 193, 420 S.E.2d 124 (1992).

²⁰⁰ *State v. Bidgood*, 144 N.C. App. 267, 276, 550 S.E.2d 198 (2001).

²⁰¹ *Commissioner of Insurance v. Automobile Rate Office*, 294 N.C. 60, 68, 241 S.E.2d 324 (1978).

²⁰² *Green v. Bock Laundry Mach. Co.*, 490 U.S. 504, 576, 109 S. Ct. 1981; 104 L. Ed. 2d 557 (1989).

²⁰³ *Charns v. Brown*, 129 N.C. App. 635, 639, 502 S.E.2d 7 (1998).

²⁰⁴ *Concurrence of Justice Scalia in Green v. Bock Laundry Mach. Co.*, 490 U.S. 504, 575, 109 S.Ct. 1981; 104 L. Ed. 2d 557 (1989).

²⁰⁵ *State v. Spencer*, 276 N.C. 535, 547, 173 S.E.2d 765 (1970).

²⁰⁶ *Montgomery v. Hinton*, 45 N.C. App. 271, 275, 262 S.E.2d 697 (1980).

²⁰⁷ *State v. Cole*, 19 N.C. App. 611, 614, 199 S.E.2d 748 (1973).

²⁰⁸ *State v. Raines*, 319 N.C. 258, 263, 354 S.E.2d 486 (1987).

²⁰⁹ *Darby v. Darby*, 135 N.C. App. 627, 628, 521 S.E.2d 741 (1999).

käsitletud absurdsena kohtuasjades *Bledsole v. Johnson*²¹⁰, *Brisson v. Santoriello*²¹¹ ja *N.C. Bd. of Exam. For Speech v. Board of Educ*²¹².

Alljärgnevalt uuritakse, kas olukorras, kus seaduse sätte selge tähendus tõi kaasa absurdse tulemuse, rakendatakse absurdi reeglit või mitte.

Ameerika ühendriikides on kohtulahendeid, kus on leitud, et absurdse tulemuse korral ei tohi kalduda kõrvale seaduse teksti sõnasõnalisest tähendusest. Nii leidiski kohus, et kui sõnastus on selge ja ühemõtteline, siis kohtud peaksid sellisest sõnastusest ka lähtuma isegi kui see toob kaasa absurdse tulemuse²¹³. Ühes kohtuasjas leiti samuti, et kui seaduse sõnastus on selge ja ühemõtteline, siis tuleb teda selliselt ka kohaldada ja tema selgest tähendusest ei tohi kõrvale kalduda²¹⁴. Mitmes kohtuasjas on samuti leitud, et tulemus võib olla kohtumenetluse poole jaoks olla küll raske, kuid seaduse modifitseerimine kuulub seadusandja pädevusse²¹⁵.

Samas on hulgaliselt lahendeid, kus absurdse tulemuse korral ei ole järgitud seaduse ühemõttelist tähendust. Ühes kohtuasjas näiteks lause „võitja kohtumenetluse pool peab tasuma teise kohtumenetluse poole advokaadi tasud“ loeti kohtu poolt absurdseks ja selgitati, et „võitja kohtumenetluse poole“ asemel seadusandja pidas silmas „kaotaja kohtumenetluse poolt“²¹⁶. Järgnevas kohtuasjas kohus leidis, et olukorras, kus seaduse sätte sõnastuse kohaselt tuli kaebus esitada „mitte vähem kui 7 päeva jooksul“, siis „vähem“ tähendas tegelikult „rohkem“ ning kohus leidis, et kaebus tuli esitada „mitte rohkem kui 7 päeva jooksul“²¹⁷. Absurdse tulemuse kaasa toonud sõnasõnalist teksti ei ole järgitud ka neljas kõrgema kohtu (Supreme Court) kohtuasjas²¹⁸. Kohus võib eemalduda ühemõttelise seaduse sätte tähendusest, mis toob kaasa absurdse või ebaõiglase tulemuse, mis on vastuolus seaduse

²¹⁰ *Bledsole v. Johnson* 150 N.C. App. 619, 629, 564 S.E.2d 902 (2003).

²¹¹ *Brisson v. Santoriello*, 351 N.C. 589, 597, 528 S.E.2d 568 (2000).

²¹² *N.C. Bd. of Exam. For Speech v. Board of Educ.*, 122 N.C. App. 15, 20, 468 S.E.2d 826 (1996).

²¹³ *Kimmelman v. Heather Downs Management Ltd.*, 278 Mich App 569 (2008). In re *McLeod USA Telecommunications Services, Inc.* 277 Mich App 602, 609 (2008).

²¹⁴ *State ex rel. Utilities Comm'n v. Edmisten*, 291 N.C.451, 465, 232 S.E.2d 184, 192 (1977). *State v. Bates*, 348 N.C. 29, 34-35, 497 S.E.2d 276 (1998).

²¹⁵ *Estrada v. Burnham*, 74 N.C. App. 557, 560, 328 S.E.2d 611 (1985). See also In re *Estate of Morris*, 123 N.C. App. 264, 267, 472 S.E.2d 786 (1996). *Hayes v. Dixon*, 83 N.C. App. 52, 54, 348 S.E.2d 609 (1986). *Palmerv. Wilkins, Com'r of Motor Vehicles*, 73 N.C. App. 171, 173, 325 S.E.2d 697 (1985). *Boycev. Boyce*, 60 N.C. App. 685, 691, 299 S.E.2d 805 (1983); *Peeler v. Highway Comm.*, 48 N.C. App. 1, 7, 269 S.E.2d 153 (1980). *Darby v. Darby*, 135 N.C. App. 627, 521 S.E.2d 741 (1999). *Best v. Wayne Mem'l Hosp., Inc.*, 147 N.C. App. 628, 556 S.E.2d 629 (2001). *Re Brake*, 347 N.C. 339, 493 S.E.2d 418 (1997).

²¹⁶ *Green v. Bock Laundry Machine Co.* 490 U.S. 504 (1989).

²¹⁷ *Amalgamated transit Union local 1309 v Laidlaw Transit Serv., Inc.*, 435 F. 3 d 1140, 1145 (9th Cir. 2006); *Pritchett v Office Depot, Inc.* 420 F3d 1322, 1326 (11th Cir 2006).

²¹⁸ *Clinton v. City of New York*, 524 U.S. 417, 428-29 (1998); *United States v. X-Citement Video, Inc.*, 513 U.S. 64, 69 (1994); *Burns v. United States*, 501 U.S. 129, 135-137 (1991); *Pub Citizen v. U.S. Dep't of Justice*, 491, U.S. 440, 454-455 (1989)

eesmärgiga²¹⁹. Kohtud on asunud seisukohale, et kui seaduse sätte selge tähendus toob kaasa absurdse tulemuse, siis seaduse eesmärk kontrollib tõlgendust ja ranget sõnastust ei võeta arvesse²²⁰.

John Nagle on leidnud, et absurdi doktriin julgustab kohtuid parandama selgeid seaduse tekste, kuna piisavalt anomaalsed tulemused on vähemalt mõnikord asjakohane kaalutlus ühemõtteliste seaduste juhtumite puhul²²¹.

Tähelepanuväärne on kohtupraktikas järeldatu, et absurdsus muudab muidu selge seaduse mitmetähenduslikuks²²². Johansen leiab, et seaduse mitmetähenduslikkuseks on kolm moodust. Seadus võib olla sisemiselt vastuoluline, seadusandja on tahtlikult mitmetähenduslik ja kui erinevad tõlgendamise reeglid annavad erinevaid tulemusi. Kokkuvõtvalt Johansen on asunud seisukohale, et seaduse sõnastus, mis toob kaasa absurdse tulemuse ei saa olla ühemõtteline, kuna absurdsus ise loob mitmetähenduslikkuse, sest seadusandja kunagi ei soovi absurdseid tulemusi²²³.

Absurdi määra küsimuses on riigikohtunik Kennedy leidnud, et absurdi reegel kohaldub üksnes (s.t kitsamas tähenduses) olukorras, kus tulemus on sõna otseses mõttes absurdne, kus on võimatu, et kongress oleks sellist tulemust soovinud ja kus absurdsus on niivõrd selge, et see on ilmne peaaegu kõigile²²⁴. Seevastu ühes kohtuasjas leiti, et isegi kui sõnasõnaline tähendus ei too kaasa absurdset tulemust, vaid üksnes ebamõistliku tulemuse, siis järgitakse seaduse eesmärki, mitte aga sõnasõnalist tähendust (absurd laiemas tähenduses)²²⁵. Andrew Gold leiab, et kaasaja kohtud soovivad ühemõttelist seadust tõlgendada selliselt, et välditakse ka veidraid tulemusi²²⁶. Absurdi doktriini kohaldamisel tuleks siiski arvestada ka kohtunike

²¹⁹ *People v Bewersdorf*, 438 Mich 55,68 (1991).

²²⁰ *Petty v. Owen*, 140 N.C. App. 494, 499, 537 S.E.2d 216, 219 (2000); *Mazda Motors v. Southwestern Motors*, 296 N.C. 357, 361, 250 S.E.2d 250, 253 (1979), as quoted in *Velez v. Dick Keffer Pontiac-GMCTruck*, 144 N.C. App. 589, 593, 548 S.E.2d 560 (2001). *Town of Hudson v. City of Lenoir*, 279 N.C. 156, 162, 181 S.E.2d 443 (1971); *State v. Barksdale*, 181 N.C. 621, 107 S.E.2d 505 (1921); 27 Strong's North Carolina Index 4th Statutes § 35 (1994), *Carrington v. Brown*, 136 N.C. App. 554, 561, 525 S.E.2d 230 (2000).

²²¹ John Copeland Nagle, Textualism's Exceptions, in ISSUES IN LEGAL SCHOLARSHIP (2002). Kättesaadav <http://www.Bepress.com/ils/iss3/art15>.

²²² *AM Int'l, Inc. v. Graphic Mgmt. Assocs., Inc.*, 44 F.3d 572, 577 (7th Cir. 1995) (Posner, C.J.). *Carrington v. Brown*, 136 N.C. App. 554, 561, 525 S.E.2d 230 (2000).

²²³ Steven J. Johansen. What Does Ambiguous Mean? Making Sense of Statutory Analysis in Oregon. 34 Willamette L. Rev. 219 (1998). P 256-264.

²²⁴ *Public Citizen*, 491 U.S. at 470-71 (Kennedy, J., concurring).

²²⁵ *United States v. Am. Trucking Ass'ns*, 310 U.S. 534, 543 (1940).

²²⁶ Gold, Andrew S. Absurd Results, Scrivener's Errors, and Statutory Interpretation. University of Cincinnati Law Review, Vol. 75, p. 25, 2006. P 78. Kättesaadav SSRN: <http://ssrn.com/abstract=960584>.

eriarvamustega, sest eriarvamus näitaks, et seaduse kohaldamisest tulenevad tagajärjed ei ole äärmiselt absurdsed²²⁷.

Ameerika Ühendriikides kui seaduse sõnasõnaline tähendus tõi kaasa absurdse tulemuse, siis absurdi reeglit rakendati vähemalt 8 juhul ja vähemalt 8 juhul mitte.

2.3.3 Absurdi reegli rakendamine Inglismaal

Alljärgnevalt uuritakse absurdi tüüpe ning seda, kas olukorras, kus seaduse sõnasõnaline tähendus tõi kaasa absurdse tulemuse, rakendatakse absurdi reeglit või mitte.

Teostamatu ja mittetöötav tulemus

Kohus väldib õigusakti tõlgendust, mis toob kaasa mittetöötava või ebapraktilise tulemuse, kuna on ebatõenäoline, et seadusandja ei soovinud sellist tulemust. Teatud juhtudel on ülekaalukad põhjused mittetöötava või ebapraktilise tulemuse kohaldamiseks, kui näiteks seadusandja tegelikult sooviski sellist mittetöötavat või ebapraktilist tulemust või on sõnasõnaline tähendus argumendina liiga tugev²²⁸.

Asjas *Sheffield City Council v Yorkshire Water Services Ltd* leidis, et mittetöötavat ja ebapraktilist tulemust parlament ei soovi ning kohus vaevalt otsustab mittetöötavaid või ebapraktilisi tagajärgi kaasa toova tõlgenduse kasuks²²⁹.

Ebamugav tulemus

Kohtud väldivad tõlgendust, mis toob kaasa põhjendamatut ebamugavust õigusakti adressaatidele, kuna see tõenäoliselt ei olnud seadusandja tahe. Teatud juhtudel on siiski ülekaalukad põhjused absurdse tõlgenduse kasuks, kui näiteks seadusandja tegelikult sooviski ebamugavat tulemust või kui sõnasõnaline tähendus argumendina liiga tugev²³⁰. Ebamugavuse argument on juristidele tuttav- *argumentum ab inconvenienti plurimum valet in lege*- ebamugavusel tugineval argumendil on suur kaal õiguses²³¹.

Kohtuasjas *Shannon Realities v Ville de St Michael* leiti, et kui seaduse tekst on selge, siis peab seda teksti järgima, kuid alternatiivsete võrdsete võimalike tõlgenduste olemasolu korral tuleb valida selline tõlgendusvariant, mis tagab õigussüsteemi ladusa toimimise ning lükata

²²⁷ Gold, Andrew S. Absurd Results, Scrivener's Errors, and Statutory Interpretation. University of Cincinnati Law Review, Vol. 75, p. 25, 2006. P 78. Kättesaadav SSRN: <http://ssrn.com/abstract=960584>.

²²⁸ Bennion, F.A.R. Bennion on Statutory Interpretation. Fifth edition. LexisNexis Butterworth, 2010. P 969.

²²⁹ *Sheffield City Council v Yorkshire Water Services Ltd* (1991) 1 WLR 58 at 71.

²³⁰ F A R. Bennion on Statutory Interpretation. Fifth edition. LexisNexis Butterworth, 2010. P 979.

²³¹ *Gard v London Sewers Comrs* (1885) 28 Ch D 486 at 511.

tagasi tõlgendus, mis tekitab ebamäärasust ning segadust õigussüsteemi toimimise suhtes²³². Ebamugavate regulatsioonide juhtumid leiavad aset isikut koormavate õigusaktide puhul. Tavaliselt selline õigusakt sekkub isiku omandisse, aega või vabadusse. Kohtud on leidnud, et üldjuhul on küll selline sekkumine ühiskonna huvides vajalik, kuid teatud juhtudel sekkumine ei ole hädavajalik ning põhjustab isikutele mittevajalikku ebamugavust²³³. Kohtuasjas *Lawrence Chemical Co Ltd v Rubenstein* leiti, et õigusakti nõude puhul, mille kohaselt tuli deklaratsioonile lisada pitsat, oli tegemist ebavajaliku ebamugavusega, kuna piisanuks ka üksnes isiku allkirjast²³⁴. Kohtud väldivad tõlgendusi, mis muudavad kohtumenetluse ebamugavaks või toovad protsessiosalistele kaasa ebavajalikke kulutusi²³⁵.

Anomaalne või ebaloogiline tulemus

Kohtud väldivad tõlgendust, mis toob kaasa anomaalse või muul viisil irratsionaalse või ebaloogilise tulemuse. Teatud juhtudel on siiski ülekaalukad põhjused mitteabsurdse tõlgenduse vältimiseks, kui näiteks seadusandja tegelikult sooviski anomaalset või muul viisil irratsionaalset või ebaloogilise tulemust või kui sõnasõnalise tähenduse argument on liiga tugev²³⁶.

Iga õigussüsteem peab vältima põhjendamatuid erinevusi ja vasturääkivusi. Lord Devlin on öelnud, et ükski õigussüsteem ei tööta, kui selle lähtealuseks ei ole loogika, kusjuures loogika all ei mõelnud Lord Devlin formaalset ega süllogistlikku loogikat²³⁷. Iga jurist peab teadvustama, et õigus ei ole alati loogiline²³⁸. Kui õiguse kohta öeldakse, et sel puudub mõte, siis peetakse selle all silmas olukorda, kus seadus kehtestab standardi või kohustuse, mis on tobe või ebaõiglane või mille täitmist on ebamõistlik oodata inimestelt²³⁹. Kohtuasjas *Coltman v Bibby Tankers Ltd* oli arutluse all küsimus, kas termin „seadmed“, mis õigusaktis antud definitsiooni kohaselt hõlmas sõidukit, masinat ja laeva, hõlmas ka laeva ning kohus leidis, et „seadmed“ hõlmavad ka laevu, kuna vastupidine tõlgendus oleks anomaalne, sest kahjustatud töötaja saaks kahjutasu lennuki või rongi puudusest tekitatud kahju korral, mitte aga laeva defektist põhjustatud kahju korral²⁴⁰. Kohtuasjas *Bowers v Cloucester Corpn* arutati küsimust, kas takseoveo litsentsi saab kehtetuks tunnistada üksnes juhul, kui isik pani

²³² *Shannon Realities v Ville de St Michael* (1924) AC 185 at 192.

²³³ F A R. Bennion on Statutory Interpretation. Fifth edition. LexisNexis Butterworth, 2010. P 980.

²³⁴ *Chemical Co Ltd v Rubenstein* (1982) 1 WLR 284 at 291.

²³⁵ Bennion, p 983.

²³⁶ Bennion, p 986.

²³⁷ *Hedley Byrne & CO LTD v Heller and Partners Ltd* (1964) AC 465 at 516.

²³⁸ *Quinn v Leathem* (1901) AC 495 at 506.

²³⁹ Maccormick, N. Legal Reasoning and Legal Theory. Clarendon Press, 1994. P 38.

²⁴⁰ *Coltman v Bibby Tankers Ltd* (1986) 1 WLR 751.

teistkorda toime sama väärteo või võis litsentsi kehtetuks tunnistada ka muu väärteo korral, mis erines esimesest väärteokoosseisust. Kohus leidis, et taksojuht oleks täiesti sobimatu taksoveo teenuse osutamiseks ka juhul, kui ta paneks toime esimesest väärteost erinevat 30, 40 või 50 rikkumist, kuid absurdse ja anomaalse tõlgenduse korral litsents ikkagi kehtiks, kuna need 30, 40 või 50 rikkumist erineksid esimesest rikkumisest²⁴¹. Kohtud väldivad tõlgendusi, mille kohaselt peaks kohus aktsepteerima anomaalset õiguse reeglit või doktriini. Kohtuasjas DPP v Schildkamp leiti, et väga anomaalne oleks seisukoht, et pettusliku kauplemise korral on kriminaalõiguslik kaitsevahend ulatuselt laiem kui tsiviilõiguslik kaitsevahend²⁴². Kohtuasjas Simpson v Unwin leiti, et kui isik võib linnu tappa päeva viimasel hetkel, siis oleks absurdne väita, et ta järgneva päeva esimesest hetkest alates on süüdi sama linnu rümba valdamises²⁴³.

Teatud juhtudel kohus rakendab anomaalset või ebaloogilist tulemust põhjustavat tõlgendust, kui seadusandja tegelikult sooviski sellist tulemust²⁴⁴. Kohtuasjas EWP v Moore leiti, et kui anomaalia on seaduses esinenud pikema aja jooksul ning seadusandjal on olnud võimalus viga parandada, kuid ei ole seda teinud, siis see võib näidata, et anomaalia on kavatsuslik²⁴⁵.

Kui sõnasõnaline tähendus on liiga selge, siis anomaalne tulemus ei mõjuta selge reegli rakendamist²⁴⁶. Kohtuasjas Forrest v Brighton Justices leiti, et sätte tähendus on liiga selge, et selle kohaldamist mõjutaksid tagajärjed, mis teatud määral on anomaalsed²⁴⁷.

Kohus pöörab vähe tähelepanu anomaaliale, mis on pelgalt hüpoteetiline²⁴⁸.

Kasutud ja mõttetud tulemused

Kohus väldib tõlgendusi, mis toovad kaasa kasutuid ja mõttetuid tulemusi, kuna on ebatõenäoline, et seadusandja oleks taotlenud selliseid tulemusi. Teatud juhtudel esinevad siiski ülekaalukad põhjused kasutute ja mõttetute tõlgenduste kasuks otsustamisel, kui seadusandja on tegelikkuses selliseid tulemusi soovinud või sõnasõnaline tähenduse kohaldamise argument on liiga tugev²⁴⁹. Kasutute või mõttetute tulemuste vältimise põhimõte tuleneb printsibist *lex nil frustra facit* (õigus ei tee midagi ilmaasjata) või vanast õiguse maksimumist *quod vanum et inutile est, lex non requirit* (seadus ei nõua tühist ja mõttetut). Lex

²⁴¹ Bowers v Cloucester Corpn (1963) 1 QB 881 at 887.

²⁴² DPP v Schildkamp (1971) AC 1 at 12.

²⁴³ Simpson v Unwin (1832) 3 B & Ad 134 at 137.

²⁴⁴ F A R. Bennion on Statutory Interpretation. Fifth edition. LexisNexis Butterworth, 2010. P 993.

²⁴⁵ EWP v Moore (1992) QB 460 at 475.

²⁴⁶ ²⁴⁶ F A R. Bennion on Statutory Interpretation. Fifth edition. LexisNexis Butterworth, 2010. P 997.

²⁴⁷ Forrest v Brighton Justices (1981) AC 1038 at 1048.

²⁴⁸ F A R. Bennion on Statutory Interpretation. Fifth edition. LexisNexis Butterworth, 2010. P 999.

²⁴⁹ Bennion, p 999.

non praecipit inutilia (seadus ei nõua mõttetute asjade tegemist). Õigus ei kohusta inimest tegema seda, mis on mõttetu ja ebavajalik²⁵⁰, kuid keele piirangutest siiski tuleneb, et sõnasõnaline tähendus võib kaasa tuua kohustuse teha midagi mõttetut ning kohtud püüavad sellistel juhtudel leida seadusele mõistlikuma tõlgenduse²⁵¹. Kui sõnasõnaline tähendus on liiga tugev, siis kohtud kohaldavad sõnasõnalisest tõlgendusest tulenevat kasutat ja mõttetut tulemust²⁵².

Kunstlik tulemus

Kohus väldib tõlgendust, mis toob kaasa kunstliku tulemuse, kuna sellist tulemust seadusandja tõenäoliselt poleks soovinud. Teatud juhtudel on siiski ülekaalukad põhjused tõlgenduse, mis toob kaasa kunstliku tulemuse, rakendamiseks, kuna tegelikult seadusandja sellist tulemust sooviski või sõnasõnaline tähendus on liiga tugev²⁵³.

Vastukaaluks tekkiv ebaproportsionaalne kahju

Kuuest absurdivastaste eelduste kategooriast viimane puudutab vastukaaluks tekkiva ebaproportsionaalse kahju vältimist. Kohus vastandab end tõlgendusele, et ehkki parandades kahju, mida seadus pidi heastama, teeb ta seda ainult selle hinnaga, et loob vastukaaluks ebaproportsionaalselt halvema kahju. Selline tulemus ei olnud seaduse kehtestamisel tõenäoliselt parlamendi kavatsus, nii et kohus lükkas selle tagasi. Jõepilootide litsentse puudutav seadus pidi heastama kahju, mille põhjustas oskamatute pilootide tegevus. Üks võimalik seaduse tõlgendamine oleks vältinud pika ajavahemiku jooksul pilootide kasutamist. Dr Lushington vaatles “kahju, mis tekiks” sellisest tõlgendusest lähtuvalt ja otsustas seadust teisiti tõlgendada.²⁵⁴ Kohus väldib tõlgendust, mis kõrvaldab probleemi, kuid tekitab selle asemele uue või veel halvema probleemi, kuna seadusandja tõenäoliselt ei soovinud sellist tulemust. Teatud juhtudel ülekaalukate põhjuste nagu seadusandja soovis sellist tulemust või sõnasõnaline tähendus on liiga tugev esinemise korral siiski järgitakse tõlgendust, mis küll likvideerib ühe probleemi, kuid tekitab selle asemele uue. Paljudel reeglitel on kahjulikud

²⁵⁰ Barret Bros (Taxis) Ltd v Davies (Lickiss and Milestone Motor Policies at Lloyd's, Third Parties) 1966 1 WLR 1334, per Lord Denning MR at 1339.

²⁵¹ Bennion, p 1000.

²⁵² Bennion, p 1002.

²⁵³ Bennion, p 1003.

²⁵⁴ The Beta (1865) 3 Moo PCCNS 23 at 27.

kõrvalmõjud, kuid selliseid võimalikke reegleid peab eirama, mille negatiivsed mõjud ületavad positiivseid²⁵⁵.

Slapperi ning Kelly arvates on absurdi reeglil kaks versiooni. Absurdi reegli (kuldreegli) kitsamat versiooni kasutatakse siis kui õigusakti sättes kasutatud sõnal on kaks vastanduvat tähendust või on õigusakt mitmetähenduslik. Sellises situatsioonis eelistatakse tähendust, mis ei too kaasa absurdset tulemust. Laiemat versiooni kasutatakse siis kui õigusakti tekst võimaldab üksnes ühte tõlgendust ning selline sõnasõnaline tõlgendus toob kaasa absurdses tulemuse²⁵⁶. Samasugust liigitust toetavad ka Huxley-Binns ja Martin²⁵⁷.

Inglismaal seega rakendatakse absurdi reeglit kui sõnasõnaline tähendus toob kaas absurdses tulemuse, kuid teatud juhtudel siiski mitte kui sätte sõnasõnalise tähenduse järgimist õigustavad argumendid on veenvad, näiteks kui sätte tähendus on ühemõtteline.

2.3.4 Absurdi reegli rakendamine Iirimaal

Ebamugavad tulemused

Absurdsed tulemused ei ole ainsat tüüpi tulemused, mida seadusandjale vabalt ei omistata. Seadusandjalt eeldatakse ka seda, et ta ei kehtestaks sätteid, mis loovad ebamugavaid tulemusi. Mida suurem ebamugavus on, seda suurem kaal sel eeldusel on. Kui säte on mitmetimõistetav ja võimaldab alternatiivseid tähendusi, millest ühel on ebamugavad tulemused, siis tuleb kasutada tõlgendust, mis hoiab ära ebamugavad tulemused ja mis eelistab mugavamat ning ratsionaalsemat tõlgendust²⁵⁸.

Kohus on leidnud, et seadust tuleb lugeda nii, et see ei tekitaks ebaõiglaseid ega administratiivselt kaootilisi tagajärgi, kuniks seda saab teha ilma seaduse mõtet ega seaduse teksti rikkumata²⁵⁹.

Anomaalsed või ebaloogilised tulemused

Õiguslik tõlgendamine on võimaluse korral anomaalsete ja ebaloogiliste tulemuste vastu. Anomaalia on kõrvalekalle või lahknevus normaalsest või tavapärasest korrast, vormingust või reeglist. See on miski, mis on veider, ebareeglipärane, ebanormaalne ega sobi ilmselgete ootustega, hästimõistetavate reeglite ega loogikaga. Tõlgendamise kontekstis tõstatuvad

²⁵⁵ F A R. Bennion on Statutory Interpretation. Fifth edition. LexisNexis Butterworth, 2010. P 1006.

²⁵⁶ Slapper, G; Kelly, D. The English Legal System. Cavendish Publishing, 2003. P 177.

²⁵⁷ Huxley-Binns, R; Martin, J. Unlocking The English Legal System. Routledge, 2013. P 65-66.

²⁵⁸ Dodd, D. Statutory Interpretation in Ireland. Bloomsbury Professional; First Edition, 2007. P 196.

²⁵⁹ Murphy v The Right Honourable The Lord Mayor, Aldermen and Burgesses of the County Borough of Dublin (1976) IR 143.

anomaaliad tavaliselt siis, kui konkreetse tõlgenduse tagajärgi uuritakse seaduse kui terviku valguses. Kohtud kipuvad otsima kõige loogilisemat seaduslikku lahendust, kui on olemas alternatiivne tõlgendus. Tõlgendus võib ise anomaalia olla või võib tõlgendus viia tagajärgedeni, mis on anomaalsed²⁶⁰.

Kasutud või mõttetud tulemused

Nagu ka absurdsete, ebamugavate või anomaalsete tulemuste puhul, ei tuleks omistada seadusandjale kasutu või mõttetu tulemuse kavatsust, kui puuduvad sõnad, mis selgelt sellist tulemust taotlesid. Tuleb eeldada, et seadusandja ei soovi, et seadustele antakse tõlgendused, mis viivad kasutute või mõttetute tulemusteni. Kui säte on mitmetimõistetav ja võimaldab alternatiivseid tähendusi, millest ühel on kasutu või mõttetu tulemus ja teisel ei ole, siis tuleb kasutada loogilisemat ja mõistlikumat tõlgendust. Kasutud või mõttetud tulemused ei tohi õigustada kõrvalekaldumist selge ja üheselt mõistetava sätte rakendamist. Fraasi või sätte tavaline tähendus võib viia nii suure kasutuse või mõttetuseni, et see võib õigustada kõrvalekaldumist sõnasõnalisest tähendusest, kuid kohtu tõlgendamise aktiivsusele kehtivad, nagu alati, põhiseaduslikud piirangud. Sellistel juhtudel võib kasutus või mõttetus olla sellise tasemega, et sel on kokkupuutepunkte absurdiga. Kasutute või mõttetute tulemuste vältimine on eesmärk, mida väljendavad mitmed tõlgenduskriteeriumid. Seaduse sätted peavad olema tõhusad ja neil peab olema eesmärk ning kohtud otsivad tähendust, mis teeb seaduse tõhusaks ja annab sellele eesmärgi²⁶¹.

Kõrvalehoidumise vastane presumptsioon

Kui säte on mitmetimõistetav ja võimaldab alternatiivseid tähendusi, millest üks lihtsustab seadusest kõrvalehoidumist ja teine mitte, siis tuleks kasutada seda tõlgendust, mis kõrvalehoidumist ära hoiab. Lihtsa kõrvalehoidumise vastane eeldus põhineb kohtu kohustusel anda tõlgendus, mis toetab seaduse eesmärki ja kohustusel võimaluse korral seadusi tõhusalt rakendada²⁶².

Võimatus

Maksiim *lex non cogit ad impossibilia* tähendab, et seadus ei kohusta võimatuks. Tõlgendust, mis nõuab midagi, mis on õiguslikult võimatu, ei omistata tavaliselt seadusandjale ja kohus püüab anda tõlgendust, mis väldib võimatust²⁶³.

²⁶⁰ Dodd. D. Statutory Interpretation in Ireland. Bloomsbury Professional; First Edition, 2007. P 197.

²⁶¹ Dodd. D. Statutory Interpretation in Ireland. Bloomsbury Professional; First Edition, 2007. P 200-201.

²⁶² Dodd. D. Statutory Interpretation in Ireland. Bloomsbury Professional; First Edition, 2007. P 201.

²⁶³ Dodd. D. Statutory Interpretation in Ireland. Bloomsbury Professional; First Edition, 2007. P 203.

Irimaa kohtud on erineval seisukohal, kas absurdi reegli kohaldamise eelduseks on sätte mitmetähenduslikkus või mitte.

On mitmeid erinevaid käsitlusi ja üks seisukohtadest on, et mitmetähenduslikkus peab esinema enne absurdi reegli kohaldamist.

Asjas *Whelan v Cork Corporation* aktsepteeriti, et tõlgendust, mis väldib absurde ja anomaaliaid, tuleb eelistada, kuid ainult siis kui tõlgendatav säte on mitmetähenduslik²⁶⁴.

Asjas *R v Judge of City of London Court* lord Esher märkis, et kui seaduse sõnad on selged, siis peab neid järgima. Kohtuasjas *R v Judge of City of London Court* leiti, et kui õigusakti sätted on selged, siis peab neid järgima isegi kui need toovad kaasa absurdse tulemuse. Kohtul ei ole midagi peale hakata küsimusega, kas seadusandja on kehtestanud absurdse regulatsiooni²⁶⁵.

Samas on ka vastupidiseid lahendeid, kus kohus on vältinud absurdse tulemuse kaasa toonud sõnasõnalist tähendust. Kohus leidis, et absurdset tulemust kaasa toova seaduse sõnasõnalist tähendust tuleb ignoreerida²⁶⁶. Lisaks on kolmes kohtuasjas kohtud absurdse tulemuse korral vältinud seaduse sõnasõnalist tähendust²⁶⁷.

Eelnevast nähtub, et Irimaa kohtud on absurdse tulemuse korral nii eiranud kui ka lähtunud seaduse sätte selgest tähendusest.

2.3.5 Absurdi reegli rakendamine Kanadas

Seaduse eesmärki on kahjustatud

Seaduste tõlgendamine põhineb eeldusel, et seadusandja on ratsionaalne isik. Nad sätestavad õigusakte, et saavutada teatud eesmärkide kogum ja iga akti või määruse säte panustab nende eesmärkide teatud viisil realiseerimisse. Tõlgendust, mis kaldub õigusaktide eesmärki või seadusandliku skeemi teostamist häirima, peetakse tõenäoliselt absurdiks²⁶⁸.

Irratsionaalsed eristused

Välja pakutud tõlgendusel on suur tõenäosus muutuda absurdiks, kui selle tulemusel saavad isikud või asjad erineva kohtlemise osaliseks ebaadekvaatsetel põhjustel või ilma põhjuseta. See on üks kõige sagedasematest täheldatud absurdivormidest²⁶⁹.

²⁶⁴ *Whelan v Cork Corporation* (1994) 3 IR 367.

²⁶⁵ *R v Judge of City of London Court* (1892) 1 QB 273 at p 290.

²⁶⁶ *Kellystone Co v Hogan* (1985) ILRM 200.

²⁶⁷ *Attorney General v Shivan* (1968) IR 369 at p 393; *DPP (Broderick) v Flanagan* (1979) IR 265; *DPP (Ivers) v Murphy* (1999) 1 IR 98.

²⁶⁸ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 244.

²⁶⁹ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 244.

Ebaproportsionaalsus ja väärjaotumine

Irratsionaalse eristamise variatsioon ilmneb ka juhtudel, kui tõlgendus viib tulemuseni, mille puhul paremat kohtlemist vääriv isik saab halvema kohtlemise osaliseks ja vastupidi²⁷⁰.

Vastuolud ja anomaaliad

Juba kõige varasemast kuldreegli tunnustamisest alates on vastuolusid ja sisemisi ebakõlasid käsitletud absurdi vormidena. Seadusandlikud skeemid peaksid olema kooskõlalised ja toimima tõhusalt. Tõlgendusi, mis loovad segadust või ebakõlasid või õõnestavad eesmärgi tõhusat toimimist, võib nimetada absurdiks²⁷¹.

Ebamugavus

Veel üks korduvalt esinev alus, mille puhul peetakse tulemust absurdiks, on mõttetu ebamugavuse või ebaproportsionaalsete raskuste tekitamine. Seadusandja kehtestab tihti isikutele kohustusi ja koormisi osana meetmetest, millega eesmäärke saavutatakse, kuid kui need ei näi olevat proportsioonis, mis tahes saavutatavate tulemustega, ja veelgi enam, kui näib, et nendel pole üldse mingit eesmärki, võidakse neid pidada absurdiks²⁷².

Õigusemõistmise tõhususe häirimine

Veel üks oluline absurdi kategooria põhineb õigusemõistmise tõhususel ja korrapäral. Kohtud on alati käsitlenud õiguskaitset peaaesjalikult kohtuliku järelevalve osana. Järelevalvet teostavat rolli proovile pannes on paljusid seadusele põhinevaid põhimõtteid arendatud selliselt, et kaitsta üksikisikuid meelevaldse õiguse kohaldamise vastu. Kui välja arvata mure üksikisiku pärast, on sellele lausa vastanduvaks murekohaks väärtused, nagu tõhusus ja efektiivsus ning soov edendada õiguse kohaldamise masinavärgi sujuvat toimimist. Tõlgendusi, mis selle masinavärgi tööd segavad või mis muudavad korrakaitse ebatõhusaks, võib nimetada absurdiks²⁷³. Tõlgendusi, mis segavad kohtu diskretsiooni elluviimist²⁷⁴, mis muudavad tõlgendamise liiga raskeks või meelevaldseks²⁷⁵ või mis võimaldavad lihtsat

²⁷⁰ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 246.

²⁷¹ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 247.

²⁷² Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 248-249.

²⁷³ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 249.

²⁷⁴ R v Fitzgiborn, (1990) 1 S.C.R. 1005, at 1017.

²⁷⁵ R v Heywood, (1994) S.C.R. 761.

vältimist või seaduse rikkumist²⁷⁶, võib pidada absurdseteks. Nii ka tõlgendusi, mis õhutavad kohtuprotsesside algatamist või mis üleliia kohtu ressursse kulutavad²⁷⁷.

Tagajärjed, mis on enesestmõistetavalt irratsionaalsed või ebaõiglased

On veel suur absurdikategooria, mis hõlmab tagajärgi, mis rikuvad põhimõtteid selle kohta, mis on õiglane, hea või mõistlik²⁷⁸. Näiteks juhtumi *Grini v. Grini* puhul pöörduti kohtu poole, et tõlgendada föderaalse lahutusakti sätet, mis lubab nõuda elatist isikutele, kes on üle 16 aasta vanad, kui nad ei ole „haiguse, erivajaduse või muu põhjuse tõttu“ võimelised endale eluks vajalikku võimaldama. Probleem tekkis sellest, kas sõnade „muu põhjuse tõttu“ tähendus on piisavalt avar, et hõlmata 17-aastase nõude esitaja kooliskäimist. Kostja väitis, et sõnad „muu põhjuse tõttu“ on piiratud vabatahtmatu võimetusega, nagu haigus ja erivajadus. Kohus ei aktsepteerinud seda tõlgendust. Kui see oleks õige, siis paljude nende laste haridustee, kelle kooliskäimine oleneb täielikult elatusrahast, katkestaks õnnetu 16. sünnipäev. Kohus leidis, et raske on uskuda, et see oli parlamendi kavatsus²⁷⁹. Siinkohal pidas kohus enesestmõistetavaks, et kooliskäimine on sotsiaalne hüve, mida ühiskond hindab piisavalt kõrgelt, et õigustada fraasi „muu põhjuse tõttu“ avaramat lugemist²⁸⁰.

Ilmse absurdse tulemuse vältimiseks kohus võib eirata õigusakti sõnasõnalist tähendust isegi siis kui vastav tähendus on selge. Asjas *Grey v Pearson*²⁸¹ märgitu kohaselt tuleb sellisel juhul sõnade grammatilist ja tavapärast tähendust modifitseerida absurdse tulemuse või vasturääkivuse vältimiseks, kuid kaugemale ei tohi minna. Asjas *R v. The Judge of the City of London Court* leiti aga, et kui õigusakti sõnad on selged, siis peab neid järgima, isegi kui need toovad kaasa ilmse absurdse tulemuse. Kohus ei saa midagi teha olukorras, kus seadusandja on kehtestanud absurdse seaduse. Kui õigusakti sõnad võimaldavad mitmeid tõlgendusi, siis sõnad ei ole selged ja kui üks tõlgendus toob kaasa absurdse tulemuse ja teine mitte, siis kohus järeldab, et seadusandja ei soovinud absurdset tulemust ning kohaldab teist, s.t mõistlikku tõlgendust²⁸². Selles lahendis tugineti seaduse sätte selge tähenduse reeglile. Ka Kanada Kõrgem Kohus asjas *R. v McIntosh* tugines sarnaselt viimati nimetatud lahendis märgitud kästlusele, et kui õigusakti tekst on selge ning võimaldab ühte tähendust, siis kui

²⁷⁶ *Machtinger v HOJ Industries LTD*, (1992) 1 S.C.R. 986, at 1005.

²⁷⁷ *Rawluk v Rawluk*, (1990) 1 S.C.R. 70, at 363.

²⁷⁸ Sullivan. R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. Fourth Edition. LexisNexis Butterworths Canada, 2002. p 251.

²⁷⁹ *Grini v. Grini* (1969), 5 D.L.R. (3d) 640 (Man Q.B.).

²⁸⁰ Sullivan. R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. Fourth Edition. LexisNexis Butterworths Canada, 2002. P 251.

²⁸¹ *Grey v Pearson* (1857), 6 H.L.Cas. 61, at 106, 10 E.R. 1216, at 1234.

²⁸² *R v The Judge of the City of London Court*(1892) 1 Q.B. 273, at 290 (C.A.).

tahes absurdsse tulemusele või tervemõistuse vastasusele vaatamata peab seda sõnasõnalisttähendust järgima. Asjaolu, et säte toob kaasa absurdsse tulemuse ei ole piisav selleks, et deklareerida sätet mitmetähenduslikuks ning asuda seejärel tegelema kõikehõlmava tõlgendamise analüüsiga²⁸³. Selle käsitluse kohaselt absurdi reeglile võib tugineda üksnes selleks, millist ühte kahest võimalikust tähendusest eelistada²⁸⁴. Kanadas absurdi reegluga seonduv tekitab kaasajal tuliseid vaidlusi, kuid tõlgendajate poolt kasutatav retoorika on lihtsameelne ja kompromissitu. Tavaliselt leitakse, et tekstid on kas selged või mitmetähenduslikud ning regulatsioonist tulenevad tagajärjed on kas absurdsed või ei ole absurdsed. Tegelikult on asjad palju keerulisemad. Tekst suhestudes faktidega on kas rohkem selge või vähem. Teksti selgus on suhteline mõiste. Selguse määr sõltub paljudest keeruliste (teksti, õiguse, kultuuri ning personaalsete) faktorite koostoimest²⁸⁵. Säte, mis on endaga rohkem vastuolus või mida on võimatu järgida hinnatakse suurema tõenäosusega absurdsseks kui säte mis loob irratsionaalseid eristusi. Säte, mis käsitleb erinevalt erinevaid religioosseid praktikaid hinnatakse suurema tõenäosusega absurdsseks kui säte mis kehtestab diferentseeritud maksud erinevatele äri tüüpidele.

Kanadas regulatsioon, mis kohtleb katoliiklikku rituaali erinevalt protestantlikust rituaalist on suurema tõenäosusega hinnatav absurdsena kui regulatsioon, mis kohtleks kristlikku rituaali erinevalt rastafari rituaalist. Kohtupraktikast on järeldatav, et mida suurema absurdiga on tegu seda rohkem sõnasõnalisest tähendusest eemaldumist tolereeritakse ning mida selgem on teksti sõnastus, seda suurem absurdus peab olema teksti eiramise õigustamiseks. Mida täpsem ja selgem tekst on, seda suurem kaal tal on. Kui absurd on ilmne ja selline tulemus vastuvõetamatu, siis kohtud annavad endast parima absurdsse tulemuse vältimiseks. Kohtud sageli väidavad, et teksti selge ja tavapärase tähenduse võib hüljata üksnes siis, kui on olemas vastuvõetav alternatiiv ehk kohaldatav tõlgendus peab tulenema teksti sõnadest²⁸⁶.

Asjaolu, et säte toob kaasa absurdsse tulemuse ei ole piisav selleks, et deklareerida sätet mitmetähenduslikuks ning asuda seejärel tegelema kõikehõlmava tõlgendamise analüüsiga²⁸⁷.

²⁸³R v McIntosh (1995) 1 S.C.R. 686, at 704.

²⁸⁴ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 241.

²⁸⁵ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 242.

²⁸⁶ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 242.

²⁸⁷R v McIntosh (1995) 1 S.C.R. 686, at 704.

Kohtud sageli väidavad, et teksti selge ja tavapärase tähenduse võib hüljata üksnes siis, kui on olemas vastuvõetav alternatiiv ehk kohaldatav tõlgendus peab tulenema teksti sõnadest²⁸⁸.

Kokkuvõtvalt kui Kanadas seaduse sätte sõnasõnaline tähendus toob kaasa absurdse tulemuse, siis on nii kohtulahendeid, kus sõnasõnalist tähendust ei ole järgitud kui ka lahendeid, kus sõnasõnalist tähendust on järgitud.

2.3.6 Absurdi reegli rakendamine Indias

Ebaõiglus

Üksnes sellest, et sätte sõnasõnaline tähendus toob kaasa ebaõiglase tulemuse ei anna alust sätte tähenduse eiramiseks²⁸⁹. Seadusandja selge kavatsus, mis on väljendatud sätte sõnastuses, tuleb aktsepteerida ja rakendada ning tõlgendaja arvamuse seaduse tarkuse ja õigluse kohta ei oma tähendust. Kui seaduse tekstis ei ole kahtlust ega sekundaarset tähendust, siis tuleb seda tähendust ka järgida²⁹⁰. Kui seaduse sätte selge sõnasõnaline tähendus toob kaasa ilmse ebaõiglase tulemuse, mida seadusandja ei soovinud, siis kohus võib seadusandja kavatsuse elluviimiseks modifitseerida seadusandja poolt kasutatud sõnade tähendust ja andma ratsionaalse tõlgenduse.²⁹¹

Tagajärgede raskus

Kui õigusakti sõnastus ei ole mitmetähenduslik, siis selge sätte tõlgendamisega kaasneva võimaliku raskuse väide on kohatu²⁹². Kohtu ülesanne on vaadata, kas seadus oma loomulikus tõlgenduses ei ole vastuoluline ega ebamõistlik ja sellisest tõlgendusest ei kalduta kõrvale üksnes sellepärast, et selle tõlgendusega kaasnevad konkreetsel juhtumil adressaadile raskused või kannatused. Kui seaduse tähendus on selge ja selle tähenduse rakendamisega kaasnevad raskused ja kannatused, siis on seadusandja pädevuses korrigeerida sellist seadust²⁹³. Tõlgendusega kaasnevaid karme ja raskeid tagajärgi arvestatakse üksnes siis kui sätte tähendus on kahemõtteline või mitmetähenduslik²⁹⁴. Kui seaduse sõnastus võimaldab kahte tõlgendust, siis tuleb eelistada tõlgendust, mis ei too kaasa ilmselt ebaõiglust, kuna

²⁸⁸ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 242.

²⁸⁹ Suresh Datta v Changalal 1962 All LJ 612, 1962, 1962 All WR 528 (HC). Rao, M N; Dhanda, A. NS Bindra, s Interpretation of Statutes. 10 edition. Lexisnexus Butterworths Wadhwa, 2007. P 291.

²⁹⁰ Gopal Charndra v Guru Charan AIR 1941, p 143.

²⁹¹ Commr of Income-tax, Bangalore v JH Gella AIR 1985 SC 1698.

²⁹² Amarnath v Tekchand 1972 RCR 380, p 383 (SC).

²⁹³ Commr of Acricultural Income-tax v Jeshab Chandra AIR 1950 SC 265. NS Bindra, s Interpretation of Statutes. 10 edition. Lexisnexus Butterworths Wadhwa, 2007. P 298.

²⁹⁴ Motor Owners Insurance Co LTD v Jadhavji Keshavji modi 1982 UP Cr C 98 (SC). NS Bindra, s Interpretation of Statutes. 10 edition. Lexisnexus Butterworths Wadhwa, 2007. P 299.

sellist tulemust seadusandja ei soovinud, v.a juhul kui seadusandja kavatsus on avaldunud selgelt väljendunud sõnades²⁹⁵.

Ebamugavus.

Ebamugavusega seoses on Indias leitud, et *argumentum ab inconvenienti* on ainult siis lubatav kui seaduse tähendus on segane²⁹⁶. Kui sätte sõnastus väljendab selgelt seadusandja tahet, siis sõltumata tagajärgedest peab sätte sõnastusest ka lähtuma.²⁹⁷ Ebamugavuse argument tuleb kasutusele üksnes kahtluse korral ja siis mitte kui seaduse tähendus on selge²⁹⁸. Kohtu ülesanne ei ole tõlgendada seadust selliselt, mis otsustab kõige õiglasema ja vähem ebamugavama tõlgenduse kasuks, vaid peab andma seadusele tõlgenduse, mis on kohtu arvates parim selles mõttes, et see on kõige lähemal sätte sõnastusele²⁹⁹. Ebamugavust ei ole kunagi käsitletud otsustava faktorina seaduse tõlgendamisel.³⁰⁰ Kui sätte keel võimaldab mitut tõlgendust, siis tuleb eelistada tõlgendust, millega ei kaasne adressaadile raskusi³⁰¹. Tagajärgede raskus ja karmus ei saa olla seaduse põhiseadusvastasuse aluseks, kuid kui on võimalik kaks tõlgendust, siis kohtud peaksid eelistama tõlgendust, mis eelistama tõlgendust, mis edendab õiglust ja õigluspärasust³⁰².

Anomaalia.

Kui seaduse tekst on selge ja anomaalne tõlgendus on vääramat, siis kohus peab aktsepteerima seda tulemust ja jätma anomaalse seaduse korrigeerimise seadusandjale³⁰³. Kui seaduse tõlgendamisel on võimalikud kaks tõlgendust, millest üks on anomaalne ja teine mitte, siis kohaldatakse tõlgendust, mis ei ole anomaalne³⁰⁴. Samas on kohus siiski leidnud, et kui juhtumi asjaolud on kooskõlas seaduse üldise eesmärgiga, kuid seaduse sätte otsese tähendusega mitte, siis kohus peab üritama leida tasakaalu³⁰⁵. On välja kujunenud, et tõlgendust, mis toob kaasa ilmselge anomaalia, tuleb vältida³⁰⁶.

²⁹⁵ Jai Kishan v Income-Tax Officer AIR 1960 All 19.

²⁹⁶ Rao, M N; Dhanda, A. NS Bindra, s Interpretation of Statutes. 10 edition. Lexisnexis Butterworths Wadhwa, 2007. P 305.

²⁹⁷ State v Ramjivan Kluram AIR 1962 Bom 8, p 12.

²⁹⁸ Venjta Rao v Secy of State AIR 1937 PC 31, p 34. Rao, M N; Dhanda, A. NS Bindra, s Interpretation of Statutes. 10 edition. Lexisnexis Butterworths Wadhwa, 2007. P 308.

²⁹⁹ Mukerjee v Karnam Industrial Bank AIR 1930 Cal 770.

³⁰⁰ Mysore State Electricity Board v Bangalore Woolen Mills Ltd AIR 1963 SC 1128.

³⁰¹ Bhatia International v Bulk trading SA & Anor (2002) 4 SCC 105. Rao, M N; Dhanda, A. NS Bindra, s Interpretation of Statutes. 10 edition. Lexisnexis Butterworths Wadhwa, 2007. P 304.

³⁰² M Subba Reddy v AP State Road Transport Corporation, (2004) 6 SCC 729.

³⁰³ Srivinas Jena v Janardan Jena (1980) 50 Cut Lt 337.

³⁰⁴ Shusil Kumar & Sons v State of Uttar Pradesh 1987 All LJ 502. Viidatud Rao, M N; Dhanda, A. NS Bindra, s Interpretation of Statutes. 10 edition. Lexisnexis Butterworths Wadhwa, 2007. P 310.

³⁰⁵ Union of India v Flip Tiage De Gama Vedem Vasco De Gama AIR 1990 SC 981.

³⁰⁶ Sardarni Kampurna Kaur v Sant Singh 1982. CLJ 233 (C & Cr).

Kohus on siiski leidnud, et sõnasõnaline tõlgendamine võib olla küll olla seaduste tõlgendamise üldine reegel, kuid see ei tähenda, et seda peaks rakendama isegi kui see toob kaasa ebakongruentse tulemuse. Seaduse tõlgendamine ei või olla mehhaaniline ning kui sõnasõnaline tõlgendus viib absurdse tulemuseni, siis seaduse sõnastust võib absurdse tulemuse vältimiseks modifitseerida vastavalt seadusandja tahtele³⁰⁷.

Eeltoodust nähtub, et Indias absurdset tulemust välditakse kui seaduse sätte sõnastus on mitmetähenduslik, kuid kui seaduse säte on ühetähenduslik, siis kohus on üksnes üksikutel kordadel absurdset tulemust vältinud.

2.3.7 Absurd Lõuna-Aafrikas

Kellaway on leidnud, et seaduse sõnastust võib modifitseerida selleks, et viia sõnade tähendus kooskõlla õigusakti eesmärgiga. Absurdse tulemuse korral sätte modifitseerimise keelamine kahjustaks seaduse tõlgendamise teooria ja jurisprudentsi arengut. Seaduse tõlgendamisel kohus võib seega asjassepuutuval juhul kustutada seadusandja poolt kasutatud sõna või lisada mõne muu sõna selleks, et muuta toimivaks seadusandja kavatsus või õigusakti eesmärk: kohus ei lükka tagasi selge tähendusega sõna välja arvatud siis kui see on vältimatult vajalik absurdse tulemuse vältimiseks või hoida ära ilmselget seadusandja kavatsuse kahjustamist. Kellaway arvates absurdsus peab olema niivõrd silmatorkav, et see viib tulemuseni, mis on vastuolus seadusandja kavatsusega³⁰⁸. Kohtuasjas *Venter v R* leiti, et kui õigusakti säte on perfektselt selge, kuid samas seadus on niivõrd vastuvõetamatu, et see selgelt nurjab seadusandja kavatsuse, siis võib absurdi käsitleda silmatorkava absurdsusena³⁰⁹. Kohtuasjas *Shenker v The Master* leiti, et tegemist peab olema silmatorkava absurdsusega ning seadusandja kavatsus peab olema selge, mitte aga oletuslik³¹⁰.

Du Plessis on leidnud, et eristamaks „silmatorkavat absurdsust“ absurdsest ei ole üksnes küsimus intensiivsuse määras, vaid absurdi võib tajuda „silmatorkava absurdina“, kuna tegemist on lihtsalt absurdiga. Poleks tegemist olnud absurdiga, siis poleks ka silmatorkav³¹¹. Kuna absurdsust võib tajuda subjektiivselt, sest üks inimene peab sätet absurdseks, kuid teine mitte, siis fraasi „silmatorkavalt absurdne“ kasutamisega rõhutatakse, et kui sätte tõlgendus toob kaasa tagajärjed, mis on tavalise intelligentsuse jaoks absurdsed, siis seadusandja suure

³⁰⁷ CWS (India) Limited v CIT (1994) 3 JT 116 (SC).

³⁰⁸ Kellaway, EA. Principles of legal interpretation of statutes, contracts and wills. Butterworths South Africa Series. Butterworths, 1995. P 115-116

³⁰⁹ Venter v R 1907 TS 910.

³¹⁰ Shenker v The Master 1936 AD 136 143.

³¹¹ Du Plessis, L. M. The interpretation of statutes. Butterworths, 1986. P 109.

tõenäosusega ei soovinud sellist resultaati³¹². Du Plessis on samuti lahendile Shenker v The Master viidates märkinud, et absurdsus peab olema „silmatorkavalt absurdne“ ning seadusandja kavatsus täiesti selge, kuid märkinud kriitiliselt, et kes või mis määravad kindlaks, mis on absurdsus ja millal on absurdsus piisavalt silmatorkav absurdi reegli kohaldamiseks. Absurdsus on mõttetu ning ei saa olla seetõttu silmatorkav. Kui palju mõttetust peab tõlgendaja kannatama, et pidada absurdsust „silmatorkavalt absurdseks“. Absurdi reegli liigitamine on väga problemaatiline ja subjektiivne ning on keeruline aru saada, kuidas kohtud absurdi käsitlevad³¹³. Kohtuasjas ABP 4X4 Motor Dealers (Pty) v Igi Insurance co LTD on leitud, et kontekst näitab ette põhjused, miks sätet ei saa grammatiliselt tõlgendada³¹⁴, kuid alused peavad olema veenvad³¹⁵.

Lõuna-Aafrika õiguspraktikast tuleneb, et üldjuhul silmatorkava absurdi korral võib eirata seaduse selget tähendust.

2.3.8 Absurdi reeglist Prantsusmaal

Prantsusmaal võetakse tõlgendamisel mõistlikke, õigluspäraseid, moraalseid ja sotsiaalseid vajadusi rohkem arvesse kui tõlgendamise meetodeid. Õiguskirjanduses on leitud, et kui seaduse tekst on selge, siis seda tuleks kohaldada ja tõlgendamise järele vajadus puudub, v. a juhul kui selge teksti rakendamine toob kaasa absurdse tulemuse³¹⁶.

Prantsusmaa kohtuasjas, kus seaduse sõnasõnalise tähenduse kohaselt oli keelatud reisijatel rongi siseneda või väljuda kui rong oli täielikult peatunud, ei järgitud absurdse tulemuse kaasa toonud sõnasõnalist tähendust³¹⁷.

Prantsusmaal välditakse seaduse sätte selget tähendust, mis on kaasa toonud absurdse tulemuse.

2.3.9 Absurdi reeglist Saksamaal

Kui seaduse sätted on tõlgendaja arvates ebatäielikud, ebaselged, vastuolulised, ebaõiglased ja ebapraktilised ja kui sätte teksti, kontekstuaalne ja ajalooline analüüs viib erinevate

³¹² Kellaway, EA. Principles of legal interpretation of statutes, contracts and wills. Butterworths South Africa Series. Butterworths, 1995. P 121.

³¹³ Du Plessis, L. M. Re-interpretation of Statutes. Butterworths, 2002. P 105, 163.

³¹⁴ ABP 4X4 Motor Dealers (Pty) v Igi Insurance co LTD 1999 3 SA 924 (SCA).

³¹⁵ Ebrahim v Minister of the Interior 1977 1 SA 665 (A) 6768 A-G.

³¹⁶ Germain, C. M. Approaches to Statutory Interpretation and Legislative History in France. 13 Duke J. Comp. & Int'l L. 200 2003. P 201.

³¹⁷ MacCormick, N. Summers, R. Interpreting Statutes – A Comparative Study. Aldershot: Dartmouth, 1991. P 192, 196.

tulemusteni, siis kohus rakendab teleoloogilist lähenemist³¹⁸. Kui seaduse sätte tõlgendus toob kaasa vastuvõetamatu või ebaõiglase tulemuse, siis oodatakse kohtult aktiivsemat rolli³¹⁹.

Saksamaa õiguskirjanduses on leitud, et õigusliku otsuse tegija peab tõlgendama seadusi viisil, mis väldivad ilmseid absurdseid tulemusi ja vastuolusid³²⁰.

Saksamaal³²¹ võib teleoloogilist reduktsiooni ja ekstensiooni kasutada üksnes siis kui säte toob kaasa tulemused, mis on absurdsed³²², vastuolus majanduse loogikaga³²³ või seadusandja kavatsusega³²⁴.

2.3.10 Absurdi reeglist Euroopa Kohtus

Euroopa Kohus lähtub tõlgendamisel lingvistilistest, süsteemsetest, teleoloogilistest, võrdleva õiguse kriteeriumitest, geneetilistest ja ajaloolistest, spetsiaalsetest õiguslikest ja õiguse dogmaatika, empiirilistest ning üldistest praktilistest argumentidest³²⁵.

Ad absurdum argumendid rõhutavad, et normi rakendamine konkreetsele situatsioonile toob kaasa vastuvõetamatu või absurdsed tulemused³²⁶. Tulemus võib olla vastuvõetamatu lähtudes selle faktilistest tagajärgedest³²⁷ või laiemast tagajärgede mõjust õigussüsteemile, mille osa norm ise on³²⁸.

Kohtujuristi Mayras arvamusel asjas on märgitud, et sätte sõnasõnalist tähendust alati ei arvestata eriti veel juhul kui see toob kaasa ebamõistliku tulemuse³²⁹. Ka lahendites Case 62/72 Bollman v. Hza. Hamburg-Waltershof (1973) ECR 269. Case 28/75 Baupla v. Oberfinanzdirektion Köln (1975) ECT 989.

Absurdi argumente võib kombineerida teleoloogiliste või süstemaatiliste argumentidega. Absurdi argumente on harva selgesõnaliselt kasutatud Euroopa Kohtu otsustes ning Euroopa

³¹⁸ Brugger, W. Concretization of Law and Statutory Interpretation. 11 Tul. Eur. & Civ. L.F. 207 1996. P 243.

³¹⁹ Brugger, W. Legal Interpretation, Schools of Jurisprudence, and Anthropology: Some Remarks From a German Point of View. 42 Am. J. Comp. L. 395 1994. P 411.

³²⁰ Prüm, H. P. The Didactic Turn of German Legal Methodology. Jurisprudence. 2011, 18(4): 1233–1282. P 1259. Holzwarth, S. Die Unabhängigkeit des Richters: richterliche Entscheidungsfindung in den Blick genommen. Mohr Siebeck, 2009. P 51.

³²¹ Brederode, Richard E. Krever. Legal Interpretation of Tax Law. Kluwer Law International, 2014. P 175.

³²² 2007 BStBI II 893 (BFH 2007); 2003 BStI II 798 (BFH 2003).

³²³ 1998 BStBI II 131 (BFH 1997).

³²⁴ 2012 BStBI II 312 (BFH 2011); 237 BFHE 106 (BFH 2012); 2013 BStBI II 665 (BFH 2013).

³²⁵ Beck, G. The Legal Reasoning of the Court of Justice of the EU. Bloomsbury Publishing, 2013. P 188, 191, 207, 215, 217, 219, 223.

³²⁶ Beck, G. The Legal Reasoning of the Court of Justice of the EU. Bloomsbury Publishing, 2013. P 222.

³²⁷ Case C-517/07 Alfon Chemical v Revenue and Customs Commissioners; C-371/03 AAulinger v Germany; Case C-95/99 Khalil v Bundesanstalt für Arbeit.

³²⁸ Case C-113/96 Gomez Rodriguez v Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz.

³²⁹ Kohtujuristi Mayras arvamusel asjas Case 67/79 Fellinger v. Bundesanstalt für Arbeit (1980) ECR, 535, 550.

Kohus tugineb argumentidele Euroopa ühenduse õiguse efektiivse või ühetaolise kohaldamise vajaduse korral. Vastuolu efektiivse või ühetaolise kohaldamise printsiibiga ei ole midagi muud kui kaudne viide vastuvõetamatule tulemusele³³⁰.

Euroopa Kohtu jurist on kohtuasjades C-62/09³³¹ ja C-465/07³³² põhjendamisel lükanud tagasi tõlgenduse, mis toob kaasa absurdse tulemuse.

2.4 Absurdi reeglist Eesti õiguspraktikas

Kuivõrd käesoleva magistritöö üheks põhiküsimuseks oli, kas absurdse tulemuse korral tuleb järgida sätte selget tähendust või ühemõtteliselt sõnastatud seaduse sätet või mitte, siis peab magistritöö autor vajalikuks peatuda ka Riigikohtu lahenditel, mis käsitlevad olukordi, kus seaduse säte on selge või ühemõtteline.

Seaduse selge tähenduse küsimuses on Riigikohus teinud mitmeid lahendeid. Riigikohus on leidnud, et kui norm on oma sõnastuselt selge ja ühemõtteline, siis peab sellisest normist lähtuma ja seda kohaldama, sest selline norm aitab kõige paremini tagada õigusselgust, õiguslike tagajärgede ennustatavust ja õiguskindlust. Normile ei või anda tekstiga vastuolus olevat tõlgendust ja selle tulemusena jätta normi kohaldamata³³³. Ka kohtuasjas on Riigikohus märkinud, et selge ja ühemõtteline norm aitab kõige paremini tagada õigusselgust, õiguslike tagajärgede ennustatavust, õiguskindlust³³⁴. Riigikohus on märkinud, et kohtul ei ole võimalik selge sõnastusega sätet teisiti kohaldada³³⁵. Riigikohus leidnud, et täitevvõimul ja kohtul puudub võimalus omatahtsi sisustada või ignoreerida nii selget sätet³³⁶.

Riigikohus on leidnud, et contra legem tõlgendus on Euroopa Kohtu praktika kohaselt keelatud³³⁷. Riigikohus on märkinud, et isegi kui teatud olukord võib viia kriminaalpoliitiliselt ebasoovitavate tulemusteni, siis regulatsiooni muutmine on seadusandja pädevuses ning pelgalt viide õiguskorra kaitsmise vajadusele ei saa olla aluseks kehtiva seaduse contra legem tõlgendusele³³⁸. Riigikohus on samas märkinud ka, et muude tõlgendusviiside kasutamine võib viia sellise tulemuseni, kus seadusandja tahe ning seega ka sätte mõte võivad oluliselt erineda ainult seadusesätte keelelisel tõlgendamisel saadud tulemusest. Kuid ka siis ei ole

³³⁰ Beck, G. The Legal Reasoning of the Court of Justice of the EU. Bloomsbury Publishing, 2013. P 222.

³³¹ Case C-62/09 The Queen, on the application of: Association of the British Pharmaceutical Industry v Medicines and Healthcare Products Regulatory Agency.

³³² Case C-465/07 M. Elgafaji N. Elgafaji v Staatssecretaris van Justitie.

³³³ RKTko 3-2-1-122-09.

³³⁴ RKPJKo 3-4-1-15-09.

³³⁵ RKHKo 3-3-1-4-02.

³³⁶ RKHKo 3-3-1-21-10.

³³⁷ RKHKo 3-3-1-26-12.

³³⁸ RKHKo 3-1-1-72-10.

tegemist contra legem tõlgendusega, sest tegelikult kehtivat õigusnormi ei tohi samastada seaduse tekstiga (sättega)³³⁹.

Eelnevalt viidatud Riigikohtu praktikast nähtub, et Riigikohus ei lähtu üksnes ühest kindlast tõlgendamisargumendist, vaid kasutab erinevaid tõlgendamismeetodeid ning samas kohtuasjas ka erinevaid tõlgendamismeetodeid.

Seega on Riigikohus mitmetes lahendites asunud seisukohale, et kui seaduse sätte sõnastus on selge ja ühemõtteline, siis tuleb sellest lähtuda ning ei tohi anda tekstiga vastuolus olevat tõlgendust.

Eesti õiguskirjanduses on absurdi argumendi osas selgesõnaliselt seisukohta avaldanud üksnes Madis Ernits, kes on ühelauselises arvamuses leidnud, et kohus peab õigusriigis vältima absurdseid tulemusi ja hoiduma sisuliste küsimustele hinnangu andmisel pea jaanalinnu kombel liiva alla peitmisest³⁴⁰. Rohkem ei ole absurdi reegli küsimuses spetsiaalselt seisukohta avaldatud. Üksnes Virgo Saarmets on viidanud Riigikohtu lahendile³⁴¹, kus leiti, et seadusandja tahe ei saa olla suunatud teadlikult ebamõistliku ja ebaõiglase regulatsiooni kehtestamisele³⁴².

Absurdi argumendi niivõrd tagasihoidlik käsitlemine võib olla tingitud sellest, et Eestis ei ole üldse olnud absurdseid seadusi või ka sellest, et Eesti juristid ei näe absurdsetes seadustes õiguslikku probleemi (nt lingvistilise argumendi pooldajad) või ei oska juristid absurdset seadust ära tunda või ei julge seadusandja poolt kehtestatud seadust absurdseks kuulutada. Absurdse seaduse mitteäratundmises ei ole iseenesest midagi imelikku, sest ka Indias on avalikult avaldatud, et Indias ei osata eristada ebamõistlikke seadusi mõistlikest, s.t ei osata ära tunda absurdset seadust³⁴³. Kuna Eestis on olnud kaua aega õiguspositivismi mõju all ja ülikoolis ei pöörata absurdi argumendile spetsiaalset tähelepanu ning senini ei ole Eesti õigusteadlased välja andnud põhjalikku tõlgendamise raamatut³⁴⁴, kus oleks ka absurdi argumenti käsitletud, siis võib olla tegemist olukorraga, kus Eesti juristid ei pruugi absurdi argumendi olemasolust üldse teadlikud olla.

³³⁹ RKKHo 3-3-1-72-03.

³⁴⁰ Ernits, M. Avalik väljendusvabadus ja demokraatia. *Juridica* nr 3, 2007. lk 155-172

³⁴¹ RKKHo 3-3-1-54-02.

³⁴² Saarmets, V. Seaduste ettevalmistamist kajastavate materjalide kasutamine kohtumenetluses. *RiTo* 7, 2003. Kättesaadav <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11793&op=archive2>.

³⁴³ Parekh, P. H. *Human Rights Year Book 2010*. Universal Law Publishing, 2010, p 225.

³⁴⁴ Vogenauer on märkinud, et enamus riikides on vähemalt üks standard raamat, mis tegeleb tõlgendamise küsimustega. Vt Vogenauer, S. *Statutory Interpretation*. In Smits, Jan M. *Elgar Encyclopedia of Comparative Law*. Edward Elgar Publishing Limited, 2006. P 677.

Käesoleva töö autor kahtleb, et Eestis absurdseid seadusi ei ole, sest ajakirjanduses avaldatud seisukohtadest nähtub, et absurdi potentsiaaliga seadusi võib ka Eestis olla³⁴⁵.

Teatud absurdi kategooriatele on Riigikohus siiski tuginenud. Nii on Riigikohus lahendites³⁴⁶ leidnud, et seadust ei tohi tõlgendada viisil, mis muudaks seaduse või selle sätte mõttetuks. Lisaks on Riigikohus lahendites leidnud, et seadust ei tohi tõlgendada viisil, mis muudaks seaduse või selle sätte sisutühjaks³⁴⁷. Lahendites on Riigikohus leidnud, et õigusnorme ei või tõlgendada viisil, mis muudab riigi järelvalvetegevuse mõttetuks³⁴⁸. Riigikohus on leidnud, et seadusandja ei soovi luua normi, millel ei ole praktilist väljundit ja see aga oleks nii juhul, kui erinormi asemel kohaldatakse üldnormi, kuna sellisel juhul kaoks erinormi rakendamise võimalus³⁴⁹.

Absurdi argumenti on Riigikohus kasutanud kohtuasjas, kus kohus leidis, et käsunduslepingu sõlmimine ei ole käsitatav iseendaga tehtud tehinguna 1999. a KVS § 24 lg 2 mõttes, sest selles sättes esitatud loetelus peetakse silmas tehinguid, mida ametiisik teeb ametiasutuse esindajana. See on ka mõistetav, sest absurdne oleks väita, et karistatav on iga tehingu või otsuse tegemine ametiisiku poolt väljaspool tema teenistuskohustusi, kui see mõjutab oluliselt tema majandushuve. Väärteoprotokollis kirjeldatud lepingut ei sõlminud A. Dintšenko ilmselgelt Lennuameti esindajana³⁵⁰.

Riigikohus on leidnud kohtuotsuses, et määratlus "mõlemad vanemad" ja "lapsevanemad" lähtub sellest, et üldjuhul on lapsel kaks vanemat, ning toetuse saamiseks peavad lapse mõlemad vanemad olema registreeritud Tallinna linna elanikuks. Absurdne oleks nõuda, et isik, keda ei ole olemas, oleks rahvastikuregistri andmetel Tallinna elanik³⁵¹. Riigikohtunik Jüri Pöld esitas nimetatud asjas eriarvamuse, kus leidis, et Riigikohus omistas vaidlusalustele sätetele sisu, mida õigusakti grammatiliselt selgest tekstist ei saa kuidagi välja lugeda³⁵². Käesoleval juhul ei saa väita, et selgelt sõnastatud seaduse sätet, mis on toonud kaasa

³⁴⁵ Sikk, R. Absurdsed seadused ahistavad digiraamatukogu. Eesti Päevaleht, 09.11.2012. a. Kättesaadav <http://epl.delfi.ee/news/eesti/absurdsed-seadused-ahistavad-digiraamatukogu?id=65236662>. Astrov, A. Seadus või terve mõistus? Eesti keelseaduse rakendamine on Toomas Hendrik Ilvese näitel meelevaldne. Arvamus. Postimees, 12.03.2007.

³⁴⁶ RKPJKo 3-4-1-19-10, RKÜKo 3-4-1-18-08, RKHKo 3-3-1-15-01,

³⁴⁷ RKTko 3-2-1-186-13, RKKKo 3-1-1-37-14, RKHKo 3-3-1-84-11, RKHKo 3-3-1-70-10,

³⁴⁸ RKHKo 3-3-1-65-07, RKKKo 3-1-1-3-09.

³⁴⁹ RKKKo 3-1-1-28-11.

³⁵⁰ RKKKo 3-1-1-12-14.

³⁵¹ RKPJKo 3-4-1-11-10.

³⁵² Riigikohtunik Jüri Pöld eriarvamus kohtuotsusele RKPJKo 3-4-1-11-10.

absurdse tulemuse, on Riigikohus ignoreerinud üksnes absurdi reegli alusel, sest käesoleval juhul on Riigikohus leidnud, et kui üksikvanemal ei oleks õigust saada sünnitoetust, siis oleks tegemist võrdsuspõhiõiguse rikkumisega ja norm põhiseadusega vastuolus. See absurdi argument koos ebaõigluse argumentiga võimaldas grammatiliselt selgelt sõnastatud sättele anda mõistlikkuse ja võrdsusõiguse põhimõttega koosoleva tähenduse.

Ebamõistlikkuse argumenti on Riigikohus kasutanud mitmetes asjades. Nii leidis Riigikohus, et oleks ebamõistlik eeldada, et müügilepingu sõlmimiseks tuleks kütus igakordselt vedada näiteks ühte müüja registreeringujärgsetest tegevuskohtadest ja vormistada saatedokument, kui kütuse asukoha muutmiseks sisuline vajadus puudub³⁵³ ning ka kohtuasjas, kus Riigikohus leidis, et kui laps ja tema vanem on registreeritud Tallinna elanikeks ning teine vanem puudub, tuleb tõlgendada korra punkte 3.1, 3.2 ja 3.5 selliselt, et ka üksikvanemal on õigus sünnitoetust saada, sest selline tõlgendus on mõistlik ja põhiseadusega kooskõlas ning vastupidine oleks ebamõistlik ja põhiseaduse vastane³⁵⁴. Samuti on ebamõistlikkuse ja ebaõigluse argumenti koos kasutatud kohtuasjas, kus kohus leidis, et ebaõiglane ja ebamõistlik oleks, kui hagejal korteriühistuna oleks kostja suhtes õigus korteriomanike ühiseid nõudeid maksma panna, kuid kostjal korteriomanikena ei oleks oma sarnasel alusel tekkinud nõudeid teiste korteriomanike vastu õigust maksma panna korteriühistu suhtes³⁵⁵. Kohus on leidnud, et ebamõistlik oleks, kui kostja II pidanuks kostja I esitatud ja maakohtu tagasi lükatud kostjate ühist positsiooni kinnitava tõendi apellatsioonimenetluses esitamiseks maakohtus veel kord esitama. Toimikust nähtub, et kostjad on esitanud maakohtus sarnaseid vastuväiteid ning hageja ega ringkonnakohus ei ole näinud tõenditaotluse rahuldamata jätmise vaidlustamises menetluslikku probleemi³⁵⁶. Kohtuasjades leidis Riigikohus, et ebamõistlik oleks eeldada ja nõuda, et detailplaneeringust huvitatud isikud peaksid planeeringu kehtestamise teadet otsima mitmest planeerimisseaduse nõuetele vastavast ajalehest ja ka veebilehelt³⁵⁷. Ebamõistlik oleks eeldada, et kohtus ametisse määratud ülesannete täitjale tekib sellest seaduse jõul kohe isiklik rahaline kohustus. Vastasel juhul ei pruugi olla võimalik leida likvideerijat, kes ametiga nõustuks³⁵⁸. Kohus on märkinud, et ebamõistlik oleks seadusetõlgendus, mille järgi juurdepääsu tagamine kinnisasjale sõltuks üksnes sellest, kas teine maatükk kuulub sama kinnistu koosseisu, st et juurdepääsu tagamiseks

³⁵³ RKKKo 3-1-1-63-10.

³⁵⁴ RKPJKo 3-4-1-11-10.

³⁵⁵ RKTKo 3-2-1-61-14.

³⁵⁶ RKTKo 3-2-1-184-12.

³⁵⁷ RKHK 3-3-1-69-12, RKHKo 3-3-1-36-12.

³⁵⁸ RKTKo 3-2-1-115-12.

tuleks maatükid ühendada üheks kinnistuks³⁵⁹. Riigikohus on leidnud, et ebamõistlik oleks seadusetõlgendus, et kohus on esmalt kohustatud vastuhagi menetlusse võtma ja seejärel võib selle kohe teise menetlusse eraldada³⁶⁰. Selgelt ebamõistlik oleks tõlgendus, mille kohaselt võiks menetleja esmalt kolmanda isiku vara konfiskeerida, misjärel saaks isik, kelle suhtes on konfiskeerimisotsus tehtud, asuda KarS § 85 lg 2 alusel nõudma konfiskeeritu tagastamist või selle väärtuse hüvitamist³⁶¹. Riigikohus on leidnud, et solidaarne tervisekindlustus tähendab seda, et kindlustusega peavad olema kaetud isikud, kes ei ole ise võimelised kindlustusmakseid maksma. Ebamõistlik oleks aga arvata, et see isikute ring piirub vaid pensioni- ja alaealistega. Siia hulka on loogiline arvata ka isikud, kes enda tahtest sõltumata ei leia jõukohast tööd ja kes pole põhjendamatult keeldunud pakutavast tööst³⁶². Kohus on leidnud, et ebamõistlik oleks eeldada, et S. Mastovitši "vahenduse" tõttu lisandub transporditeenuse hinnale käibemaks 18 %, kuigi "vahendajata" saaks ostja selle teenuse nullmääraga. Kui aga "vahendaja" on väljaspoole Eestit toimuva veo tasule lisanud käibemaksu, siis tuleks mitteresidendist ostjale käibemaks tagastada³⁶³.

Saarmetsa poolt viidatud Riigikohtu lahendi³⁶⁴ puhul on käesoleva töö autorile teadaolevalt tegemist siiski ainukesega Riigikohtu lahendiga, kus kohus on viidanud ratsionaalse seadusandja presumptsioonile, mis seisneb seadusandja soovimatuses kehtestada ebamõistlikku ja ebaõiglast regulatsiooni. Käesoleva töö autor leiab, et selle ühe lahendi puhul on olemas kohtupretsedent, millele saab absurdseid tagajärgi toova tõlgenduse korral viidata, kuid Riigikohus ei ole selles lahendis täpsustanud, kas ratsionaalse seadusandja eeldus võimaldab eirata ka seaduse ühemõttelist teksti, mis toob kaasa absurdsed tulemused.

Küll aga on olemas kohtuasi, kus kohus on spetsiaalselt tegelenud käesoleva töö uurimisobjektiga seonduva küsimusega. Nimelt on halduskohus leidnud, et intressinõude sundtäitmise aegumise katkemise regulatsiooni puhul on tegemist **ilmselt ebamõistliku ja läbimõttlemata** regulatsiooniga (p 23, 24) ja et selline regulatsioon on **ilmselt mõistusevastane** (p 27) ning maksumaksja tõlgendus viib ebamõistliku tulemuseni (p 26). Vaatamata eeltoodule halduskohus leidis, et selline praak tuleb likvideerida seadusandjal, mitte aga haldusvõimul ja kohtul³⁶⁵. Ringkonnakohus leidis samas asjas, et olemasolevat lünka ei saa kohtuvõim seadusandja asemel õiguse tõlgendamise ja analoogia kasutamisega

³⁵⁹ RKTko 3-2-1-48-10.

³⁶⁰ RKTko 3-2-1-37-10.

³⁶¹ RKÜko 3-1-1-88-07.

³⁶² RKHko 3-3-1-65-03.

³⁶³ RKHko 3-3-1-26-02.

³⁶⁴ RKHko 3-3-1-54-02. Arukale seadusandjale on viidanud Eerik Kergandberg väärteoasjas RKKko 3-1-1-2-09 esitatud eriarvamuses.

³⁶⁵ Tallinna Halduskohus haldusasjas nr 3-09-1375.

likvideerida. Ringkonnakohus leidis samuti, et kohus ei saa seadusandja asemel kehtestada norme, mida seadusandja pole kas tähelepanematuses, kogenematuses või teadlikult kehtestanud³⁶⁶. Riigikohus ei võtnud riigi kassatsiooni menetlusse. Kui Riigikohus jätab kassatsiooni menetlusse võtmata, annab ta sellega oma hinnangu, et kassatsioon on alusetu – neist nähtuvalt ei ole menetluses aset leidnud menetlusõiguse normide rikkumisi või materiaalõiguse ebaõiget kohaldamist, mis tingiks madalama astme kohtute antud õiguslike hinnangute muutmist³⁶⁷.

Kui ringkonna- või riigikohus oleks otsustanud intressinõude motiveerimatuse tõttu tühistada ja maksuhaldurile uuesti otsustamiseks saata, siis oleks maksuhaldur saanud intressisummat uuesti määrata, sest intressisumma määramise aegumine oli peatunud kohtumenetluse ajal. Veel ebamõistlikum olukord oleks tekkinud juhul, kui Halduskohus või Ringkonnakohus oleks otsustanud intressinõude motiveerimatuse tõttu osaliselt tühistada, siis sellisel juhul oleks maksuhaldur kehvasti motiveeritud nõude osas uuesti saanud intressi määrata, aga jõusse jäänud intressinõude osa oleks sundtäitmise aegumistähtaaja möödumise tõttu lõppenud olnud.

Kas konkreetses viidatud asja oli tegemist absurdi juhtumiga de facto või mitte ja kas seadusandja tegemata jätmisest saab järeldada seadusandja tahet sätestamata jäetut mitte sätestada³⁶⁸, ei olegi nii oluline, sest olulised on hoopis kohtute seisukohad, millele tuginedes absurdi argumenti ei kohaldata. Sisuliselt leidsid kohtud, et tekkinud ebamõistliku olukorra (halduskohtu sõnul praagi, ringkonnakohtu sõnul lünga) peab kõrvaldama seadusandja, mitte aga kohus. Ringkonnakohtu selline seisukoht, et seadusandja poolt tehtud vea peab kõrvaldama üksnes seadusandja, on vaieldav, sest sellise ringkonnakohtu seisukoha järgi ei saakski kohtud kunagi seadusandja poolt tehtud vigu, mis võivad kaasa tuua ka absurdseid tagajärgi, korrigeerida. Õiguskirjanduses on märgitud, et kui seaduse säte ei ole kooskõlas või on vastuolus teise sättega ja seaduse eesmärgiga, siis on kohtu kohustus harmoniseerida erinevaid sätteid üksteisega ja kui vaja, siis eirata sätte sõnasõnaliselt tähendust. Normatiivse harmoonia printsiip nõuab, et sama süsteemi normid ei oleks üksteisega vastuolus³⁶⁹. Riigikohus on leidnud, et kohtu ülesandeks on muu hulgas seaduste tõlgendamine ja vajadusel ka tekkinud vastuolude ja lünkade ületamine³⁷⁰. Ka välismaises õiguskirjanduses on leitud, et

³⁶⁶ Tallinna Ringkonnakohus haldusasjas nr 3-09-1375.

³⁶⁷ RKKKo nr 3-1-2-2-08

³⁶⁸ Ernits, M. Tõlgendamisest Riigikohtu praktikas. Juridica IX, 2010. Lk 666-686.

³⁶⁹ Barak, A. Purposive interpretation. Princeton University Press, 2005. p 74

³⁷⁰ RKPJKo 3-4-1-16-05.

kui seaduse sätte tõlgendus toob kaasa vastuvõetamatu või ebaõiglase tulemuse, siis oodatakse kohtult aktiivsemat rolli³⁷¹.

Eelnev ringkonnakohtu lahend näitab, et kohus võttis seadusandja poolt tehtud vea kõrvaldamise küsimuses äärmiselt passiivse hoiaku.

Küsimusele, kas ringkonnakohus jäi absurdse tulemuse kaasa toonud olukorras põhjendatult passiivseks, antakse vastus järgnevas punktis, kus analüüsitakse absurdi reegli suhtes tehtud kriitikat ning tehakse ettepanek rakendada absurdi reeglit ka olukorras, kus seaduse selgelt sõnasõnaline tähendus on kaasa toonud absurdse tulemuse (vt p 2.5).

2.5 Absurdi reegli poolt ja vastu argumendid ning ettepanekud

Käesolevas punktis tuuakse välja absurdi reegli suhtes tehtud kriitika ning vastatakse tehtud kriitikale. Vastusest sõltub, kas on põhjendatud kohaldada absurdi reeglit muuhulgas olukorras, kus sätte tähendus on selge või mitte.

2.5.1 Absurdi reegli kriitika

Absurdi reegli peamine kriitik Ameerikast John F. Manning leiab, et absurdi reeglit ei tohiks mitte ühelgi korral rakendada, kuna reegel ise on problemaatiline, sest lubab ähmaselt defineeritud sotsiaalsetele väärtustele tuginedes kohtunikel eirata seaduse selget teksti³⁷². Absurdi kaanonit kritiseeritakse lisaks põhjusel, et see kaanon kutsub kohtunikke üles omistama seadusele tähendust kohtuniku enda tõekspidamistest lähtudes³⁷³. Kui seadusandja ei näe ette teatud situatsiooni tõusetumist, siis see ei anna põhjust sõnasõnalise reegli hülgamiseks. Kohus saab üksnes juhtida seadusandja tähelepanu probleemile³⁷⁴.

Ernst A. Kramer on leidnud, et kirjutatud reeglist eemaldumine on õigustatud ükses ekstreemsetel juhtudel. Kui reegel toob igapäevases elus kaasa ebaadekvaatse või vastuvõetamatu tulemuse, siis see ei ole siiski piisav kirjutatud õigusest kõrvalekaldumiseks³⁷⁵.

Absurdi reegli rakendamise korral uuritakse reeglina ka normiteksti rakendamisega kaasnevaid tagajärgi, kuid Niklas Luhmann on saksa keelt rääkivas maailmas kõige ägedam

³⁷¹Brugger, W. Legal Interpretation, Schools of Jurisprudence, and Anthropology: Some Remarks From a German Point of View. 42 Am. J. Comp. L. 395 1994. P 411.

³⁷² John F. Manning, The Absurdity Doctrine, 116 Harv. L. Rev. P 2392.

³⁷³ Elhauge, E. Preference-Estimating Statutory Default Rules. 102 Colum. L. Rev. 2027 2002. P 2052

³⁷⁴ Gillespie, A. The English Legal System. Oxford University Press, 2013. P 39.

³⁷⁵ Ernst A. Kramer, Juristische Methodenlehre, 2. Auflage, 2005. P 203.

tagajärgedega arvestamise vastane õiguse rakendamisel, sest tema arvates tagajärgedega arvestamise vastu räägivad õiguskindluse, võrdsusõiguse, kohtute ülekoormamise ning kohtute sõltumatuse argumendid³⁷⁶.

Eelnevalt kirjeldatud väiteid ning kohtupraktikas väljendatud kokku võttes saab kokkuvõtvalt öelda, et kriitikute arvates absurdi reeglit ei tohiks rakendada, kuna see koormab kohut, vastuvõetamatu tulemus ei anna alust absurdi reegli rakendamiseks, ähmastele väärtustele tuginedes ei või eirata seaduse selget teksti ning seadusandja peab kohtu asemel seaduses esineva vea parandama.

Seega absurdi argumendi puhul on tegemist vaidlustatud reegluga. Gallie on leidnud, et vaidlustatud mõisted on hindavad mõisted, väärtushinnangud, mille tähendus erineb kontekstisti³⁷⁷.

2.5.2 Vastuväited kriitikale

See, et absurdi reeglit kritiseeritakse, on hea ja vajalik. Paul Feyerabend on leidnud, et kõikidel metodoloogiatel, ka kõige ilmsematel, on omad piirangud³⁷⁸.

Käesoleva töö autor leiab, et magistritöö punktis 2.5.1 nimetatud kriitika ei anna põhjust absurdi reegli kohaldamata jätmiseks. Õiguse korrektsuse väide sisaldab mõistlikkust ja õiglust ning see annab aluse absurdi reegli pragmaatilisele tõlgendusele ja ratsionaalse seadusandja eeldusele³⁷⁹. Kuna absurdi reegli aluseks on mõistlikkus, õigluspärasus ja ratsionaalse seadusandja presumptsioon, mille kohaselt seadusandja ei soovi, et seadused toovad kaasa absurdseid tagajärgi, siis absurdi reegli täielik välistamine tähendaks ka mõistlikkuse, õigluse eitamist ning tähendaks absurdsete tagajärgede, ebamõistliku seadusandja ja ebamõistliku õigussüsteemi aktsepteerimist. Nõustun Frank Crossi väitega, et absurdi reegli rakendamise vajadust tuleb hinnata praktikas, s.t konkreetsetes reaalses elulises situatsioonis, mitte aga hüpoteetiliselt teoorias³⁸⁰. Ka Studnicki on põhjendatult rõhutanud, et ei ole õige abstraktselt mingi konkreetse tõlgendamismeetodi legitiimsust kahtluse alla seada, sest sellisel juhul seatakse abstraktselt kahtluse alla ka absurdi reeglia aluseks olevad väärtused nagu õiglus ja mõistlikkus³⁸¹.

³⁷⁶ Mathis, K. *Efficiency, Sustainability, and Justice to Future Generations*. Springer, 2011. P VIII, 7, 18, 20.

³⁷⁷ Gallie, W. B. *Essentially Contested Concepts*. *Proceedings of the Aristotelian Society*. 56 (1956). P167–198.

³⁷⁸ Atkinson, L, Majury, D. *Law, Mystery, and the Humanities: Collected Essays*. University of Toronto Press, 2008, P 134.

³⁷⁹ Alexy, Robert. 1999-a. *A Defence of Radbruch's Formula*. In *Recrafting the Rule of Law: The Limits of the Legal Order*, ed. David Dyzenhaus, 15-39. Oxford: Hart Publishing. P 381.

³⁸⁰ Cross, F. *The Theory and Practice of Statutory Interpretation*. Stanford University Press, 2008, p 110.

³⁸¹ Araszkiewicz, M; Banas, P. Gizbert-Studnicki, T; Pleszka, K. *Problems of Normativity, Rules and Rule-Following*. Springer, 2014, p 252.

On küll leitud, et õiguse edasiarendamine võib rikkuda võimude lahususe põhimõtet, kuid võimude lahuse küsimuses on õiguskirjanduses põhjendatult märgitud, et kitsas võimude lahususe käsitus on ebapraktiline, sest traditsiooniliselt on õiguse edasiarendamist ja lünkade täitmist peetud kohtu ülesandeks³⁸². Nagu juba eelnevalt viidatud on ka Riigikohus leidnud, et kohtu ülesandeks on muu hulgas seaduste tõlgendamine ja vajadusel ka tekkinud vastuolude ja lünkade ületamine³⁸³.

Vastuseks Niklas Luhmanni väitele, et tagajärgedega ei tohiks arvestada, on tänapäeval valitseva arvamuse kohaselt siiski konsekventsialistliku argumentatsiooni kasutamise osas näha tõusutrendi. Nii väidabki Neumann, et põhjendamine on muutunud konsekventsialistlikuks. Forstmoser ja Vogt lausa nõuavad, et kohtuotsuse mõju kaalutlusi käsitletaks tõlgendamise osana. John Dewey kaitses käsitlust, et konsekventsialism pigem suurendab õiguskindlust kui vähendab seda, sest uusi fakte on keeruline sobitada vanadesse kategooriatesse. Neil Maccormick samuti viitab tagajärgede arvestamise vajadusele ja ta lükkab tagasi ühepoolse vaidluste lahendamise viisi- kus arvestatakse üksnes tagajärgedega või otsuse korrektsusega. Selle asemel Maccormick pooldab keskmist teed, kus tagajärgedel on kindel roll täita. Podlech jagab Esseri seisukohta, et väärtuste vaba seaduse rakendamist ei eksisteeri ning otsuse tegemisel peab hindama tagajärgi nende õigsuse või vääruse seisukohast³⁸⁴. Seaduse tõlgendamine muudab inimeste või ühiskonna heaolu kas paremaks või halvemaks. Sellepärast kohtud tunnevad huvi tõlgendamise tagajärgede vastu ning vaatavad, kas tagajärjed on aktsepteeritavad või mitte. Headeks hinnatud tagajärgede puhul eeldatakse, et need on taotluslikud ning kooskõlas seaduse eesmärgiga. Tagajärgi, mis on vastuolus õigluse ning mõistlikkusega, loetakse absurdseteks ning seega ka sellisteks tagajärgedeks, mida seadusandja ei soovi. Kui tõlgendus viib absurdse tulemuseni, siis kohus võib eirata sellist tõlgendust ning rakendada absurdse tõlgenduse asemel mõistlikku alternatiivset tõlgendust, mis väldib absurdset tulemust³⁸⁵. Mathise arvates õiguse rakendajatest saavad õiguse loojad (*modo legislators*), kes vastutavad tagajärgede eest samamoodi nagu seadusandjad³⁸⁶.

³⁸² Heber, C, Sternberg, C. Legal Interpretation of Tax Law: Germany. In Brederode, Richard E. Krever. Legal Interpretation of Tax Law. Kluwer Law International, 2014, p 173.

³⁸³ RKPJKo 3-4-1-16-05.

³⁸⁴ Podlech, Adalbert, Wertungen und Werte im Recht, Archiv des öffentlichen Rechts (AöR), vol. 95 (1970). P 185.

³⁸⁵ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 235.

³⁸⁶ Mathis, K. Efficiency, Sustainability, and Justice to Future Generations. Springer, 2011. P VIII, 7, 18, 20.

Magistritöö autor ei toeta väidet, et seaduse selget tähendust tuleb igas olukorras järgida ning pidada sellest tulenevalt õiguskindlust ülimuslikuks. Kui see nii oleks, siis absurdseid tulemusi ühemõtteliste sätete puhul ei saaks vältida. Üldjuhul ja vastuolude puudumise korral järgitakse küll seaduse sõnade üldlevinud tähendust, kuid erandjuhtudel, nagu näiteks absurdses tulemuse korral, tuleb seaduse sõnasõnalist tähendust eirata. Conway on küll leidnud, et kuigi tuleb austada sõnasõnalise tähenduse prioriteeti, siis tuleb siiski vältida ka mehhaanilist sõnasõnalist tõlgendust³⁸⁷.

Alljärgnevalt keskendubki magistritöö autor konkreetsemalt sõnasõnalise reegli ülimuslikkuse ümberlükkamisele.

Seaduste suur abstraktsuse tase annab kohtule pädevuse erandjuhtudel normitekstist kõrvalekaldumiseks, kuna seadusandjal ei võimalik ette näha kõiki tulevikus tõusetuvaid võimalikke probleeme. Sellepärast kohus peabki asja lahendama õigluspärasusest lähtudes³⁸⁸. Maksim „*Interpretatio cessat in claris*“ on näide volest kindlusest, sest mis on selge ühele lugejale on jälle ebaselge teisele lugejale ja mis näis selge esmakordsel lugemisel saab ebaselgeks teistkordsel lugemisel. Näiteks kui puututakse kokku teksti sõnasõnalise tähenduse absurdsete või ebaõiglase tagajärgedega³⁸⁹. Õiguse mõistete kui ka kultuuri objektide tähendus määratletakse siiski humanistliku tõlgendamise kaudu, mis kinnitab „*clara non sunt interpretanda*“ reegli tagasilükkamist³⁹⁰. Selge teksti teooria tugineb arvamusele, et enamus tekste on selged, kuid selline määratlus on kunstlik, kuna teksti selgus ise on subjektiivne mõiste, sest reaalsuses seaduse teksti selguse tunnistamine on tõlgendamise tulemus³⁹¹. Teksti selgus ilmneb kui teksti on tõlgendatud faktide valguses³⁹². Kerchove on viidanud kõrgema kohtu nõunikele, kes on märkinud, et midagi ei ole haruldasemat kui õiguse tekst, mis on perfektselt selge. Kerchove arvates iseloomustab „selge teksti“ doktriini kõige paremini fraas „õiguslik fiktsioon“³⁹³. Tekst saab selgeks alles tõlgendamise protsessi lõpus. Senikaua kui

³⁸⁷ Conway, G. *The Limits of Legal Reasoning and the European Court of Justice*. Cambridge University Press, 2012. P 152.

³⁸⁸ In deregél – Over kenmerken, structuur en samenhang van geschreven en ongeschrevenregels in het bestuursrecht, Kluwer, Deventer, 2012, pp. 73-87. P 86.

³⁸⁹ Collins, H. *Standard Contract Terms in Europe: A Basis for and a Challenge to European Contract Law*. Kluwer Law International, 2008. P 230.

³⁹⁰ Jemielniak, J. Miklaszewicz, P. *Interpretation of Law in the Global World: From Particularism to a Universal Approach*. Springer Science & Business Media, 2010, p 108.

³⁹¹ Bergel, Jean-Louis. *METHODOLOGIE JURIDIQUE* (2001). P 233.

³⁹² Pierre-Andre Cote, *THE INTERPRETATION OF LEGISLATION IN CANADA* (Katherine Lippel, John Philpot, William Schabas & Douglas J. Simsovic trans., 3d ed. 2000). P 283.

³⁹³ Michel van de Kerchove, *La Doctrine du Sens Clair des Textes et la Jurisprudence de la Cour de Cassation de Belgique*, in *L'INTERPRETATION EN DROIT* (Memichel van de Kerchove ed., J.-R. Trahan trans., 2005) (1978). P 34, 50.

teksti eesmärki ei ole mõistetud on tekst ebaselge. Teksti tähendus ei ole lisaks selge senikaua kui see ei ühildu ka seaduse selge eesmärgiga³⁹⁴. Seaduse sätte selgus võib sõltuda muuhulgas ka sätte tõlgendamise ajaloost³⁹⁵. Filosoof Odo Marquart on väitnud, et inimkond ja hermeneutika tugineb selgete tekstide ja märkide võimatuse oletusele, sest igat teksti saab tõlgendada vähemalt kahes tähenduses³⁹⁶. Euroopa kontekstis tähtsust minetava selge tähenduse reegel keelab kohtutel tõlgendada selget seaduse teksti, kuid Hoecke arvates õiguse kontekstis selge või tavatähendus ei ole midagi muud kui esmapilgul tunduv (*prima facie*) tähendus, mis tehakse kindlaks vastavalt kontekstile, milles ta esineb ja seda võidakse kasutada üksnes siis kui vastuargumente ei esine. Lugeja poolt seadusele omistatav silmnähtav (*prima facie*) tähendus ei arvesta kõneleja konteksti ja kõneleja tähendust ning põhimõtteliselt ignoreerib seadusandja kavatsust³⁹⁷. Ka Prümm on leidnud, et tänapäeval sõnasõnaline tähendus on muutunud praktiliselt irrelevantseks tõlgendamisel³⁹⁸.

Lisaks on küsitav, kas seaduse tekst on selge kui see toob kaasa absurdse tulemuse. Õiguskirjanduses on leitud, et seaduse tekst on ebaselge kui see toob kaasa absurdse tulemuse³⁹⁹ ning reegel, mis toob kaasa absurdse tulemuse, ei ole selge, sest seadusandja tõenäoliselt ei soovinud sellist tulemust⁴⁰⁰. Kui sätte tõlgendamine toob kaasa absurdse olukorra, siis ei ole tegemist selge sätte ja lihtsa juhtumiga.

Fikseeritud koodi mudeli järgi kommunikatsioon keele vahendusel on siis võimalik kui kommunikatsiooni aktis osalejatel on juurdepääs samale koodile, kuid mis garanteerib, et ühe inimese peas olev kood on identne teise inimese koodiga. Fikseeritud koodi mudel eeldab kõnelejate peas olevate tähenduste identsust⁴⁰¹. Kuni ei õnnestu leida kaht peensusteni ühtmoodi mõtlevat inimest, ei ole ka võimalik, et kaks inimest ühest (vähegi keerukamast) tekstist ühtmoodi aru saaksid. Õhuvõngete ega kriipsude jadadel lihtsalt pole sellist parameetrit nagu tähendus. Sõnad, fraasid, laused ja tekstid iseeneses ei tähenda absoluutselt mitte midagi, vaid on täiesti mõttetud. Tähendus (täpsemini kuulajatähendus) tekib neile

³⁹⁴ Barak, A. *The Judge in a Democracy*. Princeton University Press, 2009. P 150.

³⁹⁵ Morawski, Lech (2002), *Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz* [Interpretation in the Courts' Jurisdiction. A Commentary], TNOiK "Dom Organizatora", Toruń. P 64.

³⁹⁶ Marquard, Odo. *Zukunft braucht Herkunft. Philosophische Essays*, 2003. P. 84.

³⁹⁷ Hoecke, M van. *Law as Communication*. Hart Publishing, 2002. P 139- 140.

³⁹⁸ Prümm, H. P. *The Didactic Turn of German Legal Methodology*. *Jurisprudence*. 2011, 18(4): 1233–1282. P 1237.

³⁹⁹ Popkin, William D. *The Judicial Role. Statutory interpretation & The Pragmatic Judicial Partner*. Carolina Academic Press, 2013. P 167.

⁴⁰⁰ Pierre-André Côté, Mathieu Devinat, Stéphane Beaulac. *The Interpretation of Legislation in Canada*. Carswell, 2011. P 486.

⁴⁰¹ Wolf, G. Love, N. *Linguistics Inside Out: Roy Harris and His Critics*. John Benjamins Publishing, 1997. P 224.

ainult pädeva kuulaja olemasolul, järgmiste järeldustega- tähendus on inimese (kuulaja) teadvuse omadus, mitte teksti ega ammugi mitte keele oma⁴⁰².

Tõlgendamisel on subjektiivne loomus. Selleks, et tekst omandaks tähenduse, peab teda tõlgendama vastavalt kontekstile, mis aga eeldab hinnanguid⁴⁰³. Keele nõrgema teooria järgi teksti tõlgendamiseks tõlgendaja tugineb oma individuaalsete teadmiste. See baseerub keele dünaamilisel kontseptsioonil, mille järgi keel on muutuv ja arenev fenomen, mis ei eksisteeri vaakumis. Tekst omandab ja saab tähenduse teksti, kirjutaja ja lugeja koosmõjust ning informatsioonist maailma kohta⁴⁰⁴. Õigusliku teksti tähenduse saab kindlaks teha tõlgendamise ja rakendamise käigus, kus tekstile antakse konkreetse juhtumi kontekstis spetsiifiline tähendus⁴⁰⁵. Seega nõrk keele teooria rõhutab subjektiivsust ja hägusust, mis on olemas kõikides inimese kommunikatsiooni vormides. Selle asemel, et näidata kohtuotsuse tegemist objektiivsena, võiks hoopis vaadata, kas konkreetse keele kõnelejad saavad töötada välja ühise reaalsusele osutamise aluse. Tekstile omistatav tähendus võib muutuda, kui põhjendatud argument veenab tõlgendajat konkreetse olukorda paremini sobivast tähendusest⁴⁰⁶. See väide on seotud pingega lingvistiliste reeglite lühiajalise fikseerituse ning pikaajalise paindlikkuse vahel⁴⁰⁷. Keele subjektiivsust ei saa vältida, sest see on tõlgendamisele omane element. Pigem on tähtis, et need, kes kuuluvad asjakohasesse õiguslikku kogukonda, saavad nõustuda kohtu poolt sõnadele omistatud tähendusega. Tähenduse konstrueerimine on sõltuvuses teiste kogukonna liikmete reaktsioonidest. Dünaamilises ja muutuv maailmas, kus erinevad osalised mõjutavad õiguse sisu, rõhutataksegi materiaalse õiguskindluse, mis baseerub konteksti tundlikkusel ning kohtuotsuste sisulisel vastuvõetavusel, tähtsust. Eesmärgiks ei ole objektiivsus, vaid, kas spetsiifilisele probleemile antud vastus on selle kogukonna poliitilisest vaatenurgast lähtudes korrektne. Tõlgendamise protsessi tulemus on korrektne senikaua kuni kohtuotsuse aluseks toodud väited on veenvad. Õiguse kontekstuaalsust peab aktsepteerima nii, et enam ei ole vaja peituda teksti ja objektiivsuse taha. Kohtuotsuse õiguslik argumentatsioon peab tõlgendamise

⁴⁰² Taukar, M. Tavast, A. Mitmekeelne oskussuhtlus. Arvi Tavast, Marju Taukar, 2013. P 34.

⁴⁰³ Endicott, T. Law is necessary vague. *Legal Theory*, 7 (4). P 380.

⁴⁰⁴ Kjaer, A.L. A Common legal language in Europe?, in *Epistemology and Methodology of Comparative Law*, edited M. van Hoecke. Oxford: Hart Publishing, 2004. P 383.

⁴⁰⁵ Tontti, J. Right and Prejudice. *Prolegomena to a Hermeneutical Philosophy of Law*. Alershot: Ashgate, 2004. P 126.

⁴⁰⁶ Paunio, E. Legal Certainty in Multilingual EU Law. *Language, Discourse and Reasoning at the European Court of Justice*. Ashgate, 2013. P 116.

⁴⁰⁷ Schauer, F. A critical guide to vehicles in the park. *New York University Law Review*, 83 (4), 1109-1134. P 1121.

protsessi avama asjakohasele õiguslikule kogukonnale sisuliste, mitte aga formaalsete argumentidega⁴⁰⁸.

Hovinheimo viitab Derrida seisukohale, et tähendus kunagi ei avaldu täielikult ja ei ole olemas sellist asja nagu sõnasõnaline tähendus. Samal seisukohal on ka Wittgenstein. Mõlemad leiavad, et keel ei ole staatiline ega jäik süsteem. Kontekst annab sõnale tähenduse, kuid kontekstidel ei ole piire⁴⁰⁹. Letowska on leidnud, et õiguse lingvistilise analüüsi tähtsus on vähenemas⁴¹⁰.

Thomas Endicott on leidnud, et ei eksisteeri tava- ning selget tähendust, millele kohtunik saaks konkreetse kaasuse lahendamisel tugineda⁴¹¹. Bennion on märkinud, et tähendus on selge üksnes siis kui ükski tõlgendamise kriteerium ei osuta mujale⁴¹². Kõige tugevam vastuväide on, et sõnasõnaline reegel tugineb valel eeldusel, nimelt sellel, et sõnadel on peamine, tavapärase tähendus vaatamata nende kontekstile. Need, kes rakendavad sõnasõnalist reeglit tihti räägivad sõnade sõnastusliku tähenduse kasutamisest, kuid sõnastikud annavad mitmeid alternatiivseid tähendusi. Sõnasõnalist käsitlust ei saa kasutada üldiste sõnade puhul, kuna nendel sõnadel võib olla mitmeid erinevaid tähendusi. Üsna tihti kohtud leiavad, et sõnade tähendus on selge, kuid siis jäävad eriarvamustele tõlgenduse osas⁴¹³. Sõnasõnalist tähendust ja tavapärast tähendust rakendades kohtud ei esita tõendeid küsimuse all oleva sõna tähenduse kohta. See tähendab, et konkreetse kaasuse tulemus tehakse kindlaks lähtudes konkreetse kohtuniku lingvistilisest arusaamisest, mis baseerub tema teadmistel, väärtustel ja hoiakutel. Kohtusaalis on kaks poolt, keda esindavad advokaadid ja kes vaidlevad konkreetse sätte tähenduse üle. Ei oleks mõttekas lahendada küsimust nende vahel viitega sõnasõnalisele reeglile kui kaks tähendust on omavahel võitluses. Professor Glanville Williams on väitnud, et sageli üks pool viitab sõnade esmasele tähendusele ning teine pool sõnade sekundaarsele tähendusele ning mõislikku valikut ei saa teha ilma konteksti arvestamata⁴¹⁴.

⁴⁰⁸ Paunio, E. Legal Certainty in Multilingual EU Law. Language, Discourse and Reasoning at the European Court of Justice. Ashgate, 2013. P 115, 118.

⁴⁰⁹ Lindroos Hovinheimo, S. Justice and the Ethics of Legal Interpretation. Routledge, 2012. P 57.

⁴¹⁰ Jemielniak, J. Miklaszewicz, P. Interpretation of Law in the Global World: From Particularism to a Universal Approach. Springer Science & Business Media, 2010. P 50.

⁴¹¹ Endicott, T. Linguistic Indeterminacy. Oxford Journal Of Legal Studies, 16 (4), 667-697. P 697.

⁴¹² Bennion, F.A.R. Understanding Common Law Legislation: Drafting and Interpretation . Oxford University Press, 2001, p 82.

⁴¹³ *London and N.E. Railway Co. v. Berriman* [1946] AC 278. In *Ellerman Lines v.*

Murray [1931] AC 126, kus kohtunikud nõustusid, et tähendus oli selge, kuid esitati sellest hoolimata 3 erinevat käsitlust selge tähenduse kohta.

⁴¹⁴ Glanville Williams, 'The Meaning of Literal Interpretation', *New Law Journal*, 1981, pp. 1128, 1149.

Kõige tavalisem vastus sõnasõnalise reegli pooldajatelt on, et vaatamata esinevatele probleemidele see reegel soodustab õiguskindlust, mis on aga iga õigussüsteemi üks peamisi eesmärke. Kui kõik kohtunikud järgiksid sõnasõnalist reeglit, siis võiks see mingil määral suurendada õiguskindlust, kuid praktikas see ei toimi, kuna isegi kõige suuremad sõnasõnalise reegli pooldajad kasutavad alternatiivseid tõlgendamise meetodeid⁴¹⁵.

Ruth Sullivani arvates selge tähenduse reegel tähendab erinevate inimeste jaoks erinevaid asju. Selge tähenduse reegel lähtub ebaõigetest oletustest keele kohta ning sellest, kuidas tähendust konstrueeritakse tekstidest. Selge tähenduse reegli pooldajad leiavad, et tekst sisaldab tähendusi, mis on, kas selged või mitmetähenduslikud. Kui teksti tähendus on selge, siis pole teksti tõlgendamine vajalik, kuna lugeja vajab üksnes lingvistilist kompetentsust teksti selguse kindlakstegemiseks. Selle käsitluse kohaselt on teksti lugemine objektiivne ning impersonaalne ja viib tulemusteni, mis kõigi jaoks on ühesugused⁴¹⁶. Sellist teksti lugemise käsitlust kirjeldatakse terminiga „kanalimetafoor“ (conduit metaphor). Georgia Green on sellega seoses väitnud, et kanalimetafoori järgi lingvistilised väljendeid võrreldakse laevadega ja torudega, kuhu mõtted, ideed ja tähendused on valatud ja millest neid saab välja võtta just sellistena nagu nad olid kanalisse asetatud. Kui aktsepteerida kanalimetafoori, siis pooldatakse käsitlust, et kommunikatsioon saavutatakse sama kergelt nagu tassi piima serveerimine või paki saatmine ning korrektselt valitud lingvistilised väljendid teevad korralikult kogu töö. Kanalimetafoori asemel tuleks tekste käsitleda plaanina, mis pigem juhendavad ja piiravad tähenduse konstrueerimist lugejate poolt, mitte aga sellise protsessina, kus puutumatu tekst kantakse edasi ühest meelest teise.⁴¹⁷ Selline ulatuslik mitmetähenduslikkus jääb enamus juhtudel märkamata, kuna lugejad automaatselt ja alateadvuslikult ilmsete vastuvõetamatute võimaluste välistamiseks tuginevad kontekstuaalsetele vihjetele. Selle käsitluse kohaselt tähenduse konstrueerimine on personaalne ja subjektiivne ja ei ole mingisugust garantiid, et lugeja arusaam langeb kokku autori poolt kavatseduga või teiste lugejate poolt antud tähendusega⁴¹⁸. Plaanide metafoor (blueprint metaphor) ei tähenda, et tekstid on tähendusetud või kommunikatsioon on võimatu. Pigem tähendab see, et tekstist endast jääb väheks. Tekstid on alati tehtud teatud keeles, mis järgivad teatud reegleid ja mille märgid tähistavad või

⁴¹⁵ J. A. Corry, 'Administrative Law: Interpretation of Statutes', *University of Toronto Law Journal*. 1935, p. 286 at pp. 301–03.

⁴¹⁶ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 9.

⁴¹⁷ Green, G. *Pragmatics and Natural Language Understanding*. 2 ed. Mahwah, New Jersey, 1996. P 10.

⁴¹⁸ Green, G. *Pragmatics and Natural Language Understanding*. 2 ed. Mahwah, New Jersey, 1996. P 11.

vihjavad suuremal või vähemal määral kindlatele tähendustele. Lisaks toovad kuulajad teksti oma kultuurilise, psühholoogilise ja kontseptuaalse tausta. Muidugi teksti tähendust saab mõista ainult tuues midagi teksti, mida seal ei ole olemas ja see midagi, mitte olles teksti osa, saab võtta ainult konteksti osana⁴¹⁹. Lugejad toovad teksti sisse oma teadmise ja mitte ainult teadmise keelest, vaid ka nende terve mõistuse, mis koosneb väärtustest, eeldustest, informatsioonist, oskustest ja muudest asjaoludest, mida jagatakse teistega ja personaalsetest ja professionaalsetest olukordadest tuletatud personaalsed teadmised ja kogemused. Kui kohtunikud nagu teisedki lugejad loevad õigusakte, siis nad paratamatult tuginevad sellele, mida nad teavad- varasemad kogemused õigusaktidega, ettekujutus seaduse eesmärgist ja võimalikest tagajärgedest, arusaamine seaduste vastuvõtmise tavadest jne. Kohtunike teadmine kujundab nende seisukoha sellest, mis on õige, normaalne, mõistlik, usaldusväärne, soovitatav ja õiglane ja see kõik kokku kujundab nende ettekujutuse tähendusest ja kui selge see tähendus on⁴²⁰.

Asjaolu, et mitmetähenduslikkus võib olla vaataja silmades, vähendab selge tähenduse reegli veenvust ja põhiväidet, et selge tähenduse rakendamine soodustab õiguskindlust ja ühetaolist kohaldamist⁴²¹, veelgi. Selge tähenduse reegli probleemiks on see, et pole selge, milline tähendus on selge⁴²². Mulje selgusest on sageli pigem rohkem ettekujutuse puudumise kui hea arusaamise tulemus⁴²³.

Friedrich Waismann on väitnud, et inimeste piiratud teadmiste tõttu tulevikust näiliselt ka kõige täpsem ja spetsiifilisem keel võib muutuda ebaselgeks. Varem või hiljem selge keel seisab silmitsi ettenägematu probleemiga. Kui vastasseis aset leiab, siis tõenäoliselt ei teata enam mida teha, sest keel ei ole enam selge⁴²⁴. Flores rõhutab, et õiguse ratsionaalsuse normid ei dikteeri ette sõnasõnalise tähendusega kaasnevat tulemust, s.t seega tulemus võib sõnasõnalisest tähendusest erineda⁴²⁵.

Marcin Matczak leiab, et kuna keel on üksnes maailma disainimise vahend, siis seaduse poolt disainitud tulevik on ülimuslik ning keel on sekundaarne. Disaini ratsionaalsuse säilitamise

⁴¹⁹ Gracia, J. A Theory of Textuality: The Logic and Epistemology. Albany, New York: State University of N.Y Press, 1995. P 29.

⁴²⁰ Sullivan, R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. 4. edition. LexisNexis Butterworths, 2002. P 16.

⁴²¹ Miller, G. P. Pragmatics and The Maxims of Interpretation. 1990 Wis. L. Rev. 1223 1990.

⁴²² Lasky, Eric S. Perplexing Problems with Plain Meaning. 27 Hofstra L. Rev. 891 1998-1999. P 910.

⁴²³ Perelman, Ch. Logique juridique: Nouvelle rhétorique. Paris, Dalloz, 1979. P 36.

⁴²⁴ Sunstein, Cass R. Legal Reasoning and Political Conflict. Oxford University Press, 1996. P 125. Antony Flew ed. Essays on Logic and Language: First Series (Oxford: Blackwell, 1951), pp. 117-44.

⁴²⁵ Waluchow, W. Sciaraffa, S. Philosophical Foundations of the Nature of Law. Oxford University Press, 2013. P 115-120.

eesmärgil võib ohverdada keele ratsionaalsust. Edukalt kavandatud tuleviku reaalsus sõltub reaalsuse kujutise kooskõlast, mitte aga keelest, mis pilti kirjeldab. Aksioloogilise ratsionaalsuse eelistamine lingvistilisele ratsionaalsusele on ratsionaalsuse mõistmise loomulik element⁴²⁶. Matczaki arvates ei ole seadusandja semantiline kavatsus (lokutiivne kavatsus) tõlgendajale siduv ning seda võib eirata⁴²⁷.

Kui kohus ei korrigeeriks absurdseid tulemusi, siis peaks seadusandja oluliselt rohkem ressursse ja aega kulutama võimalike tõusetuvate probleemide välja selgitamisele, kuid see takistaks oluliselt seadusandja tööd. Kohtule omistataksegi piiratud roll siis kui kohut peetakse ebausaldusväärseks ja arvatakse, et ta saa hakkama õiguslike probleemidega konkreetses situatsioonis (peab järgima plaani pimedalt ilma seda arendamata)⁴²⁸. Umbusklikumad õigussüsteemid nõuavadki piiravat tõlgendamise metodoloogiat nagu tekstualism, samas kui rohkem usaldavad õigussüsteemid lubavad suuremat diskretsiooni⁴²⁹. Sayde leiab, et õiguskindluse tähtsust ei saa küll eitada, kuid ta vaidlustab põhjendatult õiguskindluse senist ülimuslikkust õiguse kongruentsuse ees. Kui riigi võimu rakendamine ei tohiks olla ennustamatu, siis ei tohiks see olla samuti absurdne. Teiste sõnadega avalik võim ei tohiks jõustada absurdseid tulemusi⁴³⁰. Ka lord Mance on oma väitega, et õiguskindlus ei ole õiguse ülim eesmärk, seadnud õiguskindluse ülimuslikkuse kahtluse alla⁴³¹. Ka Euroopa Kohtu jurist on oma kohtule esitatud ettepanekus leidnud, et õiguskindlus peab olema tasakaalus muude õigussüsteemi väärtustega⁴³². Õiguskindluse illusioon tähendab, et konkreetsetel juhtudel peab õigusnormide jäikust sageli lahjendama absurdse tulemuse vältimiseks⁴³³. Linntam on põhjendatult leidnud, et korrapära ja stabiilsus ei tohiks siiski olla ettekäändeks masinlikult ühetaoliste otsuste tegemisele⁴³⁴. Õiguskindluse printsiip ise ei ole

⁴²⁶ Matczak, Marcin, *Argumentum Ad Absurdum and the Rational Legislator Assumption – Critical Analysis* (May 27, 2014). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2442499>. P 1, 5, 8, 11.

⁴²⁷ Matczak, Marcin, *Three Types of Intention in Lawmaking* (January 29, 2015). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2557757>. P 1, 19.

⁴²⁸ Shapiro, Scott J. *Legality*. Harvard University Press, 2011. P 353.

⁴²⁹ Shapiro, Scott J. *Legality*. Harvard University Press, 2011. P 332-337.

⁴³⁰ Saydé, Alexandre. *Abuse of EU Law and Regulation of the Internal Market*. Bloomsbury Publishing, 2014. P 213.

⁴³¹ Lord Mance, J. *Should the law be certain?* Kättesaadav https://www.supremecourt.uk/docs/speech_111011.pdf.

⁴³² AG Maduro. Case C-255/02 Halifax (2006) ECR I-1609, para 84.

⁴³³ Saydé, Alexandre. *Abuse of EU Law and Regulation of the Internal Market*. Bloomsbury Publishing, 2014. P 214.

⁴³⁴ Linntam, M. Õigluse idee kui argument Eesti Vabariigi Riigikohtus ja Euroopa Kohtus. *Juridica* nr 1, 2002. lk 3-10.

absoluutne⁴³⁵ ja teda ei tule käsitleda paindumatu ning jäigana⁴³⁶. Lisaks on juhtumite ühetaolisest lahendamise vähe kasu, kui need juhtumid lahendatakse ühtemoodi halvasti. Stabiilsus ja ettenähtavus ei saa olla õiguse kõrgema järgu väärtused, mis on üle isegi õiglusest⁴³⁷. Scott Shapiro väitega, et mõistlik õigussüsteem on siiski selline, mis üritab luua tasakaalu ühelt poolt selguse, ennustatavuse, piirangu ning korrektsuse, paindlikkuse ja diskretsiooni vahel⁴³⁸, tuleb nõustuda.

Õiguse adressaadi seisukohast vaadatuna on põhjendatud arvestada, et kui sõna tähendus on väga absurdne, siis avalikkus ei tugine tegevustes absurdsele tõlgendusele ja tõlgendajad ei saa väita, et neid on ebaõiglaselt eksitatud seaduse sõnastusega⁴³⁹. Absurd paneb keele kompetentse kasutaja tõlgendama keelt viisil, mis väldib mõeldamatut tulemust⁴⁴⁰. Kui seadus on väga ebamõistlik või väga ebaõiglane, ilmselgelt absurdne või moraalselt vastuvõetamatu siis on põhjendatud, et pooled ootavad üksteiselt sellise normi vältimist⁴⁴¹. Hoecke arvates enne käituma asumist üksnes vähesed isikud loevad seadusi ja konsulteerivad juristidega. Enamus inimesi lähtuvad oma piiratud teadmistest kehtiva õiguse kohta ja lähtuvad oma moraalsetest uskumustest, õiglusest, mõistlikkusest. Inimesed ei oota, et kohtud kohaldavad seadusi sõnasõnaliselt tähenduses, kuna nad ise ei teagi neid tekste. Pigem ootavad inimesed kohtunikelt mõistlikke ning õiglaseid otsuseid⁴⁴², kuna iga ebaõiglus nõrgestab uskumust, et me elame ratsionaalsete ja õiglaste seaduste keskel. Iga ebamõistliku regulatsiooni ohvri jaoks kogemus ebamõistlikust regulatsioonist on demoraliseeriv ja frustratsiooniv⁴⁴³. Õigus võib kannatuste tekitamise asemel teha head ning kohtunik peab tegema vastutustundliku otsuse, mis arvestab nende isikute perspektiividega, keda otsuse tagajärjed mõjutavad⁴⁴⁴.

Magistritöö autori arvates eelnev käsitlus näitab, et absurdseid tulemusi tuleb tõlgendamisel vältida. Seejuures nõustub autor du Plessise kriitilise väitega, et kes või mis määravad

⁴³⁵ Paunio, E. Legal Certainty in Multilingual EU Law. Language, Discourse and Reasoning at the European Court of Justice. Ashgate, 2013. P 74.

⁴³⁶ Solum, Lawrence B. Equity and The Rule of Law, In Ian Shapiro. The Rule of Law. Volume 36 of NOMOS series. The American Society of Political and Legal Philosophy Series. Publisher NYU Press, 1995. P 174.

⁴³⁷ Luban, D. Legal Modernism. University of Michigan Press, 1997. P 103.

⁴³⁸ Shapiro, Scott J. Legality. Harvard University Press, 2011. P 258.

⁴³⁹ Word-Meaning in Legal Interpretation. P 30. Kättesaadav <http://web.law.columbia.edu/sites/default/files/microsites/law-theory-workshop/files/Sinnott-Armstrong.pdf>.

⁴⁴⁰ Gold, Andrew S. Absurd Results, Scrivener's Errors, and Statutory Interpretation. University of Cincinnati Law Review, Vol. 75, p. 25, 2006. P 74. Kättesaadav SSRN: <http://ssrn.com/abstract=960584>.

⁴⁴¹ Mutual Expectations: A Conventionalist Theory of Law. P 191.

⁴⁴² Hoecke, M van. Law as Communication. Hart Publishing, 2002. P 153.

⁴⁴³ Bardach, E., Kagan, Robert A. Going by the Book: The Problem of Regulatory Unreasonableness. Transaction Publishers, 2010, p

⁴⁴⁴ Lindroos Hovinheimo, S. Justice and the Ethics of Legal Interpretation. Routledge, 2012, p 151, 161, 162.

kindlaks, millal on absurdsus piisavalt silmatorkav absurdi reegli kohaldamiseks, sest absurdsus on niikuinii mõttetu ning keeruline on praktikas põhjendada absurdi silmatorkavust või ilmselgust. Samal seisukohal on ka U. Linderfalk⁴⁴⁵.

Samas on magistritöö autor esitanud ka põhjendused, millest tulenevalt seaduse esmapilgul selge tekst ei takista absurdi reegli rakendamist, s.t absurdse tulemuse vältimist. Kui seadus on arulage, siis ei oma määravat tähendust, et seadus on sõnastuselt ühemõtteline⁴⁴⁶. Lisaks ilmneb eelnevalt viidatud teoreetilisest kirjandusest, et sõnasõnaline reegel on oma tähtsust kaasajal minetamas ning millest tulenevalt tuleb magistritöö autori arvates ka ühemõttelise teksti korral absurdset tulemust vältida. Seda ei saa kohus loomulikult teha kergekäeliselt, vaid kohtuotsust põhjalikult põhjendades. Ka õiguskirjanduses on leitud, et kohtunikul, kes otsustab mitte rakendada reegli sõnasõnalist tõlgendust absurdsetest tagajärgedest tulenevalt, on eriline kohtuotsuse põhjendamise kohustus. Esiteks peab ta põhjendama, miks näiteks grammatiline ja süstemaatiline tõlgendamise meetod ei paku aktsepteeritavat lahendust ning teiseks peab kohus selgitama, miks kohtuotsuse tagajärjed on vastuvõetamatud ratsionaalse seadusandja vaatenurgast lähtudes ja viitama normi aluseks olevatele eesmärkidele, printsiipidele ja väärtustele⁴⁴⁷.

⁴⁴⁵ Linderfalk, U. On the Interpretation of Treaties: The Modern International Law as Expressed in the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties. Springer Science & Business Media, 2007, p 343.

⁴⁴⁶ Fowler, Thomas L. When Statutes are absurd. North Carolina State Bar Journal (Fall 2003), p 14.

⁴⁴⁷ Feteris, Eveline T. Arguments from Unacceptable Consequences and a Reasonable Application of Law. P 5.

Kokkuvõte

Kuna seadusandja ei näe ette kõiki tulevikus tõusetuda võivaid probleeme ning õigusnormide tekstid sisaldavad lünki, hägusust, mitmetähenduslikkust ja vastuolusid, siis on kohtuniku ülesandeks tõlgendamise abil need välja selgitada ja tekkinud praktilised probleemid lahendada. Tõlgendamise eesmärgiks ongi edendada muuhulgas kahte fundamentaalset eesmärki, mida enamus riikidest taotleb - õiglust ja õiguskindlust. Nende eesmärkide teostamine tekitab tulemusel, mis on õiglasel, mõistlikul ja prognoositav. Mõistlikkus peegeldab ühiskonna, kus tõlgendamine aset leiab, ootusi tagajärgede osas. Üksnes seaduse sättest lähtumine tähendaks inimese saatuse paragrahvi järgi parajaks lõikamist. Tõlgendamise praktika, mis baseerub ühel kindlal meetodil, toob aga sageli kaasa ebamõistlikud tulemused. Tõlgendamise ülesanne ei olegi sellepärast mitte ainult leida tõde, vaid lahendada ka aktuaalseid praktilisi probleeme. Üheks selliseks praktilisi probleeme lahendada üritavaks tõlgendamise meetodiks on absurdi reegel, mille kohaselt välditakse õigusakti teksti nii ühe- kui ka mitmehenduslikkust kui see toob kaasa absurdsed või moraalselt vastumeelsed tulemused.

Käesoleva magistr töö eesmärgiks oli uurida absurdi reeglit, mida pole õiguskirjanduses uuritud, lähemalt, selgitada absurdi reegli seost tõlgendamise kriteeriumitega, uurida absurdi erinevaid tüüpe, absurdsed tulemused vältimise legitiimset alust ning kontrollida hüpoteesi, kas seaduse sätte sõnasõnaline tähendus, mis toob kaasa absurdsed tulemused, tuleb tagasi lükata, paikapidavust.

Kuna Eesti õiguskirjanduses ei ole absurdsed tulemused vältimise temaatikat õiguse tõlgendamise kontekstis uuritud ning Eesti kohtupraktika selles küsimus on väga napp, siis käesolevas töös tõstatatud küsimustele vastuste saamiseks tuli peamiselt uurida välisriikide õiguskirjandust ja kohtupraktikat (teine peatükk).

Absurdi reegel võimaldab kohtutel ignoreerida seaduse teksti üldlevinud tähendust kui see tähendus toob kaasa absurdsed tagajärjed, sest eeldatakse, et seadusandja ei soovi kehtestada seadust, millel on absurdsed tagajärjed.

Magistr tööst nähtub, et kõik arenenud riigid on aktsepteerinud, et seaduste tõlgendamisel kehtib absurdsed tulemused vältimise reegel ehk mõistliku seadusandja, kes ei soovi absurdsed tulemusi, eeldus. Samuti nähtub magistr tööst, et kõikides uuritud riikides (Inglismaa, Iirimaa, Kanada, Ameerika Ühendriigid, Saksamaa, Prantsusmaa, India, Lõuna-Aafrika) õiguse

tõlgendamisel absurdseid tulemusi välditakse, kuid riikide praktika erines küsimuses, kas absurdset tulemust tuleb vältida üksnes olukorras, kus seaduse tekst on mitmetähenduslik või ka olukorras, kus seaduse tekst on ühemõtteline.

Absurdi tüüpidena on Austraalia, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Iirimaa, Kanada ja India praktikas muuhulgas käsitletud võimatuid, veidraid, seletamatuid, mõeldamatuid, naeruväärseid ning terve mõistuse vastaseid tulemusi ning kõrvalekaldumisi seaduse eesmärgist. Lisaks on absurdsena käsitletud õigusemõistmise tõhusust häirivaid, teostamatuid, mittetöötavaid, ebamugavust tekitavaid, anomaalseid, ebaloogilisi, kasutuid, mõttetuid, kunstlikke tulemusi, irratsionaalseid eristusi, ebaproportsionaalsust, vastukaaluks tekkivat ebaproportsionaalset kahju ning seadusest tulenevaid kohustusi, mida on võimatu täita.

Lisaks selgus magistritööst, et Austraalia, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Iirimaa, Kanada kohtupraktikas ei ole veel väljakujunenud ühest ja seisukohta küsimuses, kas seaduse ühemõttelist sõnasõnalist tähendust, mis on toonud kaasa absurdse tulemuse, tuleb vältida või mitte. Kohtud on leidnud nii, et absurdset tulemust tuleb vältida ka seaduse selge sõnasõnalise tähenduse korral kui ka seda, et seaduse teksti selge tähenduse korral absurdi reeglit ei rakendata. Kanadas on täpsustatud, et mida suurema absurdiga on tegu seda rohkem sõnasõnalisest tähendusest eemaldumist tolereeritakse ning mida selgem on teksti sõnastus, seda suurem absurdsus peab olema teksti eiramise õigustamiseks. Lõuna-Aafrikas absurdi reeglit rakendatakse seaduse teksti sõnasõnalise tähenduse korral üldjuhul siis, kui on tegemist silmatorkava absurdiga. India kohtupraktikas valdavalt, välja arvatud mõned üksikud erandid, on leitud, et absurdi reeglit seaduse sätte selge sõnasõnalise tähenduse puhul ei rakendata. Prantsusmaal seaduse sõnasõnaline tähendus ei takista absurdi reegli rakendamist. Ameerika Ühendriikide kohtupraktikas on seejuures leitud, et kui seaduse sätte sõnasõnaline tähendus toob kaasa absurdse tulemuse, siis ei saa seaduse sätte puhul tegemist olla ühemõttelise või selge tekstiga.

Eesti Riigikohus on absurdi reeglit vähe rakendanud, kuid Tallinna Ringkonnakohus on vastupidiselt magistritöö autori hüpoteesile ebamõistliku tulemuse kaasa toonud normi kohaldanud põhjusel, et kohus ei saa seadusandja asemel kehtestada norme, mida seadusandja pole kas tähelepanematusel, kogenematusel või teadlikult kehtestanud.

Kuna absurdi reegli aluseks on mõistlikkus, õigluspärasus ja ratsionaalse seadusandja presumptsioon, mille kohaselt seadusandja ei soovi, et seadused toovad kaasa absurdseid tagajärgi, siis absurdi reegli täielik välistamine tähendaks ka mõistlikkuse, õigluse eitamist

ning tähendaks absurdsete tagajärgede, ebamõistliku seadusandja ja ebamõistliku õigussüsteemi aktsepteerimist. Magistritöö autor ei toeta väidet, et seaduse sõnasõnalist tähendust tuleb igas olukorras järgida. Üldjuhul ja vastuolude puudumise korral järgitakse seaduse sõnade üldlevinud tähendust, kuid erandjuhtudel, nagu näiteks absurdsse tulemuse korral, tuleb seaduse sõnasõnalist kui ka ühemõttelist tähendust eirata, et tagada üksikjuhtumi õiglane ja mõistlik lahendamine. Seega magistritöö autor leiab, et õiguskindlus ei ole ülimuslik mõistlikkuse ja õigluspärasuse ees. Normi adressaadi seisukohast vaadatuna tuleb arvestada, et kui sõna tähendus on absurdne, siis avalikkus ei tuginen tegevustes absurdssele tõlgendusele ja tõlgendajad ei saa väita, et neid on ebaõiglaselt eksitatud seaduse sõnastusega. Absurd paneb keele kompetentse kasutaja tõlgendama keelt viisil, mis väldib mõeldamatut tulemust. Kui seadus on väga ebamõistlik või väga ebaõiglane, ilmselgelt absurdne või moraalselt vastuvõetamatu, siis on põhjendatud, et pooled ootavad üksteiselt sellise normi vältimist. Enamus inimesi lähtuvad oma piiratud teadmistest kehtiva õiguse kohta ja tuginevad oma moraalsetele uskumustele, õiglustundele ja mõistlikkusele. Inimesed ei oota, et kohtud kohaldavad seadusi sõnasõnalisel tähenduses, vaid pigem oodatakse kohtunikelt mõistlikke ning õiglaseid otsuseid, kuna iga ebaõiglus nõrgestab uskumust, et me elame ratsionaalsete ja õiglaste seaduste keskel. Iga ebamõistliku regulatsiooni ohvri jaoks kogemus ebamõistlikust regulatsioonist on demoraliseeriv ja frustreeriv. Kohtunik peab tegema vastutustundliku otsuse, mis arvestab nende isikute perspektiividega, keda otsuse tagajärjed mõjutavad. Korrapära ja stabiilsus ei tohiks siiski olla ettekäändeks masinlikult ühetaoliste otsuste tegemisele.

Õiguskirjanduses märgitu kohaselt absurdsse tulemuse tuvastamise korral peab kohtu roll olema aktiivsem ning arvestades lisaks käesolevas magistritöös viidatud teoorias väljendatud seisukohti, teen ettepaneku, et absurdi reeglit rakendatakse Eestis ka olukorras, kus seaduse sätte sõnastus on selge ja ühemõtteline.

Käesoleva töö autori arvates magistritöös välja toodud seisukohad kinnitavad magistritöös välja toodud hüpoteesi, et absurdsseid tulemusi tuleb nii ühe- kui ka mitmetähendusliku sätte korral rakendada. Kuna absurdi reeglit pole Eestis uuritud, siis käesolev magistritöö eesmärk täita seda tühimikku sai täidetud.

The use of absurdity rule in interpreting laws in foreign and Estonian legal practice

Summary

Since the legislator cannot foresee all the problems which may arise in the future, and the texts of laws contain gaps, unclearness, ambiguities and contradictions, it is the task of the judge to identify and solve practical problems encountered when interpreting the text. The aim of the interpretation, among other things, is to promote the two fundamental objectives which the majority of the countries are applying for – justice and legal certainty. Achieving these goals generates fair, reasonable and predictable results. Reasonableness reflects the expectations towards consequences of a society in which the interpretation takes place. To emanate only from the provision of the law would mean forming the human destiny according to paragraphs. Interpretation of the law which is based on a particular method, however, will often result in unreasonable results. Because of that, the task of the interpretation is not only to find the truth but also to address current practical problems. One of these interpretation methods which tries to solve the practical problems is the absurdity rule according to what the single meaning or the ambiguity of the legislation is to be avoided, if it brings along absurd or morally reluctant results.

The aim of this thesis is to examine more closely the absurdity rule that has not been studied before in Estonian legal literature, clarify the relationship between absurdity rule and the interpretation criteria, to examine the different types of absurdity and the legitimate grounds of preventing absurd results, and also test the hypothesis that the clear or common meaning of a legal provision which leads to an absurd result must be rejected.

As there are no previous studies in Estonian legal literature regarding topics such as avoiding absurd results in the context of interpreting the law, and the judicial practice in this matter is very scarce in Estonia, to get answers to the questions raised in this thesis, mainly the foreign legal literature and jurisprudence had to be studied (the second chapter).

The absurdity rule allows courts to ignore the common meaning of the text of law if it results in absurd consequences, because it is assumed that the legislator doesn't want to lay down the law which has got an absurd consequences.

This thesis shows that all developed countries have accepted that the rule of avoiding absurd results applies to interpreting the law, or in other words, it is assumed that there is a reasonable legislator who does not want absurd results. It also comes out from the thesis that in all the studied countries (Great Britain, Ireland, Canada, the United States, Germany, France, India, South Africa) the absurd results are avoided when interpreting the laws, but the practices of different countries differ on the question whether an absurd result should be avoided only in situations where the text of law is ambiguous, or also in situations where the text of law is unambiguous.

In practices of Australia, the United States, England, Ireland, Canada and India there are, among other things, dealt with the following types of absurd: impossible, weird, unexplainable, unthinkable, ridiculous and illogical results, and also deviations from the goal of the law. In addition, results that interfere with the effectiveness of the administration of justice, that are impracticable, not working, causing discomfort, are anomalous, irrational, disproportional or causing disproportional damage as a counterbalance or causing legal obligations that are impossible to meet, are handled as absurd.

In addition, the thesis showed that in the judicial practices of Australia, the United States, England, Ireland and Canada there is not yet one undubious standpoint settled on the question of whether the unambiguous literal meaning of the law which is brought to an absurd result should be prevented or not. The courts have decided both ways – the absurd results must be avoided even in case of clear and literal meaning of the law, and also that if the meaning of the law is clear, the absurdity rule is not applied. Canada has stated that the greater absurdity is, the more moving away from the literal meaning is tolerated, and the clearer the wording of a text is, the greater must be the absurdity to justify the ignoring of the text. In South Africa, the absurdity rule is applied on the literal meaning of the law generally in cases when it comes to striking absurdity. In Indian judicial practice it is decided that mostly, except for a few exceptions, the absurdity rule does not apply to the literal meaning of the provision of the law. In France, the literal meaning doesn't obstruct the application of the absurdity rule. American jurisprudence has found that when the literal meaning of a provision leads to an absurd result, it can not be literal or clear text.

The Estonian Supreme Court has little applied the absurdity rule, but the Tallinn Circuit Court, contrary to the hypothesis of the author of the thesis, has applied the norm that brought along the unreasonable result due to the reason that the court can not impose on norms that the legislator has not applied because of oversights, inexperience or deliberately.

Since the absurdity rule is based on reasonableness, equity and a rational legislative presumption that the legislator does not want that laws lead to an absurd consequences, the complete exclusion of the absurdity rule would also mean the negation of reasonableness and equity, and the acceptance of absurd results, unreasonable legislator and unreasonable legal system. The author of this thesis doesn't support the claim that the literal meaning of the law must be respected in all circumstances. In general and in case there are no contradictions, the common meanings of the words are followed, but in exceptional cases, such as the case of absurd result, the literal and unambiguous meaning of the law must be ignored in order to ensure a fair and reasonable settlement of the individual case. Thus, the author of the thesis claims that legal certainty can not prevail over the reasonableness and fairness. From the point of view of the addressee of the norm it must be taken into account that if the meaning of the word is absurd, the publicity does not rely on the absurd interpretations in its actions, and the interpreter cannot claim that they have been unfairly misled by the wording of the law. Absurdity makes the competent language user to interpret the language in a way that avoids the unthinkable outcome. If the law is very unreasonable or very unjust, clearly absurd or morally unacceptable, it is reasoned that the parties expect avoiding such a norm. Most people emanate from their limited knowledge of the applicable law and rely on their moral beliefs, sense of justice and prudence. People do not expect the courts to apply the laws in its literal sense but rather it is expected reasonable and fair decisions from the judges, since every injustice weakens the belief that we live in the middle of the rational and fair laws. For any victim of an unreasonable regulation, the experience of unreasonable regulation is demoralising and frustrating. The judge has to make a responsible decision which takes into account the perspectives of those persons who are affected by the consequences of the decision. However, orderliness and stability should not be an excuse for mechanically uniform decisions.

According to the legal literature, in cases where the absurd results are ascertained, the court's role has to be more active, and taking into account the views expressed in the theory cited in

this thesis, I propose that the absurdity rule should be applied in Estonia also in situations where the wording of a provision is clear and unambiguous.

The author of this thesis claims that the views cited in this thesis confirm the outlined hypothesis that the absurd results have to be implemented in case of ambiguous and unambiguous provisions. Since the absurdity rule has not been examined in Estonia before, this thesis reached its goal to fill in this gap.

Kasutatud kirjandus

1. Aarnio, A. Õiguse tõlgendamise teooria. Avatud Eesti Fond, 1996.
2. Alexy, R. A theory of legal argumentation. The theory of rational discourse as theory of legal justification. Oxford: Clarendon Press, 1989.
3. Alexy, Robert. 1999-a. A Defence of Radbruch's Formula. In Recrafting the Rule of Law: The Limits of the Legal Order, ed. David Dyzenhaus, 15-39. Oxford: Hart Publishing.
4. Araszkiewicz, M; Banas, P. Gizbert-Studnicki, T; Pleszka, K. Problems of Normativity, Rules and Rule-Following. Springer, 2014.
5. Astrov, A. Seadus või terve mõistus? Eesti keeleseaduse rakendamise on Toomas Hendrik Ilvese näitel meelevaldne. Arvamus. Postimees, 12.03.2007.
6. Astrov, A. Seadus või terve mõistus? Eesti keeleseaduse rakendamise on Toomas Hendrik Ilvese näitel meelevaldne. Arvamus. Postimees, 12.03.2007.
7. Atkinson, L, Majury, D. Law, Mystery, and the Humanities: Collected Essays. University of Toronto Press, 2008.
8. Atria, F. Legal Reasoning and Legal Theory Revisited. Law and Philosophy, Vol. 18, No. 5, Laws, Facts, and Values (Sep., 1999), pp. 537-577.
9. Avila, H. Theory of Legal Principles. Springer, 2007.
10. Barak, A. Purposive Interpretation in Law. Princeton University Press, 2005.
11. Barak, A. The Judge in a Democracy. Princeton University Press, 2009.
12. Bardach, E., Kagan, Robert A. Going by the Book: The Problem of Regulatory Unreasonableness. Transaction Publishers, 2010.
13. Barden, G. Murphy, T. Law and Justice in Community. Oxford University Press, 2010.
14. Beck, G. The Legal Reasoning of the Court of Justice of the EU. Bloomsbury Publishing, 2013.
15. Bennion, F.A.R. Understanding Common Law Legislation: Drafting and Interpretation . Oxford University Press, 2001.
16. Bennion. F.A.R. Bennio on Statutory Interpretation. Fifth edition. LexisNexis Butterworth, 2010.
17. Bergel, Jean-Louis. METHODOLOGIE JURIDIQUE) (2001).
18. Berteau, S. Towards A New Paradigm of Legal Certainty. Legisprudence 2, 2008, 25-45. Kättesaadav SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2112999>.

19. Black's Law Dictionary (1968).
20. Blatt, William S. The History of Statutory Interpretation: A Study in Form and Substance. *Cardozo Law Review*, Vol. 6, Issue 4 (Summer 1985), pp. 799-846.
21. Bongiovanni, G, Sartor, G, Valentini, C. Reasonableness and Law. Springer Science & Business Media, 2009.
22. Brederode, Richard E. Krever. Legal Interpretation of Tax Law. Kluwer Law International, 2014.
23. Brozek, B. Legal Interpretation and Coherence. In *Coherence: Insights from Philosophy, Jurisprudence and Artificial Intelligence*. Springer Science+Business Media Dordrecht, 2013.
24. Brugger, W. Concretization of Law and Statutory Interpretation. 11 *Tul. Eur. & Civ. L.F.* 207 1996.
25. Brugger, W. Legal Interpretation, Schools of Jurisprudence, and Anthropology: Some Remarks From a German Point of View. 42 *Am. J. Comp. L.* 395 1994.
26. Burke, John. Kohtuniku roll Ameerika õigussüsteemis. *Juridica* nr 3, 1993.
27. Burrows, John. Changing Approach to the Interpretation of Statutes. *Victoria University of Wellington Law Review*, Vol. 33, Issue 3 (2002).
28. Bustamante, T. Dahlman, C. Argument Types and Fallacies in Legal Argumentation. Springer, 2015.
29. C f. Ekardt, F.; Beckmann, K. Polizeivollzugsbeamte und aufschiebende Wirkung – grammatische versus teleologische Auslegungsmethode im öffentlichen Recht. *VerwArch*, 2008.
30. Collins, H. Standard Contract Terms in Europe: A Basis for and a Challenge to European Contract Law. Kluwer Law International, 2008.
31. Conway, G. The Limits of Legal Reasoning and the European Court of Justice. Cambridge University Press, 2012.
32. Corry, J. A. 'Administrative Law: Interpretation of Statutes', *University of Toronto Law Journal*. 1935.
33. Cover, R. Violence and the Word. 95 *Yale L.J.* 1601 1985-1986.
34. Cross, F. The Theory and Practice of Statutory Interpretation. Stanford University Press, 2008.
35. Dahlman, C; Feteris, E. Legal Argumentation Theory: Cross-Disciplinary Perspectives. Springer Science+Business Media Dordrecht 2013.

36. Damele, G. Dogliani, M. On Legal Argumentation Techniques: Towards a Systematic Approach.
37. Darby v. Darby, 135 N.C. App. 627, 628, 521 S.E.2d 741 (1999).
38. Dascal, M. Interpretation and Understanding. John Benjamins B.V, 2003.
39. Dodd, D. Statutory Interpretation in Ireland. Bloomsbury Professional; First Edition, 2007.
40. Dougherty, Veronica M. Absurdity and The Limits of Literalism: Defining the Absurd Result Principle in Statutory Interpretation. 44 Am. U.L. Rev. 127 1994-1995.
41. Du Plessis, L. M. The interpretation of statutes. Butterworths, 1986.
42. Duxbury, N. Elements of Legislation. Cambridge University Press, 2012.
43. Dworkin, R. Law's Empire. 1986.
44. Ebrahim v Minister of the Interior 1977 1 SA 665 (A) 6768 A-G.
45. Elhauge, E. Preference-Estimating Statutory Default Rules. 102 Colum. L. Rev. 2027 2002.
46. Endicott, T. Law is necessary vague. Legal Theory, 7 (4).
47. Endicott, T. Linguistic Indeterminacy. Oxford Journal Of Legal Studies, 16 (4), 667-697.
48. Ernits, M. Avalik väljendusvabadus ja demokraatia. Juridica nr 3, 2007. lk 155-172.
49. Ernits, M. Tõlgendamisest Riigikohtu praktikas. Juridica IX, 2010. Lk 666-686.
50. Ernst A. Kramer, Juristische Methodenlehre, 2. Auflage, 2005.
51. Eskridge, Jr., William N. Dynamic Statutory Interpretation, 135 U. PA. L. REV. 1479 (1987).
52. Estrada v. Burnham, 74 N.C. App. 557, 560, 328 S.E.2d 611 (1985).
53. Fagan, James (1993) "The Legal Phoenix: The Plain Meaning Rule is Dead, Long Live the Rule!," California Western Law Review: Vol.29: No. 2, Article 2.
54. Falcon Y Tella, M. J. Three Dimensional Theory of Law. Brill Academic Publishers, 2010.
55. Feinberg, J. Freedom and Fulfillment: Philosophical Essays. Princeton University Press, 1994.
56. Feteris, Eveline T. Arguments from Unacceptable Consequences and a Reasonable Application of Law.
57. Feteris, Eveline T. Arguments from Unacceptable Consequences and a Reasonable Application of Law.

58. Fletcher, Joseph F. *Situation Ethics: The New Morality*. Westminster John Knox Press, 1966.
59. Focarelli, C. *International Law as Social Construct: The Struggle for Global Justice*. Oxford University Press, 2012.
60. Fowler, Thomas L. When Statutes are absurd. *North Carolina State Bar Journal* (Fall 2003).
61. Frydman, B. Divorcing Power and Reason: Spinoza and the Founding of Modern Law. Kättesaadav <http://ssrn.com/abstract=1980187>.
62. Gallie, W. B. Essentially Contested Concepts. *Proceedings of the Aristotelian Society*. 56 (1956).
63. Germain, C. M. Approaches to Statutory Interpretation and Legislative History in France. 13 *Duke J. Comp. & Int'l L.* 200 2003.
64. Gifford, D. J. *Statutory interpretation*. Law Book Company of Australia, 1990.
65. Gillespie, A. *The English Legal System*. Oxford University Press, 2013.
66. Glanville Williams, 'The Meaning of Literal Interpretation', *New Law Journal*, 1981.
67. Gold, Andrew S. Absurd Results, Scrivener's Errors, and Statutory Interpretation. *University of Cincinnati Law Review*, Vol. 75, p. 25, 2006. Kättesaadav SSRN: <http://ssrn.com/abstract=960584>.
68. Goldswain, GK. The purposive approach to the interpretation of fiscal legislation !the winds of hange. *Meditari Accountancy Research* Vol. 16 No. 2 2008 : 107-121.
69. Gracia, J. *A Theory of Textuality: The Logic and Epistemology*. Albany, New York: SState University of N.Y Press, 1995.
70. Graham, Randy N. *A Unitarian Theory of Statutory Interpretation*. Dissertation, 1999. Graduate Programme in Law Osgoode Hall Law School York University.
71. Green, G. *Pragmatics and Natural Language Understanding*. 2 ed. Mahwah, New Jersey, 1996.
72. Guastini, R. Rule#Scepticism Restated. In Leslie Green and Brian Leiter. *Oxford Studies in Philosophy of Law*. Oxford University Press, 2011.
73. H.L.A. Hart. *The Concept of Law* (2d. ed. 1994).
74. Hadley, Slynn . They Call it Teleological. *Denning Law Journal*, Vol. 7.
75. Hans Küng. *Values and Ethics for the 21st Century*.
76. Hart, H.: *The Concept of Law*. Clarendon Press, Oxford (1961).

77. Heber, C, Sternberg, C. Legal Interpretation of Tax Law: Germany. In Brederode, Richard E. Krever. Legal Interpretation of Tax Law. Kluwer Law International, 2014.
78. Hedley Byrne & CO LTD v Heller and Partners Ltd (1964) AC 465 at 516.
79. Hobbes, T. Leviathan: or, the Matter, Forme and Power of a Commonwealth, Ecclesiastical and Civil (New York, NY: Collier Books, 1962).
80. Hoecke, M van. Law as Communication. Hart Publishing, 2002.
81. Hogan, P. C. On Interpretation. Meaning and Inference in Law, Psychoanalysis, and Literature. University of Georgia Press, 1996.
82. Holzwarth, S. Die Unabhängigkeit des Richters: richterliche Entscheidungsfindung in den Blick genommen. Mohr Siebeck, 2009.
83. https://www.bbvaopenmind.com/wp-content/uploads/2013/10/Values-and-Ethics-for-the-21st-Century_BBVA.pdf.
84. Hutton, Christopher. Language, Meaning and the Law. Edinburgh University Press, 2009.
85. Huxley-Binns, R; Martin, J. Unlocking The English Legal System. Routledge, 2013.
86. J.M. Balkin, Understanding Legal Understanding: The Legal Subject and the Problem of Coherence, 103 YALE L.J. 105,163 (1993).
87. Jellum L. Modern Statutory Interpretation. Problems, Theories and lawyering strategies. Carolina Academic Press, 2009.
88. Jellum, L. But That is Absurd! Why Specific Absurdity undermines Textualism. Brooklyn Law Review, Vol. 76.
89. Jemielniak, J. Miklaszewicz, P. Interpretation of Law in the Global World: From Particularism to a Universal Approach. Springer Science & Business Media, 2010.
90. Jemielniak, J. Miklaszewicz, P. Interpretation of Law in the Global World: From Particularism to a Universal Approach. Springer Science & Business Media, 2010.
91. Joanna Jemielniak, Przemyslaw Miklaszewicz. In Interpretation of Law in the Global World: From Particularism to a Universal Approach. Springer Science & Business Media, 2010.
92. John Copeland Nagle, Textualism's Exceptions, in ISSUES IN LEGAL SCHOLARSHIP (2002). Kättesaadav [http://www. Bepress.com/ils/iss3/art15](http://www.Bepress.com/ils/iss3/art15).
93. John F. Manning, The Absurdity Doctrine, 116 Harv. L. Rev.
94. Kellaway, EA. Principles of legal interpretation of statutes, contracts and wills. Butterworths South Africa Series. Butterworths, 1995.

95. Kelsen, H. The Pure Theory of law. 2d ed.
96. Kelsen, H.: General Theory of Norms. Oxford University Press, Oxford (1991 (1979)).
97. Kjaer, A.L. A Common legal language in Europe?, in Epistemology and Methodology of Comparative Law, edited M. van Hoecke. Oxford: Hart Publishing, 2004.
98. Klatt, M. Making the Law Explicit. The Normativity of Legal Argumentation. Hart Publishing, 2008.
99. Lasky, Eric S. Perplexing Problems with Plain Meaning. 27 Hofstra L. Rev. 891 1998-1999.
100. Le Baron B Colt. Law and Reasonableness. 26 Annu. Rep. A.B.A. 341 1903.
101. Linderfalk, U. On the Interpretation of Treaties: The Modern International Law as Expressed in the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties. Springer Science & Business Media, 2007.
102. Lindroos Hovinheimo, S. Justice and the Ethics of Legal Interpretation. Routledge, 2012.
103. Linntam, M. Õigluse idee kui argument Eesti Vabariigi Riigikohtus ja Euroopa Kohtus. Juridica nr 1, 2002. lk 3-10.
104. Lord Mance, J. Should the law be certain? Kättesaadav https://www.supremecourt.uk/docs/speech_111011.pdf.
105. Luban, D. Legal Modernism. University of Michigan Press, 1997.
106. M Subba Reddy v AP State Road Transport Corporation, (2004) 6 SCC 729.
107. McCormick, D. N. "On Reasonableness," in Les Notions à Contenu Variable en Droit (Ch. Perelman and R. Vander Elst eds., 1984).
108. McCormick, N. Legal Reasoning and Legal Theory. Clarendon Press, 1994.
109. McCormick, N. Summers, R. Interpreting Statutes – A Comparative Study. Aldershot: Dartmouth, 1991.
110. Manning, John F. The Absurdity Doctrine, 116 HARV. L. REV. 2387 (2003).
111. María José Falcón y Tella. Equity and Law. BRILL, 2008.
112. María José Falcón y Tella. Justice and Law. Martinus Nijhoff Publishers, 2014.
113. Marquard, Odo. Zukunft braucht Herkunft. Philosophische Essays, 2003.
114. Matczak, Marcin, Argumentum Ad Absurdum and the Rational Legislator Assumption – Critical Analysis (May 27, 2014). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2442499>.

115. Matczak, Marcin, Three Types of Intention in Lawmaking (January 29, 2015). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2557757>.
116. Mathis, K. Efficiency, Sustainability, and Justice to Future Generations. Springer, 2011.
117. Miller, G. P. Pragmatics and The Maxims of Interpretation. 1990 Wis. L. Rev. 1223 1990.
118. Morawski, L. Two Doctrines of Judicial Application of Law, in Biernat, T. and Zirk-Zadowski, M. Politics of Law and Legal Policy. Between Modern and Post-Modern Jurisprudence. Oficyna Wolters Kluwer Polska, 2008.
119. Morigiwa, Y. Stolleis, M. Halpérin, J-Louis. Interpretation of Law in the Age of Enlightenment: From the Rule of the King to the Rule of Law. Springer Science & Business Media, 2011.
120. Mysore State Electricity Board v Bangalore Woolen Mills Ltd AIR 1963 SC 1128.
121. Narits, R. Tölgendamine: teadus või seadus? Juridica nr 9, 1994. lk 228-230
122. Nina Holm Vohnsen. Absurdity and the Sensible Decision implementation of Danish labour market policy. Aarhus University, August 1st 2011.
123. Oxford Dictionaries. Kättesaadav <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/absurd>.
124. Parekh, P. H. Human Rights Year Book 2010. Universal Law Publishing, 2010.
- 125.** Pattaro, E. A Treatise of Legal Philosophy and General Jurisprudence. Springer Science & Business Media, 2012, p 652. Urbina, S. Legal Method and the Rule of Law. Springer Science & Business Media, 2002.
126. Paunio, E. Legal Certainty in Multilingual EU Law. Language, Discourse and Reasoning at the European Court of Justice. Ashgate, 2013.
127. Peczenik, A. On Law and Reason. Springer Science+Business Media B.V., 2008.
128. Perelman, C. Õigluse teooriast. Akadeemia, 1994, nr 2.
129. Pierre-André Côté, Mathieu Devinat, Stéphane Beaulac. The Interpretation of Legislation in Canada. Carswell, 2011.
130. Podlech, Adalbert, Wertungen und Werte im Recht, Archiv des öffentlichen Rechts (AöR), vol. 95 (1970).

131. Popkin, William D. The Judicial Role. Statutory interpretation & The Pragmatic Judicial Partner. Carolina Academic Press, 2013.
132. Prüm, H. P. The Didactic Turn of German Legal Methodology. Jurisprudence. 2011, 18(4): 1233–1282.
133. Quintanilla, V. D. Judicial Mindset. 90 Neb. L. Rev. 611 2011-2012.
134. Raitio, J. The Principle of Legal Certainty in EC Law. Kluwer Academic Publishers, 2003.
135. Rao, M N; Dhanda, A. NS Bindra, s Interpretation of Statutes. 10 edition. Lexisnexis Butterworths Wadhwa, 2007.
136. Raska, E. (2004) Õiguse apoloogia. Sissejuhatus regulatsiooni sotsioloogiasse. OÜ Fontese Kirjastus.
137. Raz, J. Some Preliminaries. P 186; Dworkin, R. Justice in Robes. Cambridge, MA:Harvard University Press, 2006.
138. Ribeiro, H. J. Systematic Approaches to Argument by analogy. Springer, 2014.
139. Ross, A.: On Law and Justice. Stevens and Sons Ltd., London (1958).
140. Saarmets, V. Seaduste ettevalmistamist kajastavate materjalide kasutamine kohtumenetluses. RiTo 7, 2003. Kättesaadav <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11793&op=archive2>.
141. Sanson, M. Statutory Interpretation. OUP Australia & New Zealand, 2012.
142. Sarathi, Vepa P. Interpretation of Statutes. Eastern Book Company, 2010.
143. Saydé, Alexandre. Abuse of EU Law and Regulation of the Internal Market. Bloomsbury Publishing, 2014.
144. Scalia, A. and Garner, B. Reading Law. The Interpretation of Legal texts. Thomson/West, 2012.
145. Schauer, F. A critical guide to vehicles in the park. New York University Law Review, 83 (4), 1109-1134.
146. Shapiro, Scott J. Legality. Harvard University Press, 2011.
147. Shytov, Alexander Nikolaevich. Conscience and Love in Making Judicial Decisions. Kluwer Academic Publishers, 2001.
148. Sikk, R. Absurdsed seadused ahistavad digiraamatukogu. Eesti Päevaleht, 09.11.2012. a. Kättesaadav <http://epl.delfi.ee/news/eesti/absurdsed-seadused-ahistavad-digiraamatukogu?id=65236662>.

149. Sildam, T; Mattson, T. Kohtunik seaduste ja väärtuste vahel. – Luup 1997, nr 21, lk 12.
150. Slapper, G; Kelly, D. The English Legal System. Cavendish Publishing, 2003.
151. Solum, Lawrence B. Equity and The Rule of Law, In Ian Shapiro. The Rule of Law. Volume 36 of NOMOS series. The American Society of Political and Legal Philosophy Series. Publisher NYU Press, 1995.
152. Spaak, T. Guidance Constraint.: The Action-Guiding Capacity of Neil McCormick's Theory. Law and Philosophy (2007) 26:343–376.
153. Spaak, T. Legal Positivism and the Objectivity of Law. Analisi e diritto 2004, a cura di P. Comanducci e R. Guastini.
154. Spigelman, J.J. Statutory Interpretation and Human Rights. The MacPherson Lecture Series, Vol 3 (2008).
155. Staweck, T. Argument against Absurdity of Legal Reasoning- Fundamental, Subsidiary or Rhetoric. Kättesaadav
https://www.academia.edu/4190499/Argument_against_absurdity_of_legal_reasoning_-_fundamental_subsidary_or_rhetoric.
156. Steven J. Johansen. What Does Ambiguous Mean? Making Sense of Statutory Analysis in Oregon. 34 Willamette L. Rev. 219 (1998).
157. Sullivan. R. Sullivan and Driedger on the Construction of Statutes. Fourth Edition. LexisNexis Butterworths Canada, 2002.
158. Sunstein, C. Avoiding absurdity. A New Canon in Regulatory Law. JOHN M. OLIN LAW & ECONOMICS WORKING PAPER NO. 158. Kättesaadav
http://ssrn.com/abstract_id=323662.
159. Sunstein, Cass R. Legal Reasoning and Political Conflict. Oxford University Press, 1996. P 125.
160. Susan R. Fussell, Roger J. Kreuz. Social and Cognitive Approaches to Interpersonal Communication. Psychology Press, 2014.
161. Tammelo, I. (2006) Õiglus ja hool. Koostajad: Raul Narits ja Marju Luts. Teine trükk, Tartu: Ilmamaa.
162. Tanajewska, R. Malarewicz-Jakubow, A. The Ambiguity of Law Interpretation. Studies in Logic, Grammar and Rhetoric 31 (44) 2012.
163. Taukar, M. Tavast, A. Mitmekeelne oskussuhtlus. Arvi Tavast, Marju Taukar, 2013.

164. Tontti, J. Right and Prejudice. Prolegomena to a Hermeneutical Philosophy of Law. Alershot: Ashgate, 2004.
 165. Twining, W. How to Do Things with Rules. Cambridge University Press, 2010.
 166. Urbina, S. Legal Method and the Rule of Law. Springer Science & Business Media, 2002.
 167. Vahtre, L. Absurdi Impeerium. Tammerraamat, 2007.
 168. Villa, V. A Pragmatically Oriented Theory of Legal Interpretation. *Revus* (2010) 12, 89–120.
 169. Vogenauer, S. Statutory Interpretation. In Smits, Jan M. Elgar Encyclopedia of Comparative Law. Edward Elgar Publishing Limited, 2006.
 170. Waluchow, W. Sciaraffa, S. Philosophical Foundations of the Nature of Law. Oxford University Press, 2013.
 171. WEBSTER'S NEW UNIVERSAL UNABRIDGED DICTIONARY 8 (2d ed. 1983). OXFORD AMERICAN DICTIONARY 5 (1st ed. 1980).
 172. Wintgens, Luc J. Oliver-Lalana, A. Daniel. The Rationality and Justification of Legislation: Essays in Legisprudence. Springer Science & Business Media, 2013.
 173. Wolf, G. Love, N. Linguistics Inside Out: Roy Harris and His Critics. John Benjamins Publishing, 1997.
 174. Woodfin Jones. The Absurd-Result Principle of Statutory Construction in Texas. 15 Rev.Litig. 81 (1996).
 175. Word-Meaning in Legal Interpretation. Kättesaadav <http://web.law.columbia.edu/sites/default/files/microsites/law-theory-workshop/files/Sinnott-Armstrong.pdf>.
- Zaluski, W. Game Theory and Legal Interpretation. P 4. Kättesaadav http://www.tilburguniversity.edu/upload/5a203de0-74c2-425a-bf99-3ed1fcd6da81_paper-WZaluski.pdf.
- Zander, M. The law making process. Cambridge University Press, 2007.
- Zimmermann, R. Statuta Sunt Stricte Interpretanda? Statutes and the Common Law: A Continental Perspective. 56 Cambridge L.J. 315 1997.
- Zippelius, R. Introduction to German Legal Methods. Carolina Academic Press, 2006.
- Kasutatud kohtupraktika**

1. (1977) 3 WLR 214 at 227, per Lord Simon of Glaisdale (HL).

2. 1998 BStBI II 131 (BFH 1997)
3. 2003 BStI II 798 (BFH 2003)
4. 2007 BStBI II 893 (BFH 2007)
5. 2012 BStBI II 312 (BFH 2011)
6. 2013 BStBI II 665 (BFH 2013)
7. 237 BFHE 106 (BFH 2012)
8. ABP 4X4 Motor Dealers (Pty) v Igi Insurance co LTD 1999 3 SA 924 (SCA).
9. AG Maduro. Case C-255/02 Halifax (2006) ECR I-1609, para 84.
10. AM Int'l, Inc. v. Graphic Mgmt. Assocs., Inc., 44 F.3d 572,577 (7th Cir. 1995)
(Posner, C.J.). Carrington v. Brown, 136 N.C. App.554, 561, 525 S.E.2d 230 (2000).
11. Amalgamated transit Union local 1309 v Laidlaw Transit Serv., Inc., 435 F. 3 d 1140, 1145 (9th Cir. 2006); Pritchett v Office Depot, Inc. 420 F3d 1322, 1326 (11th Cir 2006).
12. Amarnath v Tekchand 1972 RCR 380, p 383 (SC).
13. Attorney General v Shivnan (1968) IR 369 at p 393; DPP (Broderick) v Flanagan (1979) IR 265; DPP (Ivers) v Murphy (1999) 1 IR 98.
14. Barret Bros (Taxis) Ltd v Davies (Lickiss and Milestone Motor Policies at Lloyd's, Third Parties) 1966 1 WLR 1334, per Lord Denning MR at 1339.
15. Bhatia International v Bulk trading SA & Anor (2002) 4 SCC 105.
16. Bledsole v. Johnson 150 N.C. App. 619, 629, 564 S.E.2d 902 (2003).
17. Bowers v Cloucester Corpn (1963) 1 QB 881 at 887.
18. Brisson v. Santoriello, 351N.C. 589, 597, 528 S.E.2d 568 (2000).
19. BVerfGE 34, 269 (Soraya) at 287. Cf DP Kommers, The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany, 2nd edn (Durham NC, 1997) 125.
20. BVerfGE 34, 269; 35, 263; 49, 304; 65, 182; 71, 354; 82, 6.
21. BVerwGE 18, 247 (250).
22. C-105/03, Maria Pupino [2005] ECR I-5285, para. 47; C-268/06, IMPACT v. Minister for Agriculture and Food [2007] ECR I-12327, paras. 100–101.
23. Camus, A. Sisyphose müüt. Tallinn, 1989. lk. 21.
24. Case C-113/96 Gomez Rodriguez v Landesversicherungs anstaldt Rheinprovinz.
25. Case C-465/07 M. Elgafaji N. Elgafaji v Staatssecretaris van Justitie.
26. Case C-517/07 Alfon Chemical v Revenue and Customs Commissioners; C-371/03 AAulinger v Germany; CaseC-95/99 Khalil v Bundesanstaldt für Arbeit.

27. Case C-62/09 The Queen, on the application of: Association of the British Pharmaceutical Industry v Medicines and Healthcare Products Regulatory Agency.
28. Charns v. Brown, 129 N.C. App. 635, 639, 502 S.E.2d 7 (1998).
29. Chemical Co Ltd v Rubenstein (1982) 1 WLR 284 at 291.
30. Christoffer C. Eriksen, Marius Emberland. The New International Law: An Anthology. Martinus Nijhoff Publishers, 2010. P 25.
31. Church of the Holy Trinity v. United States, 143 U.S. 457, 459-61 (1892).
32. Clinton v. City of New York, 524 U.S. 417, 428-29 (1998); United States v. X-Citement Video, Inc., 513 U.S. 64, 69 (1994); Burns v. United States, 501 U.S. 129, 135-137 (1991); Pub Citizen v. U.S. Dep't of Justice, 491, U.S. 440, 454-455 (1989)
33. Coltman v Bibby Tankers Ltd (1986) 1 WLR 751.
34. Commissioner of Insurance v. Automobile Rate Office, 294 N.C. 60, 68, 241 S.E.2d 324 (1978).
35. Commr of Agricultural Income-tax v Jeshab Chandra AIR 1950 SC 265.
36. Commr of Income-tax, Bangalore v JH Gella AIR 1985 SC 1698.
37. Comr. of Insurance v. Rate Bureau, 300 N.C. 381, 436, 269 S.E.2d 547 (1980).
38. Concurrence of Justice Scalia in Green v. Bock Laundry Mach. Co., 490 U.S. 504, 575, 109 S.Ct. 1981; 104 L. Ed. 2d 557 (1989).
39. Cooper Brookes (Wollongong) Pty Ltd v Commissioner of Taxation (Cth) (1981) 147 CLR 297 at 310; 55 ALJR 434 at 439.
40. CWS (India) Limited v CIT (1994) 3 JT 116 (SC).
41. DePaige v. Douglas, 234 Mo. 78, 89, 136 S.W. 345, 348 (1911)
42. Devis (W) & Sons LTD v Atkins (1977) AC 931 at 959;
43. DPP v Schildkamp (1971) AC 1 at 12.
44. Forrest v Brighton Justices (1981) AC 1038 at 1048.
45. Gard v London Sewers Comrs (1885) 28 Ch D 486 at 511.
46. Geading v Elston (1980) 23 SASR 491 at 494, per King CJ (SA SC FC).
47. Gopal Charndra v Guru Charan AIR 1941, p 143.
48. Green v. Bock Laundry Machine Co. 490 U.S. 504 (1989).
49. Grey v Pearson (1857), 6 H.L.Cas. 61, at 106, 10 E.R. 1216, at 1234.
50. Grini v. Grini (1969), 5 D.L.R. (3d) 640 (Man Q.B.).
51. Harris v. Ntionwide Mut. Ins. Co., 332 N.C. 184, 193, 420 S.E.2d 124 (1992).

52. Hasson v. City of Chester, 67 W. Va. 278, 281-83, 67 S.E. 731,733 (1910);
53. Jai Kishan v Income-Tax Officer AIR 1960 All 19.
54. Johnson v Moreton (1980) AC 37 at 50; (1978) 3 WLR 538 at 543; (1978) 3 All ER 37 at 41.
55. Kellystone Co v Hogan (1985) ILRM 200.
56. Kimmelman v Heather Downs Management Ltd., 278 Mich App 569 (2008).
57. King v. Baldwin, 276 N.C. 316, 325, 172 S.E.2d 12, 18 (1970).
58. Kohtujuristi Mayras arvamuses asjas Case 67/79 Fellingier v. Bundesanstalt für Arbeit (1980) ECR, 535, 550.
59. Machtinger v HOJ Industries LTD, (1992) 1 S.C.R. 986, at 1005.
60. Mazda Motors v. Southwestern Motors, 296 N.C. 357, 361, 250 S.E.2d 250, 253(1979)
61. McLelland v Mowbray (1970) 15 FLR 442 at 446 (NSW SC);
62. Mills v Meeking (1990) (1990) 169 CLR 214.
63. Montgomerie v. Hinton, 45 N.C. App. 271, 275, 262 S.E.2d 697(1980).
64. Motor Owners Insurance Co LTD v Jadhavji Keshavji modi 1982 UP Cr C 98 (SC).
NS
65. Mukerjee v Karnam Industrial Bank AIR 1930 Cal 770.
66. Murphy v The Right Honourable The Lord Mayor, Aldermen and Burgesses of the County Borough of Dublin (1976) IR 143.
67. N.C. Bd. of Exam. For Speech v. Board of Educ., 122 N.C. App. 15, 20, 468S.E.2d 826 (1996).
68. People ex rel. Twenty-Third St. R.R. v. Commissioners of Taxes, 95 N.Y. 554, 557-59 (1884).
69. People v Bewersdorf, 438 Mich 55,68 (1991).
70. Petty v. Owen, 140 N.C. App. 494, 499, 537 S.E.2d216, 219 (2000)
71. Public Citizen, 491 U.S. at **470-71** (Kennedy, **J.**, concurring).
72. Quinn v Leathem (1901) AC 495 at 506.
73. R v Fitzgiborn, (1990) 1 S.C.R. 1005, at 1017.
74. R v Heywood, (1994) S.C.R. 761.
75. R v Judge of City of London Court (1892) 1 QB 273 at p 290.
76. R v McIntosh (1995) 1 S.C.R. 686, at 704.

77. R v McIntosh (1995) 1 S.C.R. 686, at 704.
78. R v The Judge of the City of London Court(1892) 1 Q.B. 273, at 290 (C.A.).
79. Rawluk v Rawluk, (1990) 1 S.C.R. 70, at 363.
80. RKHK 3-3-1-69-12
81. RKHKo 3-1-1-72-10
82. RKHKo 3-3-1-15-01
83. RKHKo 3-3-1-21-10
84. RKHKo 3-3-1-26-02
85. RKHKo 3-3-1-26-12
86. RKHKo 3-3-1-36-12
87. RKHKo 3-3-1-4-02
88. RKHKo 3-3-1-54-02
89. RKHKO 3-3-1-54-02
90. RKHKo 3-3-1-65-03
91. RKHKo 3-3-1-65-07
92. RKHKo 3-3-1-70-10
93. RKHKo 3-3-1-72-03
94. RKHKo 3-3-1-84-11
95. RKKKo 3-1-1-12-14
96. RKKKo 3-1-1-2-09
97. RKKKo 3-1-1-28-11
98. RKKKo 3-1-1-3-09
99. RKKKo 3-1-1-37-14
100. RKKKo 3-1-1-63-10
101. RKKKo nr 3-1-2-2-08
102. RKPJKo 3-4-1-11-10
103. RKPJKo 3-4-1-11-10
104. RKPJKo 3-4-1-11-10. Riigikohtunik Jüri Pöld eriarvamus kohtuotsusele.
105. RKPJKo 3-4-1-15-09
106. RKPJKo 3-4-1-16-05
107. RKPJKo 3-4-1-16-05.
108. RKPJKo 3-4-1-19-10
109. RKTko 3-2-1-115-12

110. RKTkO 3-2-1-122-09
111. RKTkO 3-2-1-184-12
112. RKTkO 3-2-1-186-13
113. RKTkO 3-2-1-37-10
114. RKTkO 3-2-1-48-10
115. RKTkO 3-2-1-61-14
116. RKÜkO 3-1-1-88-07
117. RKÜkO 3-4-1-18-08
118. Sakhuja v Allen (1973) AC 152 at 183; (1972) 2 WLR 1116 at 1143, per Lord Pearsion (HL).
119. Sardarni Kampurna Kaur v Sant Singh 1982. CLJ 233 (C & Cr).
120. Sardarni Kampurna Kaur v Sant Singh 1982. CLJ 233 (C & Cr).
121. Sewell v Sandle (1973) 2 NZLR 584 at 589 (NZ CA).
122. Shannon Realities v Ville de St Michael (1924) AC 185 at 192.
123. Sheffield City Council v Yorkshire Water Services Ltd (1991) 1 WLR 58 at 71.
124. Shenker v The Master 1936 AD 136 143.
125. Shusil Kumar & Sons v State of Utter Pradesh 1987 All LJ 502.
126. Simpson v Unwin (1832) 3 B & Ad 134 at 137.
127. Srivinas Jena v Janardan Jena (1980) 50 Cut Lt 337.
128. State ex rel. Utilities Comm'n v. Edmisten, 291 N.C.451, 465, 232 S.E.2d 184, 192 (1977). State v. Bates, 348 N.C. 29, 34-35, 497 S.E.2d 276 (1998).
129. State v Ramjivan Kluram AIR 1962 Bom 8, p 12.
130. State v. Barksdale, 181 N.C. 621, 107S.E.2d 505 (1921)
131. State v. Bidgood, 144 N.C. App. 267, 276,550 S.E.2d 198 (2001).
132. State v. Cole, 19 N.C. App. 611, 614,199 S.E.2d 748 (1973).
133. State v. Comptoir National D'Escompte de Paris, 51 La. Ann. 1272, 1281, 26 So. 91, 95 (1899),
134. State v. Jones, 353 N.C. 159, 170, 538 S.E.2d 917 (2000).
135. State v. Raines, 319 N.C. 258, 263,354 S.E.2d 486 (1987).
136. State v. Spencer, 276 N.C. 535, 547, 173S.E.2d 765 (1970).
137. Suresh Datta v Changalal 1962 All LJ 612, 1962, 1962 All WR 528 (HC).

- 138. Tallinna Halduskohus haldusajal nr 3-09-1375.
- 139. Tallinna Ringkonnakohtu haldusajal nr 3-09-1375.
- 140. Tompkins v. First Nat'l Bank, 18 N.Y.S. 234, 236 (1892).
- 141. Town of Hudson v. City of Lenoir, 279 N.C. 156, 162, 181 S.E.2d 443 (1971)
- 142. Turbett Twp. Overseers v. Port Royal Borough Overseers, 33 Pa. Super. 520, 524 (1907)
- 143. Underwood v. Howland, Comr. of Motor Vehicles, 274 N.C. 473, 479, 164 S.E.2d 2 (1968).
- 144. Union of India v. Flip Tiage De Gama Vedem Vasco De Gama AIR 1990 SC 981.
- 145. United States v. Am. Trucking Ass'n, 310 U.S. 534, 543 (1940).
- 146. Venter v R 1907 TS 910.
- 147. Washington & I.R.R. v. Coeur D'Alene Ry. & Navigation, 160 U.S. 77, 101 (1895)
- 148. Whelan v Cork Corporation (1994) 3 IR 367.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jaanus Jõgi,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Õiguse tõlgendamisel absurdi reegli kasutamisest välisriikide ja Eesti õiguspraktikas

mille juhendaja on Virko Saarmets ja kaasjuhendaja Mario Rosentau,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, **04.05.2015**